

Loopgroepen anders georganiseerd: vrijheid, blijheid?

*Een kwalitatief onderzoek naar de betekenisgeving van loopsportbeoefenaars
aan de sociale binding binnen anders-georganiseerde loopgroepen*

Naam : Dennis Weijers
Studentnummer : 0460435
E-mailadres : d.j.f.weijers@students.uu.nl

Datum : Juni 2010

Coördinator : dr. I.E.C Claringbould
Afstudeerbegeleider : Prof. dr. M. van Bottenburg
Vak : Leerkring Sportbeleid en -management
Codenummer : USG7080

Opleiding : Bestuurs- & Organiseringswetenschap
Master : Sportbeleid en Sportmanagement
Universiteit : Universiteit Utrecht

Voorwoord

Voor u ligt het mijn afstudeerscriptie *Loopgroepen anders georganiseerd: vrijheid, blijheid?* Deze afstudeerscriptie vormt de afsluiting van mijn master Sportbeleid en Sportmanagement aan de Utrechtse School voor Bestuurs- en Organiseringswetenschap (USBO) van de Universiteit Utrecht.

De USBO heeft mij in de afgelopen vijf jaar gevormd tot de persoon die ik nu ben. Daarbij was het leren één grote ontdekkingsreis. De ontdekkingsreis die de USBO van symboliek heeft voorzien door te verwijzen naar het sprookje *Alice in Wonderland*. Een reis met hoogtepunten, maar ook met af en toe dieptepunten. De conversatie van Alice met de 'Kollumer Kat' laat zien hoe belangrijk het is om een doel te hebben en om keuzes te maken om je doel te bereiken. De kat adviseerde Alice: *'Je komt altijd ergens uit als je maar lang genoeg doorloopt'* Oftewel: ook zonder doel en keuzes zul je dus ergens uitkomen, maar het is de vraag of je op de gewenste plek uitkomt. Terugkijkend in het reisverslag van mijn USBO ervaring zie ik dat ik vele keuzes gemaakt heb en tot de conclusie kan komen dat ik de eindbestemming bereikt heb die ik mij tot doel gesteld had.

In de bachelor Bestuurs- en Organiseringswetenschap heb ik mij verdiept in het organiseren en managen van publieke organisaties. Daarnaast heb ik gedurende die drie jaren enorm veel gereedschappen aangereikt gekregen om mijn sociale en professionele vaardigheden verder te verbeteren. Onderbroken door een kleine pauze om één jaar werkervaring op te doen, heb ik vervolgens toch weer de keuze gemaakt om op het 'oude en vertrouwde nest' terug te keren. De master Sportbeleid en Sportmanagement heeft mij de mogelijkheid gegeven om mij verder te verdiepen in thema's in de sportwereld. Een wereld waar ik als klein jongetje al volop in deelnam en geïnteresseerd in was, getuige mijn voorkeur voor het sportkatern van de krant.

De afgelopen twee jaren op de USBO zijn als een sneltreinvaart voorbij gegaan. Een periode waarin ik veel geleerd heb. Geleerd over nieuwe theorieën en visies, maar ook geleerd over mijzelf. Zo kwam ik al snel tot de conclusie dat ik graag op een onderwerp in de atletiek of loopsport wilde afstuderen. Binnen de atletiek en de loopsport komen totaal verschillende werelden samen. Daar waar de beoefening van atletiek zich kenmerkt met de nadruk op wedstrijdsport binnen totaal verschillende disciplines, is de beoefening voor de loopsport veel recreatiever. Deze samenkomst van twee verschillende werelden binnen één overkoepelende organisatie roept verschillende interessante vraagstukken op. In één van deze vraagstukken heb ik mij in deze afstudeerscriptie verdiept. Ik zal u gedurende mijn scriptie introduceren en meenemen in mijn ervaringen binnen een anders-georganiseerde loopgroep.

Alhoewel er maar één naam op de voorzijde van de cover staat, had mijn afstudeerscriptie niet tot stand kunnen komen zonder een groot aantal personen. Graag zou ik van de gelegenheid gebruik willen maken om al deze personen te bedanken. Allereerst heeft Maarten van Bottenburg mij als afstudeerbegeleider voortdurend weten te stimuleren en motiveren met zijn immer positieve feedback. Maarten voorzag mij voortdurend van nieuwe energiebronnen waar ik als duursporter zo'n behoefte aan had. Veelal stapte ik met een sceptisch gevoel de USBO binnen, maar verliet ik de USBO weer met volop energie om verder te gaan. Daarnaast wil ik ook Michel van Slobbe bedanken voor het wegwijs maken in de wereld van participerende observatie. Vooral in het begin van de onderzoek hebben zijn praktische adviezen mij van houvast voorzien binnen een vreemde onderzoeksetting. Ook andere docenten van de opleiding hebben door het aanleveren van

afzonderlijke bouwstenen tijdens de bijeenkomsten van de afgelopen twee jaar een bijdrage geleverd aan de totstandkoming van het uiteindelijke eindresultaat. Allen bedankt!

De scriptie had ook niet tot stand kunnen komen zonder de medewerking van *Loopgroep Vooruit*. Vooral de bestuursleden van *Loopgroep Vooruit* ben ik veel dank verschuldigd dat zij mij de gelegenheid gaven om de loopgroep als onderzoeksobject 'beschikbaar te stellen'. Ik reisde elke training met veel plezier naar de loopgroep toe en keerde na afloop van de training ook weer met een smile op mijn gezicht huiswaarts. Uiteraard hebben ook de afzonderlijke leden van *Loopgroep Vooruit* een bijdrage geleverd aan mijn scriptie. Bedankt voor jullie openheid gedurende de vele informele gesprekken die wij voorafgaand, tijdens en/of na afloop van de training gevoerd hebben. Ook een groot aantal andere loopgroepen in het land heeft een nuttige bijdrage geleverd door een schriftelijke enquête uit te zetten onder hun eigen leden. Helaas heeft de verwerking van de resultaten van deze enquête niet de aandacht gekregen die het eigenlijk verdiende.

Ook mijn collega's bij de Atletiekunie wil ik bedanken voor de twee leerzame jaren. Ik ben erg blij met de kans die de Atletiekunie mij geboden heeft om gedurende twee jaar mee te mogen draaien binnen het wonderlijke krachtenveld van de sportwereld. De collega's van de afdeling Loopsport (Marije, Sandra, Mariëlle, Andre, Louran en Patrick) gaven mij al snel het gevoel deel te mogen uitmaken van de familie. In het bijzonder wil ik Patrick Aris bedanken voor zijn begeleiding gedurende de afgelopen twee jaren. Patrick heeft mij niet alleen voorzien van begeleiding op het gebied van mijn dagelijkse werkzaamheden, maar ging zelfs een stap verder door zijn beschikbare expertise vanuit zijn eigen topsportbeoefening eveneens met mij te delen. Daarnaast ben ik ook nog speciale dank verschuldigd aan Arda en Joke voor de vele carpool kilometers tussen Utrecht en Papendal. Ik voel me zeer vereerd dat ik ook het komende jaar nog deel mag uitmaken van de Atletiekunie familie. Ik zal deze geboden kans met beide handen aangrijpen en hoop mij verder door te ontwikkelen in een wereld waar ik verknocht aan ben geraakt.

Tevens wil ik al mijn familie/vrienden/kennissen/huisgenoten of anderszins betrokkene uit mijn naaste omgeving bedanken. Ook zij hebben mij gefaciliteerd in de totstandkoming van deze scriptie: mijn ouders voor de voortdurende interesse en het beschikbaar stellen van een auto om af te reizen naar de trainingslocatie van *Loopgroep Vooruit*; mijn vriendin, Tara, voor het inleveren van de tijd die wij samen ook samen hadden door kunnen brengen; alle andere vrienden voor de leuke activiteiten die voor de broodnodige ontspanning zorgden.

Ook alle personen die ik in bovenstaand dankwoord niet specifiek benoemd heb, maar wel een bijdrage aan mijn scriptie hebben geleverd wil ik bij deze hartelijk bedanken voor hun bijdrage.

Tot slot rest mij niets meer dan u veel leesplezier toe te wensen. Reacties of op en aanmerkingen naar aanleiding van deze scriptie zie ik graag tegemoet.

Dennis Weijers
Doetinchem, juli 2010

SAMENVATTING

Achtergrond: De loopsport lijkt in eerste instantie te typeren als een individuele sport. Slechts 3% van de hardlopers beoefent de loopsport bij een atletiekvereniging. Daarnaast is een onbekend aantal loopsporters actief in de zogenaamde anders-georganiseerde verbanden. Binnen deze verbanden is er sprake van de beoefening van een traditionele sport zonder dat dit onder de vlag van de officiële sportbond plaats vindt. Volgens diverse literatuur schijnt de kritische sportconsument steeds minder op zoek te zijn naar *strong ties* (in zware gemeenschappen als traditionele verenigingen), maar veel meer naar *weak ties* (in lichte gemeenschappen). Kenmerken deze anders-georganiseerde loopgroepen zich als lichte gemeenschappen of als zware gemeenschappen? Of zijn de verschillen in sociale binding, betrokkenheid en loyaliteit complexer, diffuser en minder voorspelbaar dan deze dichotomie tussen lichte en zware gemeenschappen doet vermoeden? Van belang is om na te gaan welke mate van sociale binding de leden zelf ervaren en hoe zij daar binnen de context van een anders-georganiseerde loopgroep naar handelen. De Atletiekunie is met deze kennis in staat om beter op de wensen en behoeften van loopsporters uit anders-georganiseerde loopgroepen in te spelen. Met als mogelijk gevolg dat de Atletiekunie haar bindingskracht kan vergroten.

Methodologie: De data is verzameld door gebruik te maken van drie verschillende dataverzamelmethodes: een deskresearch, participerende observaties en (semi) gestructureerde diepte-interviews. Bij de semi-gestructureerde diepte-interviews is voor het aanbrengen van structuur gebruik gemaakt van een topiclijst. Door het gebruik van verschillende dataverzamelmethodes is er sprake van een multi-methode aanpak, oftewel triangulatie. Door het toepassen van triangulatie ontstaat er een completer beeld van een complexe onderzoekssituatie als het gaat om de ervaren sociale binding binnen een loopgroep. De participerende observaties geven een beeld *vanuit de betekenisgeving van de onderzoeker*. Terwijl de semi-gestructureerde diepte-interviews een beeld geven *vanuit de betekenisgeving van de respondenten*.

Resultaten: De verschillen in betekenisgeving aan de beoefening van de loopsport binnen een anders-georganiseerde loopgroep zijn zeer divers. Een anders-georganiseerde loopgroep is voortdurend in beweging. De groep ontstaat vanuit een informeel initiatief en groeit stap voor stap richting een formelere organisatievorm. Er is in het begin nauwelijks sprake van de vorming van expliciete regels. Hierdoor voelt elk lid zich in eerste instantie binnen de groep thuis, maar naar mate er meer leden bijkomen zullen verschillen in betekenisgeving er toe leiden dat er binnen de groep subgroepen ontstaan. Vooral binnen deze subgroepen gaan leden sociale bindingen met elkaar aan.

Conclusie: Een anders-georganiseerde loopgroep valt niet op voorhand te typeren als een zware of lichte gemeenschap. Alhoewel vrijwel elke loopgroep vaak vanuit een informeel initiatief ontstaat (en op dat moment veel kenmerken aanneemt van een lichte gemeenschap), ontwikkelt de loopgroep zich in veel gevallen naar een formelere organisatie (met de daar bijhorende kenmerken van een zwaardere gemeenschap). De veronderstelde dichotomie tussen licht en zwaar bestaat niet. De verschillen tussen licht en zwaar zijn diffuser, complexer en minder voorspelbaar geworden.

Aanbevelingen: Voor de Atletiekunie liggen er kansen wanneer de ontwikkeling van een informele groep naar een formele organisatievorm zich voltrekt. Om deze kansen te benutten zal de Atletiekunie recht aan de diversiteit dienen te doen door het instellen van een loopsportservicepunt. Door het op maat voorzien in de vraag naar kennis, expertise en *good practises* kan de Atletiekunie de tot nu toe anders-georganiseerde loopgroepen mogelijk in de toekomst aan zich gaan binden.

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD.....	3
SAMENVATTING.....	5
INHOUDSOPGAVE.....	6
1. INLEIDING	
1.1 Leeswijzer.....	9
2. DOELSTELLINGEN VAN HET ONDERZOEK	
2.1 Centrale doelstelling.....	13
2.1.1 Subdoelstellingen.....	13
2.2 Maatschappelijke relevantie.....	14
2.3 Wetenschappelijke relevantie.....	15
3. PROBLEEMSTELLING	
3.1 Afbakening begrippen.....	16
4. ORGANISATORISCHE CONTEXT	
4.1 Organisatiebeschrijving Atletiekunie.....	18
4.2 Benadering van de loopsportmarkt.....	20
5. ONDERZOEKSPERSPECTIEF.....	21
6. METHODOLOGIE	
6.1 Deskresearch.....	22
6.2 Participerende observatie.....	23
6.3 (Semi) gestructureerde diepte-interviews.....	27
6.4 Naar een synthese.....	27
7. THEORETISCH KADER	
7.1 De ontwikkeling van het hardlopen.....	29
7.1.1 De Verenigde Staten lopen voorop.....	29
7.1.2 De ontwikkeling van de loopsport in Nederland.....	30
7.2 Kenmerken van de loopporter in Nederland.....	30
7.3 Anders-georganiseerde groepen (informele groepen).....	32
7.3.1 Small groups als complexe systemen.....	32

7.3.2 De groepsgrootte.....	33
7.3.3 De motieven voor aansluiting.....	34
7.3.4 De ontwikkelingsfase.....	35
7.3.5 Groepsnormen.....	35
7.4 Organisatie binnen groepen formeel vs. informeel.....	36
7.5 Sociale bindingen binnen de sport licht vs. zwaar.....	37
7.6 Een analyse model voor sociale cohesie in de sport.....	38
8. DE RESULTATEN	
8.1 Een inventarisatie van anders-georganiseerde loopgroepen.....	41
8.2 Het profiel van <i>Loopgroep Vooruit</i>	43
8.3 Het ontstaan van Loopgroep Vooruit.....	44
8.4 De context van <i>Loopgroep Vooruit</i>	46
8.5 De loopgroep samenkost van diversiteit.....	49
8.6 Motieven voor aansluiting bij een loopgroep.....	51
8.7 De eerste training.....	54
8.8 Normen en waarden.....	57
8.9 De accommodatie: een middelpunt van sociale ontmoetingen?.....	60
8.10 De trainer een verbindende schakel.....	62
8.11 De bereidheid tot het doen van vrijwilligerswerk.....	64
8.12 De loopgroep in het dagelijks leven.....	67
8.13 Nieuwe media verbindt.....	69
8.14 De rol van een sportbond.....	70
8.15 De ontwikkeling van een loopgroep.....	74
8.16 Subgroepen in de loopgroep.....	77
9. ANALYSE	
9.1 De loopsport nader geanalyseerd.....	81
9.2 De diensten van een loopgroep.....	82
9.3 Van informeel naar formeel.....	84
9.4 Zware lichte gemeenschappen.....	86
9.5 De balans tussen het individu en het collectief.....	88
9.6 Hoge of lage sociale cohesie.....	89
9.7 De toekomst van een sportbond.....	91
9.8 Naar een afronding.....	93
10. CONCLUSIE.....	97

11. AANBEVELINGEN	
11.1 De loopgroep van de toekomst.....	98
11.2 Aanbevelingen voor verder onderzoek.....	100
12. REFLECTIE.....	101
LITERATUURLIJST.....	103

1. INLEIDING

Tegenwoordig kan je de deur niet uit zonder dat je een sportieveling voorbij ziet komen rennen of joggen. Op de straten, in de parken, in de bossen en op atletiekbanen, overal kom je ze tegen: hardlopers. De populariteit van de loopsport is de afgelopen decennia enorm gestegen. In 2007 beoefende 18 procent van de Nederlandse bevolking (vanaf zes jaar en ouder) de loopsport (Van Bottenburg, 2009). Anno 2009 mag verwacht worden dat dit percentage verder gestegen is, gezien onder meer de massale deelname aan loopsporevenementen en het steeds verder groeiende ledenaantal van de Atletiekunie. In de loopwereld duikt zelfs op websites (o.a. van het hardloopmerk Saucony) de term 'derde loopgolf' steeds vaker op. Het is de vraag in hoeverre er daadwerkelijke sprake is van een derde loopgolf, want de term loopgolf duidt een periode aan van deelnamegroei na een periode van afname of stabilisatie. In de afgelopen decennia is het percentage loopSPORTERS, allesbehalve afgenomen of gestagneerd, maar explosief verder gegroeid. De term loopgolf werd pas in 2006 geïntroduceerd in een onderzoek naar de omvang van de loopsportmarkt (Van Bottenburg, 2006). In dit onderzoek spreekt men van het bestaan van een 'tweede loopgolf', na de eerste loopgolf die in de jaren tachtig kwam overwaaien uit de Verenigde Staten. Daar ontwikkelde de loopsport zich tot een sport voor iedereen in plaats van een sport uitsluitend beoefend door wedstrijdathleten. Naast dat de loopsport een sport voor iedereen is geworden, is er een grote diversiteit ontstaan in de verbanden, waarbinnen de beoefening van de loopsport plaatsvindt. Hardlopers lopen niet alleen individueel, maar ook met vrienden, in loopgroepen en bij atletiekverenigingen.

De loopsport is van nature een individuele sport. Toch zijn er veel hardlopers die de sport in groepsverband beoefenen. Traditioneel gezien is het hardlopen één van de atletiekdisciplines geweest, die lange tijd alleen in clubverband bij een atletiekvereniging beoefend kon worden. De in 1968 georganiseerde Trimaktie was een eerste aanzet voor de popularisering van het hardlopen buiten de georganiseerde atletiekclubs (Delnoij, 2004). Het vermogen van atletiekverenigingen om leden te binden is sindsdien verder afgenomen. Stokvis (1989) onderscheidde vier type diensten, die de bindingskracht van een vereniging vergroten: het aanbod van accommodatie en faciliteiten, het aanbod van wedstrijden en toernooien, het aanbod van training en instructie en het aanbod van gezelligheid en groepsbinding. Als het gaat om bovenstaande vier bindingsfactoren hebben de atletiekverenigingen te maken met veel concurrentie van onder meer loopevenementen, internetsites, sportmerken en sportwinkels. Het is dus niet verwonderlijk dat slechts een klein deel (3 procent) van alle hardlopers lid is van een atletiekvereniging (Van Bottenburg, 2006). Over het algemeen gaat het hier om de prestatiegerichte atleet, die zijn krachten wil meten met andere atleten.

Tegenover de kleine groep prestatiegerichte atleten, staat een enorm loperslegioen, die vanuit andere motieven de loopsport beoefent. Motieven voor deze grote groep lopers voor het beoefenen van de loopsport zijn onder andere gelegen in het verbeteren van de fitheid en gezondheid, om af te vallen, als uitlaatklep en ter ontspanning. Alhoewel atletiekverenigingen met hun flexibelere aanbod steeds beter in kunnen spelen op de wensen van de recreatieve hardlopers, is het aandeel bij de atletiekverenigingen aangesloten lopers ten opzichte van het totaal aantal hardlopers zeer beperkt. Het aandeel recreanten binnen atletiekverenigingen is groeiende, maar de markt voor atletiekverenigingen lijkt vele malen groter. Zo blijkt uit een recent grootschalig onderzoek naar de motivatie, beleving en waardering van hardlopers aan loopsporevenementen dat vijfendertig

procent van de evenementenlopers geïnteresseerd is in een lidmaatschap van de Atletiekunie (Bottenburg, 2009).

Naast de bij Atletiekunie aangesloten atletiekverenigingen, zijn er de laatste decennia honderden grotere en kleinere loopgroepen ontstaan. Een merendeel van deze loopgroepen kan gerekend worden tot de anders-georganiseerde traditionele sportaanbieders. Binnen de anders-georganiseerde traditionele sportaanbieders zijn de leden geen lid van een traditionele sportvereniging en daardoor niet aangesloten bij een officiële sportbond, maar zij vormen wel organisatieverbanden om met elkaar te kunnen sporten (van Eekeren, 2008). Volgens onderzoek van de Nederlandse Sport Alliantie (NSA) sporten zo'n 3.6 miljoen sporters in een anders-georganiseerd verband (van Eekeren, 2008). De Atletiekunie heeft geen idee hoeveel loopsporters momenteel binnen deze anders-georganiseerde traditionele sportaanbieders actief zijn. Overigens zal in de rest van dit onderzoek niet voortdurend de term anders-georganiseerde traditionele sportaanbieders gehanteerd worden, maar zal vanaf nu de term anders-georganiseerde loopgroepen gebruikt worden.

Hoe kan het dat dergelijke anders-georganiseerde loopgroepen de laatste jaren zo stormachtig aan populariteit gewonnen hebben? Een veel gehoorde verklaring is dat sporters zich steeds meer zijn gaan gedragen als kritische consumenten. Ze kiezen steeds minder vaak voor de verenigingssport en het daar bijhorende vrijwilligerswerk (Van der Poel, 2002). Sporters zijn steeds minder op zoek naar *'strong ties'* maar veel meer naar *'weak ties'*. Bij *'strong ties'* is er sprake van sterke banden met gelijkgestemden, terwijl er bij *'weak ties'* sprake is van lossere contacten tussen mensen met uiteenlopende achtergronden (Middleton, 2005). Van oudsher staan binnen traditionele sportverenigingen het gedachtegoed van sterke sociale verbanden centraal. Als men lid wordt van een sportvereniging, beoefent men niet alleen gezamenlijk een sport, maar werkt men ook samen om het beoefenen van de sport mogelijk te maken. Veel verenigingen draaien dan ook op vele vrijwillige commissies. Binnen deze verenigingen ontstaan veelal sterke sociale verbanden. Duyvendak en Hurenkamp (2004) spreken in dit geval van een *'zware gemeenschap'*. Tegenover deze zware gemeenschappen staan de lichte gemeenschappen. Deze gemeenschappen kenmerken zich onder meer door zwakkere sociale verbindingen, oftewel: *'weak ties'*. Door dynamiek, flexibiliteit en een grote mate van vrijblijvendheid ontstaan er nauwelijks sterke sociale verbanden tussen de leden. Binnen lichtere gemeenschappen maken de leden gebruik van het sportaanbod, maar men hoeft daar in veel gevallen geen organisatorisch bijdrage aan te leveren. Binnen de lichte gemeenschappen gedragen veel sporters zich als consument.

Volgens Putnam (2000) leveren niet politieke-organisaties, zoals sportverenigingen, een belangrijke bijdrage aan de civil society. Het vrijwillige karakter van sportverenigingen is de brandstof voor een goed geoliede civil society. Sportverenigingen dragen bij aan het sociaal kapitaal, het vertrouwen en gedeelde waarden in een samenleving. Putnam (1995, 2000) signaleert in de Verenigde Staten al decennialang een afname in sterke sociale bindingen. Deze constatering baseert hij op getallen die erop wijzen dat steeds minder personen zich bij een vereniging aansluiten en op getallen die wijzen op een afname van het aantal verenigingen. De afname van deze op lidmaatschap gebaseerde organisaties leidt volgens Putnam tot een afbrokkeling van sociaal kapitaal en de samenleving als geheel.

Traditionele atletiekvereniging zouden zich volgens bovenstaande theorieën kenmerken door sterke sociale bindingen, terwijl anders-georganiseerde verbanden zich kenmerken door zwakke sociale bindingen. Daarop aansluitend zou verondersteld mogen worden dat atletiekverenigingen wel een bijdrage leveren aan de civil society, terwijl anders-georganiseerde loopgroepen niet of nauwelijks een bijdrage aan de samenleving leveren. In zijn meest recente onderzoek naar de beleving van evenementlopers plaatst Van Bottenburg (2009) vraagtekens bij deze veronderstelling. Hij vermoedt dat de verschillen in (verwachte) sociale binding, betrokkenheid en loyaliteit tussen beide verbanden complexer, diffuser en minder voorspelbaar zijn geworden. Daarnaast constateert hij dat sociale verbanden als atletiekverenigingen en informele loopgroepen¹ niet op voorhand meer te typeren zijn als enerzijds zware gemeenschappen of anderzijds als lichte gemeenschappen. Er ontstaan allerlei sociale verbanden waarbij sprake is van een tussenvorm. De veronderstelde grens tussen zware gemeenschappen en lichte gemeenschappen vervaagt. Aansluitend op deze veronderstelling stelt de titel van deze afstudeerscriptie *Loopgroepen anders-georganiseerd: vrijheid, blijheid?* vraagtekens bij het feit of de beoefening binnen anders-georganiseerde loopgroepen daadwerkelijk leidt tot minder hechte sociale verbanden.

Het is dus maar de vraag of de toenemende beoefening van de loopsport in anders-georganiseerde organisatieverbanden daadwerkelijke bijdraagt aan de afbrokkeling van het samenbindend sociaal kapitaal. En is het daarnaast juist om te stellen dat zware gemeenschappen als traditionele atletiekverenigingen wel een bijdrage leveren aan de civil society, terwijl lichter gemeenschappen als de anders-georganiseerde loopgroepen hier geen bijdrage aan leveren? Licht de werkelijkheid niet genuanceerder? Dit onderzoek zal op zoek gaan naar een dergelijke nuance door de aard en de kracht van de sociale bindingen binnen een anders-georganiseerde loopgroep te onderzoeken. Daarbij zal door middel van een exploratief onderzoek op zoek gegaan worden naar de dieperliggende betekenissen, die de leden uit de anders-georganiseerde loopgroep geven aan de sociale binding binnen een anders-georganiseerde loopgroep. Is het zo dat zij zich daadwerkelijk gedragen als individualistisch ingestelde consumenten of is er mogelijk toch sprake van het gevoel van sterke binding binnen een anders-georganiseerde loopgroep?

Niet alleen is het interessant om een antwoord te formuleren op bovenstaande vragen, ook de Atletiekunie lijkt gebaat bij de resultaten van dit onderzoek. Hoe kan het dat veel anders-georganiseerde loopgroepen ervoor kiezen om zich niet aan te sluiten bij de Atletiekunie? Zijn de sociale verbanden tussen de leden in dergelijke loopgroepen te vluchtig? Waarom kiezen veel anders-georganiseerde loopgroepen wel voor een min of meer geformaliseerde organisatievorm? Welke vorm van ondersteuning kan de Atletiekunie bieden aan anders-georganiseerde loopgroepen? Dit onderzoek kan voor de Atletiekunie conceptuele duidelijkheid over een aantal nog onbeantwoorde vragen verschaffen. Daarmee is het een hulpmiddel om haar ambitie te realiseren om als een inspirerende coach alle sporters en doelgroepen (dus ook de anders-georganiseerde loopgroepen) te ondersteunen bij het realiseren van hun eigen ambities.

---

¹ De door van Bottenburg gedefinieerde informele loopgroepen zijn sociale verbanden, die in dit onderzoek gerekend worden tot de overkoepelende definitie: anders-georganiseerde verbanden.

1.1 Leeswijzer

Na de inleiding gelezen te hebben, zullen in het volgende hoofdstuk de doelstelling en relevantie van het onderzoek verder toegelicht worden. Daarbij zal aandacht zijn voor de centrale doelstelling (§2.1), de maatschappelijke relevantie (§2.2) en de wetenschappelijke relevantie (§2.3). In het daaropvolgende hoofdstuk zal de probleemstelling van het onderzoek gepresenteerd worden. Tevens vindt in dit hoofdstuk een afbakening van de begrippen plaats (§3.1).

Dit onderzoek is binnen een bepaalde organisatorische context uitgevoerd, deze staat in hoofdstuk vier weergegeven. In hoofdstuk vijf zal het onderzoeksperspectief verder toegelicht worden, waarna vervolgens in hoofdstuk zes de methodologie van zowel de participerende observaties (§6.1) als van de semi-gestructureerde diepte-interviews (§6.2) centraal staat. In hoofdstuk zeven zal de lezer een theoretisch kader aantreffen. Het theoretisch kader behandelt de ontwikkeling van de loopsport (§7.1), de kenmerken van de loopsporters (§7.2), theorieën over de vorming van groepen (§7.3), de organisatie van groepen (§7.4), de sociale binding binnen groepen (§7.5) en een analyse model voor sociale cohesie binnen de sport (§7.6).

Na het theoretisch kader zullen in hoofdstuk acht in verschillende paragrafen de resultaten besproken worden: allereerst is er een inventarisatie (§8.1), gevolgd door het profiel van *Loopgroep Vooruit* (§8.2), de context van *Loopgroep Vooruit* (§8.3), een beschrijving van de samenkomst van diversiteit binnen loopgroepen (§8.4), de gehanteerde motieven voor aansluiting bij een groep (§8.5), de ervaringen van de eerste training (§8.6), de heersende normen en waarden (§8.7), de rol van de accommodatie (§8.8), de rol van een trainer (§8.9), de bereidheid tot het doen van vrijwilligerswerk (§8.10), de betekenis van de loopgroep in het dagelijks leven (§8.11), de rol van nieuwe media (§8.12), de rol van een sportbond (§8.13), de ontwikkeling van een loopgroep (§8.14) en tot slot de vorming van subgroepen binnen een loopgroep (§8.14). Alle bovenstaande paragrafen zijn van invloed op de ervaren sociale binding binnen een anders-georganiseerde loopgroep.

In hoofdstuk negen zullen de resultaten verder geanalyseerd worden aan de hand van de literatuur uit het theoretisch kader. In hoofdstuk tien zullen de belangrijkste conclusies weergegeven staan. Deze conclusies zijn in hoofdstuk elf verder uitgewerkt in een aantal praktische aanbevelingen voor andere anders-georganiseerde loopgroepen, de Atletiekunie en voor verder onderzoek. In het allerlaatste hoofdstuk zal er door middel van een reflectie teruggekeken worden op het onderzoeksproces.

2. DOELSTELLINGEN VAN HET ONDERZOEK

In dit hoofdstuk zullen de doelstellingen van het onderzoek uiteengezet worden. Daarbij zal allereerst de centrale doelstelling nader toegelicht worden. In de daaropvolgende paragrafen is een onderscheid gemaakt tussen de maatschappelijke relevante doelstelling en een wetenschappelijke relevante doelstelling.

2.1 Centrale doelstelling

Momenteel is de Atletiekunie bezig haar aanbod voor (anders-georganiseerde) loopgroepen te herzien. De Atletiekunie richt zich sinds de jaren '90 op een aanbod voor ongebonden lopers. De afgelopen jaren is er reeds een zogenaamde lichtere lidmaatschapsvorm (onder de naam Dutch Runners) voor zowel groepen als individuen geïntroduceerd. Deze lidmaatschapsvorm is een vervolgaanbod van het in de jaren negentig geïntroduceerde lidmaatschapsvorm *Loopservice Nederland*. Loopservice Nederland is opgericht om ongebonden lopers te helpen om hun sport op een veilige en gezonde manier te beoefenen door te voorzien in de behoefte aan informatie. Het ledenaantal van Loopservice Nederland bereikte met 5500 leden in 1998 haar hoogtepunt, waarna het aantal enkele jaren stabiliseerde of zelfs licht daalde. Naast een lidmaatschap voor individuele leden biedt het nieuwe Dutch Runners lidmaatschap ook voor groepen een mogelijkheid om zich als groep aan te sluiten. Indien een groep lid wil worden van Dutch Runners is het geen vereiste om een officiële verenigingsvorm of statuten te hebben. Het is een lichtere lidmaatschapsvorm van de Atletiekunie, dan het gebruikelijke verenigingslidmaatschap. Momenteel hebben slechts twintig loopgroepen zich door middel van deze lidmaatschapsvorm bij de Atletiekunie doen aansluiten. De huidige (individuele) lidmaatschapsvormen zijn vooral gebaseerd op de veronderstelling dat lopers steeds vaker alleen lopen en zich nauwelijks meer aan verenigingen/groepen verbinden. De bindingskracht van de traditionele verenigingen lijkt daarmee alleen te werken voor beoefening van de baanatletiek, maar niet voor de beoefening van de loopsport. De vereniging is niet meer het enige zaligmakende organisatieprincipe voor beoefening van de loopsport. Voor de Atletiekunie ligt er een uitdaging om ook anders-georganiseerde loopgroepen te ondersteunen. Immers ze zullen zich pas aansluiten als er een lidmaatschapsvorm komt die voldoet aan de behoeften en wensen van een anders-georganiseerde loopgroep. Er is tot op heden nog nauwelijks wetenschappelijk onderzoek verricht naar de opkomst van anders-georganiseerde gemeenschappen. Laat staan dat de Atletiekunie beschikt over kennis van de omvang, werking en ontwikkeling van anders-georganiseerde gemeenschappen. De hoofddoelstelling van dit onderzoek luidt dan ook:

Het verschaffen van kennis over de omvang, werking, ontwikkeling en door de leden ervaren sociale binding van anders-georganiseerde loopgroepen, zodat de Atletiekunie op basis van deze kennis haar eigen bindingskracht richting anders-georganiseerde loopgroepen kan vergroten.

2.1.1 Subdoelstellingen

Naast bovenstaande hoofddoelstelling vallen er ook nog een aantal subdoelstellingen in dit onderzoek te onderscheiden:

- Het inventariseren en in kaart brengen van anders-georganiseerde loopgroepen.
- Inzicht geven in de dynamiek (werking en ontwikkeling) van anders-georganiseerde loopgroepen.

- Een profielschets op te stellen van de motieven, de ervaren sociale binding en de beleving van loopsportbeoefenaars uit een anders-georganiseerde loopgroep.
- Het verschaffen van conceptuele duidelijkheid in gangbare begrippen die momenteel nog veel onduidelijkheid en discussie zowel binnen als buiten de Atletiekunie oproepen, zoals de begrippen *gebonden versus ongebonden*, *informeel versus formeel*, *lichte versus zware gemeenschappen*. Bij de bovenstaande begrippen is er veelal sprake van een dichotomie: een tweedeling waarbij er sprake is van twee niet overlappende gebieden.

2.2 Maatschappelijke relevantie

De Atletiekunie streeft naar een groter aantal leden onder ongebonden lopers. Een groot gedeelte van de ongebonden lopers traint momenteel in anders-georganiseerde loopgroepen. Het lukt niet om de ongebonden lopers uit anders-georganiseerde loopgroepen te overtuigen van de noodzaak tot een lidmaatschap van de Atletiekunie. De bevindingen uit dit onderzoeksrapport kunnen ertoe leiden dat de Atletiekunie haar huidige aanbod voor loopgroepen daar waar nodig aanpast/herziet. Op deze manier zal het aanbod van diensten en producten in de toekomst beter in spelen op de wensen van de lopers uit de huidige anders-georganiseerde loopgroepen. Met als gevolg dat de huidige loopgroepen met een anders-georganiseerd verband een mogelijk lidmaatschap bij de Atletiekunie zullen (her)overwegen. Een nieuwe lidmaatschapsvorm kan een bijdrage leveren aan de gewenste ledengroei naar 200.000 leden in 2015. Daarnaast is een verdere ledengroep van belang door een steeds zakelijker opstelling van NOC*NSF. De hoogte van de subsidiestromen van de nationale sportkoepel naar de bonden wordt onder meer vastgesteld aan de hand van het ledenaantal van de bonden. Om aan bovenstaande maatschappelijke relevanties te voldoen zal een antwoord gevonden dienen te worden op de onderstaande maatschappelijke onderzoeksvraag:

Op welke manieren kan de Atletiekunie in haar aanbod van lidmaatschapvormen inspelen op de betekenisgeving aan de beoefening van de loopsport binnen anders-georganiseerde loopgroepen, zodat meer anders-georganiseerde loopgroepen besluiten zich te verbinden aan de Atletiekunie?

De Atletiekunie wil daarnaast haar autoriteit op het gebied van loopsport verder versterken. Uit de statuten blijkt dat de Atletiekunie zich richt op de promotie en organisatie van de atletiek- en loopsport onder een zo groot mogelijk publiek. De Atletiekunie wil daarbij een inspirerende coach zijn voor de gehele atletiek en loopsport, zo ook voor de anders-georganiseerde loopgroepen. Om daadwerkelijk een inspirerende coach te kunnen zijn, dient een coach feedback te krijgen van zijn atleten. Momenteel ontbreekt deze feedback vanuit de anders-georganiseerde loopgroepen. Dit onderzoek hoopt de Atletiekunie voldoende feedback op te leveren, waardoor de Atletiekunie in de toekomst haar rol als inspirerende coach ook voor anders-georganiseerde loopgroepen met verve kan vervullen.

Daarnaast kunnen ook andere bonden profiteren van de resultaten van dit onderzoek. Niet alleen de Atletiekunie heeft te maken met concurrentie vanuit de anders-georganiseerde sport. Andere sportbonden slagen er eveneens niet in om de anders-georganiseerde verbanden uit hun tak van sport aan zich te binden. Zo heeft bijvoorbeeld de Koninklijke Nederlandse Wielrenunie (KNWU) te maken met diverse ‘wilde’ koersen en verenigingen. Daarnaast kan de Koninklijke Nederlandse Zwembond (KNZB) maar geen grip krijgen op de vele recreatieve zwemmers in de (veelal commerciële) zwembaden. Alhoewel de resultaten van dit onderzoek loopsport specifiek zijn, krijgen

deze sportbonden wel een kijkje in de keuken van een anders-georganiseerde gemeenschap. Andere bonden kunnen leren van de aard en het karakter van de sociale bindingen in een dergelijke gemeenschap. De werking en behoeften vanuit deze gemeenschap kunnen mogelijk ook voor andere takken van sport van toepassing zijn.

2.3 Wetenschappelijke relevantie

Naast een praktische relevantie poogt dit onderzoek ook bij te dragen aan de wetenschappelijke kennis over de loopsport en dan met name de anders-georganiseerde loopgroepen. Door de grote heterogeniteit in wijze waarop de loopsport beoefend wordt, voldoen algemene (sport)participatiestudies niet meer. Om achterliggende betekenissen en achtergronden te achterhalen is loopsportspecifiek onderzoek vereist. Mogelijk is dit een verklaring dat er in Nederland een toenemende interesse is ontstaan vanuit de (sociale) wetenschap voor de loopsport. Van Bottenburg heeft samen met het W.J.H. Mulier Instituut een tweetal onderzoeken over loopsport gepubliceerd. In 2005 publiceerde hij een onderzoek naar de loopsportmarkt getiteld: *'De tweede loopgolf'*. Centraal in dit onderzoek stond de vraag welke ontwikkelingen de loopsportmarkt heeft doorgemaakt en wat het potentieel, de omvang en de kenmerken van deze loopsportmarkt zijn. Daarnaast publiceerde Van Bottenburg (2009) recentelijk wederom met het W.J.H. Mulier Instituut een onderzoek naar de loopsport, getiteld *'Evenementenlopers in beeld'*. Dit onderzoek richt zich op de succesfactoren van de grote loopevenementen op grond van de motivatie, beleving en waardering van de deelnemers. Tot slot is er in België in het onlangs verschenen sociaal wetenschappelijk onderzoek *'Vlaanderen Loopt'* tevens een hoofdstuk gewijd aan lichte gemeenschappen in de loopsport. Dit hoofdstuk is tot stand gekomen op basis van informatie uit zowel kwantitatieve als kwalitatieve onderzoeken naar lichte loopsport gemeenschappen en de loopsport in zijn algemeen (Scheerder, Van Bottenburg & Pauwels 2009). Dit onderzoek richt zich op de situatie in België en niet in Nederland. De auteurs sluiten af met de constatering dat er nog verder onderzoek vereist is naar lichtere gemeenschappen.

Tot op heden is er in de wetenschap nog geen grootschalig onderzoek gedaan naar de omvang, werking, ontwikkeling, het karakter en de aard van sociale verbindingen binnen anders-georganiseerde loopgroepen. Zoals reeds in de inleiding genoemd wordt algemeen verondersteld dat lichte gemeenschappen vanwege hun vluchtigheid en vrijblijvendheid een kleinere bijdrage leveren aan de civil society dan de traditionele vereniging. Binnen de traditionele verenigingen staan immers duurzaamheid en verplichtendheid als belangrijke waarden centraal. Het voorliggende onderzoeksrapport hoopt de lacune in Nederland op te gaan vullen en zal een aanvulling te zijn op eerder sociaal wetenschappelijk onderzoek naar de loopsport en lichtere gemeenschappen. De onderstaande wetenschappelijke onderzoeksvraag zal daarbij leidend zijn:

In hoeverre kenmerken lichte gemeenschappen zich door zwakke sociale verbanden (weak ties), waarbij vluchtigheid en vrijblijvendheid centrale waarden zijn? Of zijn er ook kenmerken van sterkere sociale verbanden waar te nemen (strong ties)?

Een antwoord op bovenstaande wetenschappelijke onderzoeksvraag zal meer inzicht verschaffen in het karakter en de aard van de sociale verbindingen binnen lichtere gemeenschappen. Nu in deze paragraaf de centrale doelstellingen, de maatschappelijke relevantie en de wetenschappelijke relevantie verder toegelicht zijn, zullen ze in de volgende paragraaf samengevoegd worden tot één probleemstelling. Deze probleemstelling zal centraal staan binnen deze afstudeerscriptie.

3. PROBLEEMSTELLING

Zoals in het voorgaande hoofdstuk reeds naar voren is gebracht heeft het onderzoek zowel een praktische relevantie als een wetenschappelijke relevantie. Om aan beide doelstellingen te voldoen is een centrale probleemstelling opgesteld die in dit onderzoeksrapport zal worden beantwoord. De centrale probleemstelling luidt als volgt:

Welke betekenissen kennen loopsportbeoefenaars toe aan de werking, ontwikkeling en sociale binding van een anders-georganiseerde loopgroep? En op welke manieren kan de Atletiekunie in haar aanbod van lidmaatschapvormen op deze betekenisgeving inspelen, zodat meer anders-georganiseerde loopgroepen zich aan sluiten?

Voor het beantwoorden van de centrale probleemstelling zullen onderstaande deelvragen beantwoord dienen te worden:

- *Welke motieven hanteren loopsporters om de loopsport binnen een anders-georganiseerde gemeenschap en niet binnen een traditionele atletiekvereniging te beoefenen?*
- *Welke normen en waarden gelden er binnen een anders-georganiseerde loopgroep?*
- *Welke kenmerken zijn er binnen een anders-georganiseerde loopgroep aanwezig om te kunnen spreken van een zware of lichte gemeenschap?*
- *Welke ontwikkelingen maakt een nieuw opgerichte anders-georganiseerde loopgroep gedurende een half jaar door?*
- *Hoe kan de Atletiekunie inspelen op de wensen en behoeften van anders-georganiseerde loopgroep?*

3.1 Afbakening begrippen

Belangrijke begrippen uit de centrale probleemstelling, die om verduidelijking vragen zijn: betekenissen/betekenisgeving, loopsportbeoefenaars, sociale binding, anders-georganiseerde loopgroepen en sociale binding. Deze begrippen zullen in deze paragraaf nader toegelicht en afgebakend worden.

Betekenenissen/betekenisgeving: Betekenissen ontstaan door een betekenisgever. De betekenisgever construeert een realiteit door terug te kijken op een bepaalde situatie of gebeurtenis. De betekenisgever interpreteert deze situatie door sociale interactie met een ander individu(en) aan te gaan.

Loopsportbeoefenaars: Onder een loopsportbeoefenaar valt iemand die van mening is dat hij/zij één van de volgende sporten beoefent: trimmen, joggen en/of hardlopen. De beoefening kan zowel prestatief als recreatief van aard zijn.

Sociale binding: De mate waarin leden onderling tot elkaar aangetrokken en verbonden voelen binnen een gemeenschap. Een groot gevoel van sociale binding zorgt voor meer sociale cohesie, terwijl weinig sociale binding voor een lage cohesie binnen een groep zorgt. Sociale binding is een belangrijke voorwaarde voor het opbouwen van sociaal kapitaal.

Anders-georganiseerde loopgroepen: De anders-georganiseerde loopgroepen kennen een minder formele en lichtere organisatievorm dan de beoefening van de loopsport die plaatsvindt binnen verenigingsverband. Informele loopgroepen of lichtere looppagemeenschappen zijn voorbeelden van anders-georganiseerde loopgroepen. De onderlinge bindingen tussen de leden van de gemeenschap zijn lossere en flexibeler dan binnen traditionele verenigingen het geval is.

Lidmaatschapsvormen: een samenstelling van diensten, producten en voorwaarden waarop een groep of individu besluit zich als lid bij een organisatie aan te sluiten.

Bovenstaande begrippen zullen voortdurend in deze afstudeerscriptie terug komen. Nu duidelijkheid is gecreëerd over de centrale probleemstelling, zal in het volgende hoofdstuk de organisatorische context van de organisatie (de Atletiekunie), waarvoor dit onderzoek is uitgevoerd, verder toegelicht worden.

4. ORGANISATORISCHE CONTEXT

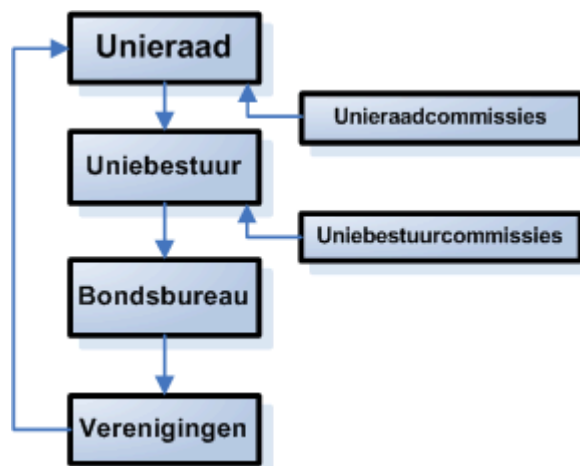
Op de loopsportmarkt zijn verschillende organisaties actief. De Atletiekunie profileert zich als de natuurlijke autoriteit. In dit hoofdstuk zullen de belangrijkste kenmerken van de Atletiekunie de revue passeren. De organisatiebeschrijving van de Atletiekunie zal in paragraaf 4.1 aan bod komen. Sinds enkele jaren heeft de Atletiekunie een loopsportafdeling toegevoegd aan haar organisatie. Het beleid van de afdeling loopsport staat in paragraaf 4.2 beschreven.

4.1 Organisatiebeschrijving Atletiekunie

Op 28 mei 1901 vond de oprichting plaats van de Nederlandse Atletiek Unie (NAU). Precies 25 jaar later kwam daar de toevoeging Koninklijk bij. Sindsdien is de officiële naam Koninklijke Nederlandse Atletiekunie (KNAU). In 2007 is besloten om de naam KNAU te vervangen door Atletiekunie. De afkorting KNAU werd door het grote publiek als nietszeggend en onvriendelijk bestempeld. Alleen bij officiële brieven en documenten ziet men de afkorting KNAU nog terug. In de tweede helft van de 20e eeuw is de Atletiekunie uitgegroeid tot een stabiele bond met ongeveer 280 verenigingen. Het ledenaantal stond in december 2009 op 133.057 leden. Daarmee staat de Atletiekunie in de top tien van de grootste sportbonden voor wat betreft ledenaantal.

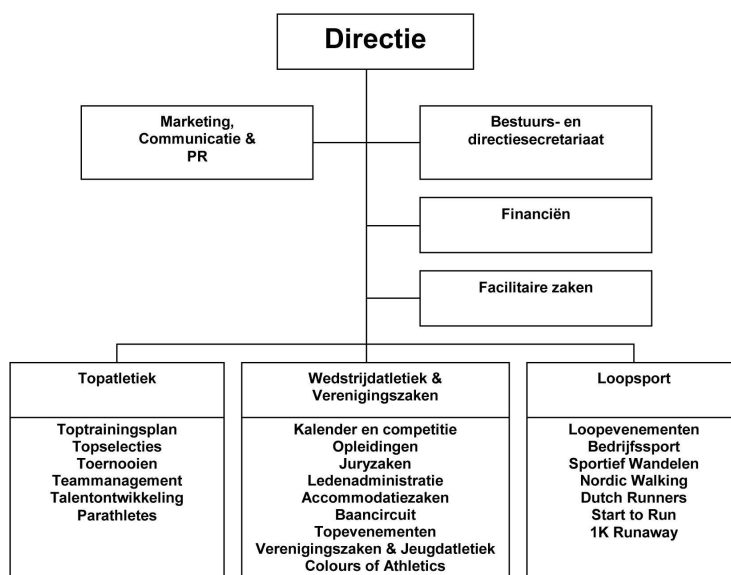
De Atletiekunie stelt zich in haar statuten tot doel om de atletiek en de loopsport in welke verschijningsvorm dan ook te bevorderen. Daarbij is de ambitie om alle leden op een inspirerende wijze te ondersteunen in het realiseren van hun persoonlijke ambities. Binnen deze grote diversiteit van persoonlijke ambities verlangt dit maatwerk van de organisatie. De missie van de Atletiekunie luidt dan ook als volgt: *'Het maximaal (laten) ontplooiën en stimuleren van de atletiek en de loopsport in ons land door de voorwaarden daarvoor te (laten) creëren en te versterken, en daarbij als een inspirerende coach alle sporters te (laten) begeleiden in het behalen en ervaren van plezier, prestaties en voldoening.'* Bovenstaande missie is niet geformuleerd als een statische missie. De Atletiekunie geeft aan rekening te houden met een voortdurend veranderende omgeving en erkent dat eventuele aanpassing van de missie benodigd is om in te kunnen spelen op veranderingen.

De huidige organisatiestructuur van de Atletiekunie kenmerkt zich door de aanwezigheid van de volgende organen: een unieraad, het uniebestuur en het bondsbureau (voor een grafische weergave zie figuur 4.1). De unieraad is de vertegenwoordiger van alle leden en bestaat uit maximaal negentien stemgerechtigde afgevaardigden. De unieraadsleden hebben het recht van initiatief, amendement en interpellatie en bepalen de hoofdlijnen van het beleid. Jaarlijks worden tenminste twee unieraadsvergaderingen gehouden, te weten een voorjaarsvergadering en een najaarsvergadering. Ter ondersteuning van beleidsbepaling en beoordeling wordt de unieraad ondersteund door een drietal unieraadscommissies, te weten: adviescommissie loopsport, adviescommissie atletiek en de adviescommissie beleid en organisatie. De unieraad vraagt verantwoording over het gevoerde bestuur aan het uniebestuur. Het uniebestuur is de officiële vertegenwoordiger van de Atletiekunie en is verantwoordelijk voor het formuleren en realiseren van beleid. Het uniebestuur bestaat uit zeven personen, die hun eigen takenpakket hebben in de vorm van een portefeuille. Tot slot opereert het bondsbureau onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van het uniebestuur. Op het bondsbureau geven medewerkers en vrijwilligers uitvoering aan het beleid.

Figuur 4.1: de huidige organisatiestructuur Atletiekunie

Het bondsbureau op Nationaal Sport Centrum Papendal vormt het dienstverlenende, administratieve, organisatorische, trainingstechnische en financiële hart van de organisatie. De organisatie typeert zichzelf als een uitvoerende lijnorganisatie met resultaatverantwoordelijkheid (website Atletiekunie, 2010). Vanuit dit bureau worden verenigingen, loopgroepen en leden in allerlei mogelijke zaken ondersteund, competities geregeld, opleidingen georganiseerd, trainingsplannen opgesteld en uitgevoerd. In samenwerking met de vrijwilligersorganisatie werken 30 medewerkers (40 FTE) op het bondsbureau aan beleidsvoorbereiding en uitvoering van de in een jaarplan vastgestelde taken. De jaarplannen passen in vierjarige meerjarenbeleidsplannen, gelijklopend met de Olympische cyclus. Momenteel loopt het beleidsplan 2009-2012 getiteld: ‘*De inspirerende coach*’.

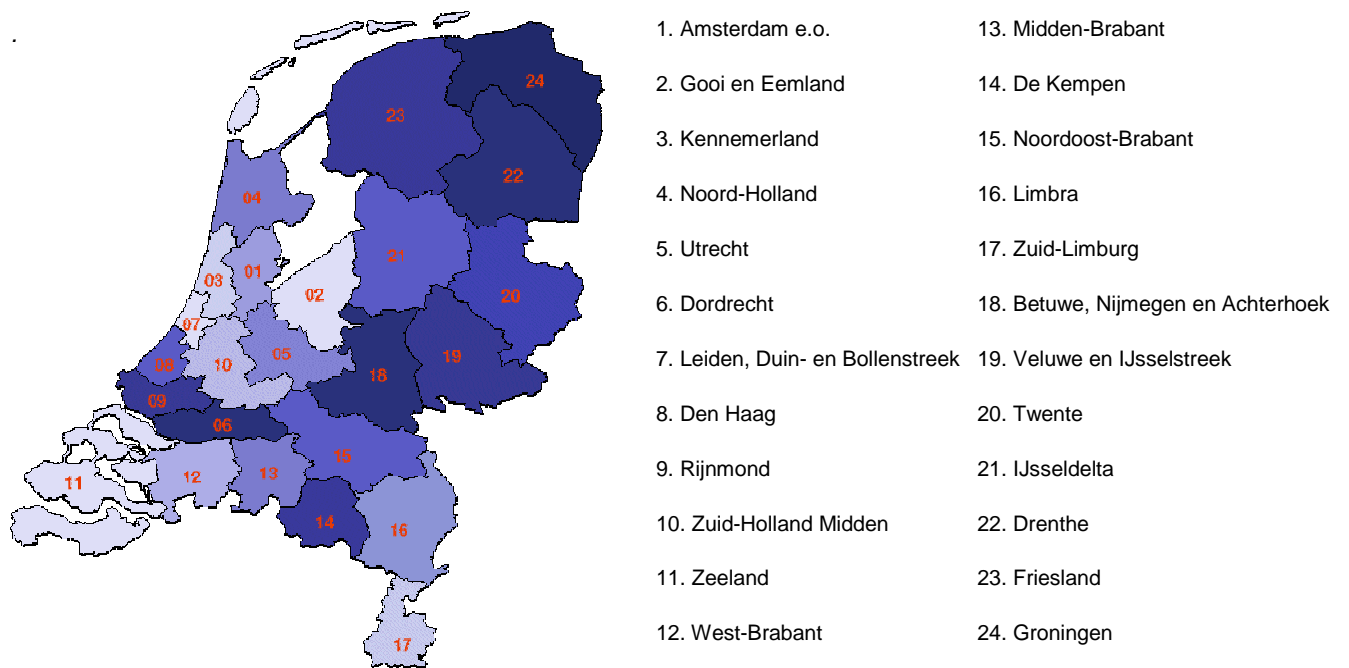

Figuur 4.2: de huidige organisatiestructuur van het bondsbureau van de Atletiekunie

Het uitvoeren van de diverse taken is gegroepeerd in drie sectoren, namelijk: Topatletiek, Wedstrijdatletiek & Verenigingszaken en Loopsport. De sectoren worden ondersteund door enkele stafafdelingen, zoals Marketing & Communicatie en PR, Financiën en Facilitaire zaken (zie figuur 4.2).

De dagelijkse leiding van het bondsbureau is in handen van de algemeen directeur. De algemeen directeur maakt onderdeel uit van het managementteam. Dit managementteam bestaat naast de algemeen directeur uit: de technisch directeur en twee adjunct-directeurs. Deze directieleden zijn tevens aangesteld als sectorhoofd van de eerder genoemde verschillende sectoren.

Ten behoeve van de ondersteuning van de aangesloten verenigingen zijn alle verenigingen en loopgroepen ondergebracht in regio's (zie figuur 4.3). In totaal bestaat Nederland uit 24 regio's. De afdeling verenigingszaken van het bondsbureau ondersteunt de verenigingen en loopgroepen bij regionale activiteiten op allerlei gebieden. Het gaat hierbij o.a. om verenigingsondersteuning, financiële ondersteuning, kennis- / informatieverspreiding en voorzittersvergaderingen.

Figuur 4.3: de regio-indeling van de Atletiekunie

4.2 Benadering van de loopsportmarkt

De Atletiekunie heeft in 2005 een licht lidmaatschap geïntroduceerd voor anders-georganiseerde loopgroepen onder de naam Dutch Runners. Niet alleen loopgroepen kunnen zich aansluiten bij Dutch Runners, ook individuele leden kunnen producten en diensten direct afnemen van de Atletiekunie zonder tussenkomst van verenigingen. Volgens de Atletiekunie was een belangrijke reden voor deze loopgroepen om af te zien van een traditioneel lidmaatschap gelegen in het feit dat er aan vele regels en verplichtingen moest worden voldaan (zoals statuten, verenigingsvorm en ledenadministratie). Echter ook na de invoering van een licht lidmaatschap voor loopgroepen, waarbij de verplichting tot statuten onder andere niet opgenomen zijn, heeft de Atletiekunie tot nu toe nauwelijks nieuwe loopgroepen mogen verwelkomen. Sinds 2005 hebben twintig loopgroepen ervoor gekozen om zich aan te melden als loopgroep onder Dutch Runners. Blijkbaar is de belangrijkste reden om af te zien van een lidmaatschap van de Atletiekunie niet gelegen in het niet willen voldoen aan de vele regels en verplichtingen. Er zijn klaarblijkelijk andere redenen aan te voeren om af te zien van een lidmaatschap. Dit onderzoek verschaft de medewerkers van de Atletiekunie een kijkje in de keuken van een anders-georganiseerde loopgroep.

5. ONDERZOEKSPERSPECTIEF

Het vertrekpunt voor dit hoofdstuk ligt bij een bepaalde voorstelling over de werkelijkheid en werking van mensen en samenlevingen: een bepaalde ontologie en epistemologie. Beide begrippen staan niet los van elkaar. Bij de ontologie staan vragen centraal als: wat is kennis? En hoe zit de wereld in elkaar? De epistemologie verklaart de aard en oorsprong van kennis. In dit onderzoek zullen twee verschillende dataverzamelmethodeën ingezet worden: participerende observatie en semi-gestructureerde diepte-interviews.

Doordat er twee verschillende methodes gebruikt zullen gaan worden om de hoofdvraag te beantwoorden, is het belangrijk de achterliggende paradigma's en mensbeelden verder toe te lichten. Een paradigma is voor een onderzoeker als een hamer voor een timmerman: het is een instrument om problemen op te lossen (Chalmers, 1999). Door verschillende manieren van dataverzameling te combineren zal bij dit onderzoek een multi-tool gehanteerd dienen te worden. Een multi-tool kan in dit geval opgevat worden als een modern stuk gereedschap dat heel veel verschillende instrumenten in één handvat heeft. Het gebruik van een multi-tool sluit aan bij de visie van Deetz. Volgens Deetz dient een onderzoeker de mogelijkheid te hebben om bij andere wetenschappelijke oriëntaties te 'winkelen' (Deetz, 2000).

Dit onderzoeksrapport zal vanuit een interpretatieve benadering (Rubin & Rubin, 2005) worden uitgevoerd. Deze benadering gaat ervan uit dat 'de waarheid' ligt in ervaringen en betekenissen. Individuen geven op verscheidene manieren betekenis aan het leven, wat uiteindelijk consequenties heeft voor zijn/haar handelen. Enerzijds creëert het handelen van meerdere individuen bij elkaar opgeteld een bepaalde structuur, anderzijds beïnvloedt de tot stand gekomen structuur ook weer het handelen van individuen. Door het aangaan van interactie komen verschillen in betekenisgeving aan het licht. Bovenstaande benadering komt overeen met de local emergent benadering (Deetz, 2000)

Naar aanleiding van bovenstaande benadering dringt de vraag zich verder op wat de waarde is van wetenschap als ieder mens en iedere situatie uniek is? Mijn inziens brengt de wetenschap altijd tijdelijke en niet volledige kennis tot stand. Elke observatie is namelijk gekleurd en subjectief. Waarnemingen zijn niet alleen beelden op het netvlies, maar afhankelijk van verwachtingen, ervaring en kennis. Indien twee observanten onder dezelfde omstandigheden naar hetzelfde voorwerp kijken, zullen ze niet dezelfde visuele ervaringen delen. Elke waarneming en/of constatering van een individu is derhalve slechts een klein deel van de werkelijkheid. De sociale wetenschap is in mijn ogen dus geen onpersoonlijk mechanisch proces, dat volledig objectief en waarde vrij beoefend kan worden. Het is daarom erg belangrijk om bij het doen van onderzoek bewust te zijn vanuit welk perspectief er naar 'de waarheid' gekeken wordt. Bovendien dienen de resultaten van het onderzoek niet gepresenteerd te worden als 'de volledige waarheid'. Er bestaat een mogelijkheid dat een onderzoek door een ander individu naar 'hetzelfde' onderwerp andere resultaten aan het licht zal brengen. Het doel van het kwalitatieve onderzoek is dan ook niet om een theorie te vormen of bevindingen te generaliseren naar een andere context.

6. METHODOLOGIE

De wetenschappelijke benadering uit het vorige hoofdstuk heeft bepaalde gevolgen voor de methodologie van het onderzoek. Voor dit onderzoek is er voor gekozen om drie dataverzamelingmethoden te gebruiken, namelijk deskresearch, participerende observaties en (semi) gestructureerde diepte-interviews. De drie methodes zullen 'andere typen' informatie over het onderzoeksonderwerp leveren. Er is derhalve sprake van een multi-methode aanpak, oftewel triangulatie. Triangulatie is een combinatie van dataverzamelingstechnieken die dit onderzoek waardevoller maakt door vanuit verschillende perspectieven het onderzoeksobject te benaderen. Het levert een vollediger beeld op van de complexe onderzoekssituatie als het gaat om de sociale binding binnen een loopgroep. Allereerst geeft het deskresearch een beeld op welke schaal er sprake is van de beoefening van de loopsport binnen anders-georganiseerde verbanden. Daarnaast geven de participerende observaties *een beeld vanuit het perspectief van de onderzoeker*, terwijl de diepte-interviews een beeld *vanuit de betekenisgeving van de respondenten* geven. Aan het gebruik van elke dataverzamelingmethode kleven voor en nadelen. Door het gebruik van meerdere methoden van dataverzameling hoopt de onderzoeker te voorkomen dat hij teveel gevangen zal worden in zijn eigen tunnelvisie. In het geval van een tunnelvisie (conformation bias) betreft de onderzoeker vooral informatie in het onderzoek, die past bij zijn eigen visie. In paragraaf 6.1 zullen de methodologische keuzes voor de deskresearch besproken worden., Vervolgens zal er in paragraaf 6.2 uitgebreid aandacht zijn voor de methodologie van de participerende observaties. Daarna zullen in de paragraaf 6.3 de keuzes met betrekking tot de (semi) gestructureerde diepte-interviews besproken worden. Als afsluiting is er in paragraaf 6.4 een schematisch overzicht weergegeven van het gehele onderzoeksproces.

6.1 Deskresearch

Bij de deskresearch is er onderzoek gedaan naar de beschikbare gegevens ten behoeve van de probleemstelling. Over de anders-georganiseerde loopgroepen was nauwelijks iets bekend, behalve dan dat de Atletiekunie het vermoeden had dat er vele van dergelijke loopgroepen bestaan. In het deskresearch is er derhalve voor gekozen om een inventarisatie te maken van anders-georganiseerde loopgroepen. Op deze wijze ontstond er een beeld van de omvang waarbinnen anders-georganiseerde loopgroepen in Nederland actief zijn. Bij de inventarisatie zijn er verschillende kenmerken in beeld gebracht: organisatievorm, ledenaantallen, trainingsmomenten, contributietarieven, wel/geen beschikking over een accommodatie en overige bijzonderheden.

Deze gegevens waren niet in een centrale database voor handen, maar wel afzonderlijk op internetsites en in krantenartikelen. Door het bezoeken van internetsites en het lezen van krantenartikelen zijn uiteindelijk de benodigde gegevens in een databestand geordend. Deze gegevens zijn uiteindelijk kwantitatief geanalyseerd. Er is geteld hoe vaak bepaalde kenmerken zich voordeden binnen anders-georganiseerde loopgroepen.

Het doen van onderzoek met bestaande gegevens biedt belangrijke voordelen, maar er kleven daarnaast ook wel enkele nadelen of belemmeringen aan. Zo is een voordeel dat de data niet beïnvloed kon worden door activiteiten van de onderzoeker: de data is in beginsel dus *non-reactief* verzameld. Zo is door de afwezigheid van een onderzoeker er geen sprake van beïnvloeding van de context. Bij een interview bijvoorbeeld kunnen de onderzochten zich bewust zijn van de

aanwezigheid van de onderzoeker. Als reactie op de aanwezigheid zouden de onderzochten daarop kunnen anticiperen.

Nadelen van een deskresearch zijn dat een database nooit volledig kan zijn. Doordat gegevens onvolledig of selectief zijn kan de kwaliteit van het databestand sterk aan waarden inboeten. Van sommige loopgroepen waren er meer gegevens beschikbaar dan van andere loopgroepen. Door het ontbreken van gegevens is het lastiger om conclusies over de gehele populatie te trekken en is het lastiger om resultaten te generaliseren. Ook kunnen gevonden data inmiddels al verouderd zijn.

Op basis van de gegevens uit de inventarisatie kunnen meer algemenere uitspraken worden gedaan. Daar waar de participerende observatie en (semi)-gestructureerde diepte-interviews recht doen aan de lokale context, kunnen op basis van de inventarisatie uitspraken gedaan worden over een grotere populatie. De verzamelde data kan daarnaast in de toekomst gebruikt worden voor longitudinaal onderzoek. Door het regelmatig verzamelen van cijfermatige gegevens kunnen er op de langere termijn ontwikkelingen worden geconstateerd.

De deskresearch vormt maar een klein gedeelte van dit onderzoek. Het dient ervoor om een beeld te schetsen in hoeverre het verschijnsel van een anders-georganiseerde loopgroepen op grotere schaal voorkomt. Het zwaartepunt van het onderzoek ligt echter bij de participerende observatie, aangevuld met (semi)-gestructureerde diepte-interviews. In de volgende paragrafen zal de rest van de methodologie weergegeven staan.

6.2 Participerende observatie

Participerende observatie is een veelgebruikte methode om organisaties 'van binnenuit' te bestuderen. Deze methode wordt vooral gebruikt binnen de antropologie. Antropologie is een gedragswetenschap en kent verschillende deelgebieden. Eén van de deelgebieden is de sociaal-culturele antropologie. Dit deelgebied bestudeert het samenleven van mensen. De antropologen Bronislaw Malinowski (1884 – 1942) en Franz Boas (1858 – 1942) hebben de participerende observatie geïntroduceerd (Glesne, 2006). Zij waren ervan overtuigd dat de onderzoeker zelf het veld in diende te gaan om volkeren te observeren en te bestuderen in plaats van het bestuderen van plaats te laten vinden aan de hand van geschriften van reizigers en veroveraars (Van Ginkel, 1997). Antropologisch onderzoek kan worden verricht vanuit twee verschillende uitgangspunten, in de literatuur aangeduid als *etic* en *emic* (Agar, 2006). Binnen de *etic* benadering wordt er vanuit algemenere theorieën, respectievelijk overeenkomsten en verschillen in socio-culturele aspecten, naar organisaties gekeken. Daarbij speelt de visie van de onderzoeker een belangrijke rol. Er zal nauwelijks sprake zijn van inmenging van de betekenisgeving van de geobserveerden zelf. Daarentegen is er in het *emic*-perspectief wel ruimte voor de betekenisgeving van de geobserveerden. Er zal getracht worden om de betekenisgeving van de geobserveerden te achterhalen. Binnen dit onderzoek zijn beide perspectieven toegepast. Bij de observaties was er vooral sprake van het *etic* perspectief, maar tijdens de informele gesprekken was er ook ruimte voor de betekenisgeving van de geobserveerden.

Door participerende observatie toe te passen heeft de onderzoeker inzicht in de leefwereld van zijn respondenten verkregen. Door als een 'relatieve buitenstaander' ondergedompeld te worden in die leefwereld, werd de kans vergroot dat de onderzoeker de verborgen structuur en regels van de maatschappelijke werkelijkheid van de onderzochten leerde kennen. De onderzoeker heeft zich

derhalve ondergedompeld in de leefwereld van een anders-georganiseerde loopgroep. Hij is voor vijf maanden lid geworden van *Loopgroep Vooruit*. Daar trainde hij tweewekelijks mee bij de groep en nam hij deel aan overige activiteiten (zoals bijvoorbeeld het jaarlijkse loopevenement). De keuze was op Loopgroep Vooruit gevallen, omdat deze loopgroep pas sinds begin 2010 bestaat. Op deze manier ervoer de onderzoeker de ontwikkeling die een anders-georganiseerde loopgroep doormaakt en kon hij ook signaleren op welke manier(en) eventuele sociale bindingen tussen de leden ontstaan.

Er is een aantal voordelen van participerende observatie als dataverzamelmethode te onderscheiden. Een belangrijk voordeel is dat de verzamelde data de taal en het referentiekader van de onderzochten bevat. Daarnaast heeft de methode als voordeel dat de onderzoeker meerdere interpretaties van 'dezelfde' gebeurtenis kan verkrijgen door op dat moment verschillende respondenten te observeren en de interactie met hen aan te gaan. Het toepassen van participerende observaties in een natuurlijke context zal in een aantal gevallen meer informatie opleveren dan uitsluitend het afnemen van (diepte)interviews. Bij (diepte)interviews zullen respondenten sneller geneigd zijn om sociaal wenselijke antwoorden te geven. Daarnaast praten veel mensen over het algemeen niet gemakkelijk over datgene wat ze als gewoon en normaal ervaren. Voor veel loopsporters uit een loopgroep kan het lastig zijn om betekenis te geven aan de sociale bindingen binnen een loopgroep, omdat ze het sporten in groepsverband, het na afloop drinken van een drankje of de omgang met elkaar in het dagelijks leven als heel normaal ervaren.

Er zijn verschillende vormen van participerende observatie. Enerzijds kan het accent liggen op het participeren, anderzijds kan het accent liggen op het observeren. Indien een onderzoeker teveel participeert, bestaat het gevaar dat er een te grote identificatie met de groep gaat plaatsvinden en dat de onderzoeker zijn onderzoeksdoelstellingen uit het oog gaat verliezen. In de literatuur ook wel aangeduid als '*going native*' (Glesne, 2005). Indien een onderzoeker zich beperkt tot alleen observatie, zal hij geen enkele vorm van interactie aangaan met de onderzochten. Een nadeel van deze aanpak is dat het lastiger is om de ervaringen van de respondenten van binnenuit te beschrijven.

Daarnaast is er een onderscheid te maken tussen enerzijds de gestructureerde observatie en anderzijds de vrije of ongestructureerde observatie. Bij gestructureerde observaties gaat het om het exact registreren van gebeurtenissen die door middel van definities eenduidig zijn omschreven. Er is in dat geval sprake van een kwantitatief onderzoek, want de resultaten van gestructureerde observaties worden in getallen weergegeven. In deze afstudeerscriptie is daar geen sprake van, want er zal bij de observaties op zoek gegaan worden naar gedragingen en betekenisgeving, die inhoud geven aan de sociale binding in een anders-georganiseerde loopgroep. Tevens zullen tijdens de observaties informele gesprekjes gevoerd worden om de betekenisgeving van loopsporters aan sociale binding te achterhalen. Elke hardloper geeft op zijn eigen manier betekenis aan de sociale binding. Deze gedragingen en betekenissen zijn alleen te achterhalen als de onderzoeker met een open blik het veld in gaat. De onderzoeker zal dus ongestructureerde observaties hanteren. De verzamelde gegevens zullen bestaan uit beschrijvingen (kwalitatieve gegevens).

De onderzoeker dient zich te realiseren dat er een mogelijkheid bestaat van vertekening van de resultaten door de verschillen in de leefwereld tussen onderzoeker en onderzochten. Zo is binnen dit onderzoek relevant dat de leefwereld van de onderzoeker georiënteerd is op de wedstrijdssport,

terwijl de leefwereld van de respondenten zich voornamelijk afspeelt binnen de recreatiesport. Doordat de onderzoeker de loopsport beoefent op landelijke subtop niveau, was hij af en toe geneigd om vanuit zijn eigen leefwereld naar bepaalde gebeurtenissen te kijken. Naarmate de participerende observatie vorderde was het voor de onderzoeker steeds makkelijker om zich in te leven in de leefwereld van de lopers uit de loopgroep. Verder is dit probleem getracht te vermijden door verschillende observatietechnieken en dataverzamelmethode toe te passen, zodat de waarnemingen en data aan elkaar gevalideerd konden worden. De onderzoeker heeft, afhankelijk van de situatie, er dan wel voor gekozen om een observerende rol op zich te nemen of dan wel om voor een participerende rol te kiezen. Op voorhand was het lastig aan te geven op welk moment de onderzoeker zijn keuze voor een bepaalde rol zou maken. De onderzoeker heeft er wel verstandig aan gedaan om gedurende de eerste fase van de observatiemomenten voornamelijk het observeren de overhand te laten hebben. Dit om te voorkomen dat de onderzoeker al in een vroege fase van het onderzoek mogelijk teveel invloed uitoefende op de leefwereld van de respondenten.

Een ander nadeel was dat het niet mogelijk was om gedurende de observatie notities te maken. Derhalve was het van belang om direct na de participerende observatie aan de slag te gaan met het uitwerken van het observatieverslag. De onderzoeker heeft gedurende het onderzoek een tweetal logboeken bij gehouden. Eén met zijn persoonlijke situatie (voorafgaand en na afloop van de observatiemomenten), terwijl het andere logboek de gebeurtenissen in het veld vermeldde. Door de gegevens uit deze logboeken in de observatieverslagen aan elkaar te koppelen, werd nagegaan of de persoonlijke situatie van de onderzoeker mogelijk van invloed was geweest op de bevindingen in het veld. De observatieverslagen van alle trainingen staan in het bijlagenboek weergegeven. Met behulp van een data analyseprogramma (MAXQDA) zijn uit de observatieverslagen een aantal thema's gefilterd. Deze thema's zijn gebruikt om een beschrijving te geven van de resultaten.

Het gebruiken van participerende observatie als dataverzamelmethode bracht ethische dilemma's met zich mee. Een valkuil was onder andere dat zonder toestemming van de onderzochten gebruik wordt gemaakt van informatie voor het onderzoek. De onderzoeker heeft bij de introductie aan de sleutelfiguren van de loopgroep (bestuursleden en trainers) kenbaar gemaakt dat de ervaringen van het trainen in de loopgroep gebruikt zouden gaan worden voor dit onderzoeksrapport. Bij de overige leden hoefde dit in eerste instantie niet. Indien de onderzoeker zichzelf ook bij de andere leden had geïntroduceerd als onderzoeker zijnde was de kans groot dat al vanaf de introductie de onderzoeker door de leden niet meer als lid zou worden beschouwd, maar als onderzoeker. Dit zou mogelijk invloed gehad kunnen hebben op de gedragingen van de leden richting de onderzoeker. De leden hebben de onderzoeker nu in eerste instantie vooral beschouwd als een gewoon lid. Gedurende het onderzoek vorderde, kwamen de leden door middel van informele gesprekken met de onderzoeker te weten dat de onderzoeker naast gewoon lid, ook vanwege onderzoeksdoeleinden lid was geworden van de loopgroep.

Aangezien er nauwelijks theorieën waren, waarmee de hoofdvraag van dit onderzoek beantwoord kon worden zijn de observaties hoofdzakelijk explorerend en beschrijvend van aard geweest. Doordat er tevens pas een begin werd gemaakt met het verkennen van de literatuur, nadat door de onderzoeker het onderzoeksveld had betreden, is er bij de observaties sprake van inductie geweest. Eén van de meest consequente pogingen om op basis van een inductieve wijze tot theorievorming te komen is de *grounded theory* benadering van Glazer & Strauss (Glesne, 2005). De kerngedachte

achter deze benadering is dat de onderzoeker zich zo weinig mogelijk moet laten leiden door al bestaande hypotheses, begrippen en theorieën. De onderzoeksvraag dient binnen deze benadering beantwoord te worden aan de hand van het bestudeerde stukje 'sociale werkelijkheid.' De probleemstelling van dit onderzoek is niet volledig beantwoord aan de hand van een *grounded theory* benadering, want een onderzoeker zal nooit helemaal 'leeg' het veld in gaan. De observaties vertrokken nooit vanuit een onbeschreven blad. Daardoor was het van groot belang om bij elk observatiemoment de invloed en de rol van de onderzoeker voor de geobserveerde situatie inzichtelijk te maken. De hierboven besproken methodologische keuzes zorgden voor 'een bril', waardoor de onderzoeker zijn waarnemingen kon plaatsen. Daarnaast waren er nog een tweetal andere belangrijke brillen voor wat betreft de observaties te duiden: de biases van de onderzoeker en de reeds bestaande literatuur over het onderwerp.

Allereerst heeft de onderzoeker zelf een aantal biases. Het is essentieel om bewust te zijn van deze biases. De onderzoeker heeft zelf een achtergrond als wedstrijdathlet binnen de loopsport. Hij beoefent de sport op landelijk subtop niveau. Binnen veel anders-georganiseerde loopgroepen vindt de beoefening van de loopsport op recreatieve wijze plaats. Derhalve diende de onderzoeker er voor te waken dat hij niet teveel vanuit zijn eigen betekeniswereld naar de sociale processen binnen een anders-georganiseerde loopgroep keek. Daarnaast heeft de onderzoeker het mannelijke geslacht. Hij diende zich er van bewust te zijn dat mannen mogelijk op een andere wijze betekenis geven aan sociale binding dan vrouwen. Tevens beschikt hij over de Nederlandse nationaliteit. Binnen anders-georganiseerde loopgroepen bleek dit geen belangrijke biases zijn waarmee hij rekening dient te houden. In tegenstelling tot een grote diversiteit in andere kenmerken (niveau, beleving en motieven) bleken er relatief weinig andere nationaliteiten actief binnen de onderzochte loopgroep.

Een andere bril werd verkregen door het verkennen van reeds bestaande theoretische concepten *over small groups, informal groups* en *sociale binding*. Tegelijkertijd met de participerende observaties in het veld bestudeerde de onderzoeker verschillende literatuur om zijn bevindingen uit het veld te kunnen duiden. Deze literatuur werd gebruikt om de thema's, die aan het licht kwamen door een systematische analyse van de velddata (afkomstig uit de observatieverslagen), verder uit te diepen. De onderzoeker was zich ervan bewust dat de literatuur niet sturend diende te zijn, want dan kon het gevaar ontstaan dat er met een te sterk gefocuste theoretische bril, te weinig van de complexe werkelijkheid waargenomen werd.

Het was lastig om enkel op basis van louter observaties tot empirische veralgemeningen en tot het ontwikkelen van een algemenere theorie te komen. De observaties zijn gedaan binnen een bepaalde context. Het zal dan ook de vraag blijven in hoeverre de geobserveerde situatie zich ook op andere plekken, andere momenten en met andere personen op 'dezelfde' of 'vergelijkbare' wijze voordoet. Daartoe zullen in de toekomst vergelijkbare kwalitatieve onderzoeken binnen andere contexten plaats dienen te vinden of andere dataverzamelmethode(n) (kwantitatief onderzoek) toegepast dienen te worden.

6.3 Semi-gestructureerde diepte-interviews

Naast de deskresearch en de participerende observatie is ook een deel van de data verzameld door gebruik te maken van (semi)-gestructureerde diepte-interviews. Deze interviews vonden aan het eind van de observatieperiode plaats. Hierdoor konden de bevindingen uit de observaties voorgelegd worden aan de respondenten. Deze werkwijze was waardevol, want de betekenisgeving van de respondenten konden de bevindingen uit de observaties vervolgens bevestigen, aanvullen of juist vanuit een andere perspectief belichten.

Er werden vijf diepte-interviews afgenomen met verschillende leden uit *Loopgroep Vooruit*. Zo werden onder meer een bestuurslid, een trainer, een beginnende loper, een recreatief lid en een prestatief lid geïnterviewd. Door deze grote diversiteit aan respondenten werd voorkomen dat één perspectief eventueel oververtegenwoordigd zou kunnen zijn. De interviews kregen structuur door het gebruik van een topiclijst (zie het bijlagenboek). Deze topiclijst was tot stand gekomen door het bestuderen van literatuur en door de verschillende gebeurtenissen tijdens de observaties. Door het hanteren van deze structuur, kwamen een aantal topics aan bod die van belang waren voor het beantwoorden van de probleemstelling. Daarnaast was er voor respondenten voldoende gelegenheid om voor hen belangrijke onderwerpen aan bod te laten komen.

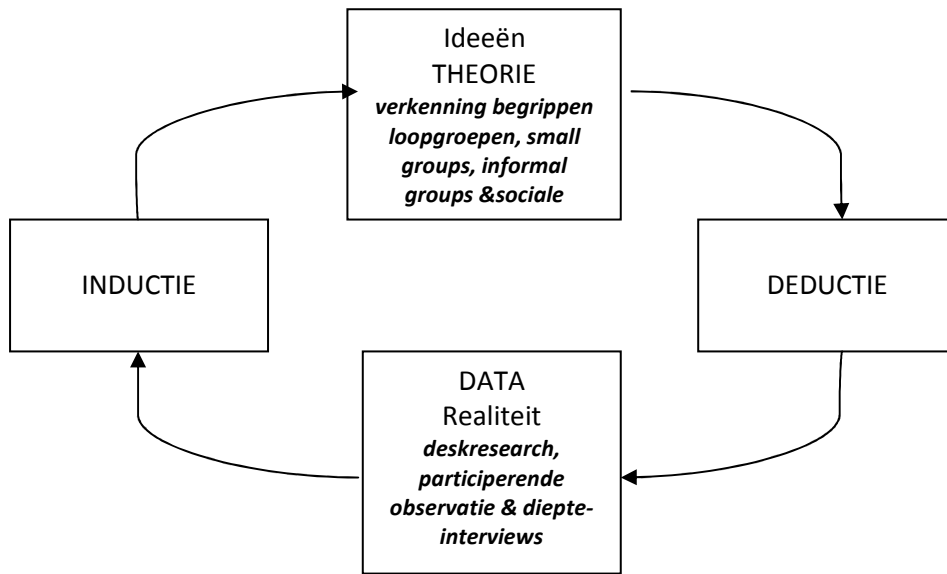
Na afloop van elk interview zijn de interviews in veel gevallen nog een dag later woord voor woord uitgewerkt. Het was niet verstandig om te wachten met uitwerken, totdat alle interviews afgenomen waren. De onderzoeker heeft dan ook telkens tussendoor de interviews uitgewerkt, zodat hij de bevindingen uit de vorige interviews mee kon nemen naar andere interviews. De transcripties zijn op een gestructureerde manier geordend om de resultaten te kunnen presenteren. Deze ordening is bewerkstelligd door tekstfragmenten te coderen op basis van bepaalde thema's. Er is gekozen voor codering van de data met behulp van het analyse programma MAXADQ. In dit programma was het mogelijk om verschillende codes aan de tekstfragmenten toe te kennen. Overigens zijn ook de observatieverslagen in MAXADQ geanalyseerd met de codes die eveneens aan de verschillende interviews zijn toegekend. Door het gebruiken van dezelfde codes was het mogelijk om bij de resultaten zowel te putten uit de interviews als uit de observaties.

6.4 Naar een synthese

Door het gebruik van drie verschillende dataverzamelmethode is er in dit onderzoek sprake van triangulatie. Door triangulatie worden verschillende perspectieven op het onderzoeksobject gehanteerd. Het zorgt voor een onderzoeksinterne toets en vergroot de validiteit van de verzamelde gegevens. De combinatie van verschillende kwalitatieve methoden zijn behulpzaam bij het verkennen van een nog tamelijk onbekend onderzoeksterrein.

Door de combinatie van verschillende methoden viel er een cyclisch onderzoeksproces te onderscheiden. In dit cyclische proces wisselden inductie en deductie elkaar voortdurend af. Door middel van een kleine theoretische verkenning van onder andere de begrippen *small groups* en *informal groups* werden in eerste instantie verwachtingen en hypothesen opgesteld. Indien uit reeds bestaande theorieën verwachtingen of hypothesen worden opgesteld is er sprake van deductie. Maar anderzijds was er ook sprake van inductie, doordat aan de hand van de observaties en de semi-gestructureerde diepte-interviews de hypothesen dan wel bevestigd of dan wel weerlegd werden. De vergelijking tussen de bestaande theorieën en de resultaten uit de observaties en diepte interviews

leiden tot aanvulling, wijziging of specificatie van reeds bestaande theorieën. Schematisch gezien zag het onderzoeksproces er als volgt uit

Figuur 6.1: De relatie tussen theorie en empirische gegevens

7. THEORETISCH KADER

In dit hoofdstuk zullen verschillende thema's die van belang zijn rondom anders-georganiseerde loopgroepen aan de hand van wetenschappelijke literatuur aangestipt worden. Deze theoretische verdieping is nodig om inzicht te krijgen in de bredere context van dit onderzoek. De bevindingen in het theoretisch kader zullen later in het onderzoek van pas komen om de resultaten te analyseren.

De opbouw van dit hoofdstuk is als volgt. Allereerst komt in §7.1 de ontwikkeling van het de loopsport aan bod. Daarbij is een uitsplitsing naar de ontwikkeling van de loopsport in Amerika (§7.1.1) en op welke wijze in Nederland de loopsport (§7.1.2) voeten aan aarde heeft gekregen. Vervolgens zullen in §7.2 kenmerken geschetst worden van de beoefening van loopsport in Nederland. Een belangrijke gedeelte van de beoefening vindt plaats in zogenaamde informele groepen. Algemene theorieën of groepen en informele groepen staan in (§7.3) beschreven. Daarbij zal aandacht zijn voor een definitie bepaling (§7.3.1), de groeps grootte (§7.3.2), motieven voor aansluiting bij groepen (§7.3.3), de ontwikkelingsfasen van groepen (§7.3.4), en de vorming van normen (§7.3.5). In de daaropvolgende paragraaf (§7.4) zal ingegaan worden op het organisatorische karakter van groepen, daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen formele (traditionele verenigingen) en informele verbanden (anders-georganiseerde). In §7.5 staat de vraag centraal of sport bijdraagt aan sociaal kapitaal en of het organisatorische karakter van invloed is op de vorming van sociaal kapitaal. Het hoofdstuk eindigt met een analyse model om te bepalen in hoeverre er sprake is van de vorming van sociaal kapitaal binnen anders-georganiseerde sportgemeenschappen (§7.6).

7.1 De ontwikkeling van het hardlopen

Wat verstaat men nou precies onder hardlopen? Hardlopen, joggen of trimmen is een vorm van atletiek. De atletiek wordt ook wel beschouwd als de moeder van alle sporten. Al in de klassieke oudheid werden atletiekonderdelen beoefend, waaronder het hardlopen. Het hardlopen doet zich in veel verschillende variaties voor. Het is derhalve lastig een allesomvattende definitie te geven. Er zijn grote verschillen in afstanden, snelheid, de intensiteit en het sociale verband waarin men de sport beoefend (Smith, 1998). Van Bottenburg (2006) noemt een opsomming van activiteiten als vormen van loopsport: *"...sportief wandelen, nordic walking, trimmen, joggen, hardlopen, crossloop, wegatletiek, 5 en 10 kilometer baanatletiek [...] zowel prestatief als recreatief van aard"*. Stokvis (2005) beschouwt hardlopen als een vorm van fitness in de openbare ruimte, als een vorm van lichaamsbeoefening zonder wedstrijdintentie. Voor dit onderzoek zal de loopsport gedefinieerd worden als: *Iemand beoefent de loopsport als degene van mening is dat hij/zij een van de volgende sporten beoefent: trimmen, joggen en/of hardlopen. De beoefening kan dan zowel prestatief als recreatief van aard zijn.* De loopsport is niet altijd een populaire sport geweest. De popularisering van het hardlopen vond pas in de jaren '60 plaats in de Verenigde Staten (§5.1.1). Deze popularisering is van grote invloed geweest op de ontwikkeling van de loopsport in de rest van de wereld, zo ook in Nederland (§5.1.2).

7.1.1. De Verenigde Staten lopen voorop

De moderne en hedendaagse atletiek heeft zijn bakermat in Engeland in de negentiende eeuw. In de begin jaren was het beoefenen van atletiek alleen weggelegd voor schooljongens uit welgestelde kringen. De 'aerobics revolutie' overgewaaid in de jaren '70 vanuit de Verenigde Staten was van grote betekenis voor de toenemende interesse voor lichaamsbeoefening (Stokvis, 2005). Het boek 'Aerobics' van K.H. Cooper speelde hier een belangrijke rol bij. Cooper schreef als eerst een

wetenschappelijke onderbouwing, waaruit blijkt dat gezondheid en slankheid vooral bereikt kunnen worden door een langdurig gematigde inspanning te ondergaan. Volgens Cooper was hardlopen bij uitstek het middel om een fitter en slanker lijf te krijgen en om meer uithoudingsvermogen te ontwikkelen (Cooper, 1969). Stokvis beschouwt de marathons als een belangrijke indicator voor de ontwikkeling van de massale belangstelling voor het hardlopen (Stokvis, 2003). De marathon van New York, voor het eerst georganiseerd in 1970, was het grote voorbeeld voor de vele stadsmarathons die daarna in eerste instantie in Amerika (jaren '60) en vervolgens in Europa (jaren '70) volgden (Cooper, 1992). In de beginjaren was het marathonlopen nog een activiteit welke slechts een kleine groep wedstrijdlopers (de pioniers) aantrok. Na reorganisaties werden marathons aantrekkelijk gemaakt voor andere doelgroepen dan uitsluitend wedstrijdlopers. Steeds meer jonge en hoog opgeleide managers en professionals, de zogenoemde 'creative class', ontdekten het hardlopen. Deze elitecategorie had een grote belangstelling voor gezondheid en uiterlijk, omdat een slank en gespierd lijf belangrijk werd gevonden op de arbeidsmarkt (Florida, 2002). Bovendien hadden de leden van de 'creative class' een voorkeur voor informele omgangsvormen. Men voelde zich niet bezwaard om in het openbaar hard te lopen. Dit was de eerste aanzet voor het ontsnappen van de discipline hardlopen aan de georganiseerde sportwereld, waarna het stap voor stap vanuit de Amerikaanse elitecategorie een op zich zelfstaande activiteit is geworden in middenklassen overal ter wereld.

7.1.2. De ontwikkeling van de loopsport in Nederland

In Nederland is het hardlopen lange tijd één van de disciplines uit de atletieksport gebleven, die alleen in clubverband beoefend kon worden. De clubs waren in de begin jaren nog niet goed georganiseerd. Het gebrek aan vrijwilligers en trainers binnen de traditionele atletiekverenigingen werd vanaf de jaren zestig een steeds groter probleem (Heere, 2000). Heere spreekt zelfs van de 'krakkemikkige organisaties'. Van enige vorm van organisatie was volgens hem geen enkele sprake. De in 1968 georganiseerde Trimaktie was een eerste aanzet voor de popularisering van het hardlopen buiten de georganiseerde atletiekclubs (Delnoij, 2004). Dit door de overheid, de Nederlandse Hartstichting en de Nederlandse Sportfederatie (NSF) genomen initiatief had tot doel om de bewegingsarmoede terug te dringen. Hardlopers konden op speciaal aangelegde trimbanen de sport uitoefenen. Het duurde tot in de jaren '80 voordat de hardlopers, evenals de Amerikanen, de straat als trainingsterrein gingen beschouwen. Sindsdien is er volgens Van Bottenburg sprake van een tweetal loopgolven (Van Bottenburg, 2006). De eerste loopgolf zette tot in de jaren '90 door. Vervolgens volgde er in de jaren '90 een periode van stagnatie. Eind jaren '90 stegen de deelnemersaantallen aan de loopevenementen weer explosief en kan er gesproken worden van een tweede loopgolf. Van Bottenburg (2006) onderscheidt een viertal belangrijke dragers van deze tweede loopgolf. Allereerst is daar het toenemende belang van slankheid, gespierdheid, fitheid en gezondheid. Ten tweede is een belangrijke drager de populariteit van de loopevenementen. Een derde belangrijke drager is de professionalisering en commercialisering van de loopevenementen. De vierde en laatste belangrijke drager is de toenemende deelname van vrouwen.

7.2 Kenmerken van de loopsporter in Nederland

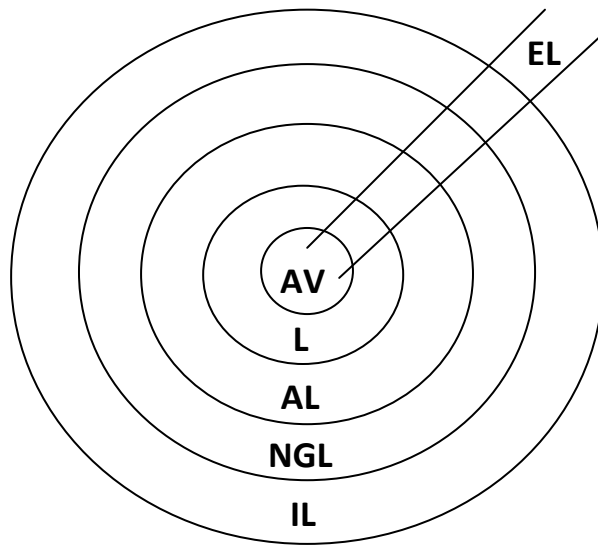
In 2005 kende de loopsportmarkt in Nederland een omvang van 3,9 miljoen hardlopers (Van Bottenburg, 2006). Zij gaven aan minstens 1 keer per jaar de loopsport te beoefenen. Binnen de loopsportmarkt kunnen diverse groepen met verschillend loopgedrag en een andere loopsportbehoeften onderscheiden worden. Delnoij (2004) onderscheidt de volgende groepen:

atleten (5%), prestatielopers (20%) en fitlopers (75%). De relatief kleine groep atleten zijn leden van de atletiekverenigingen. De grotere groep prestatielopers streven naar het verbeteren van hun eigen prestaties en trainen daartoe zeer regelmatig, vooral op individuele basis. Het grootste gedeelte van de loopSPORTERS is echter een fitloper. De belangrijkste redenen voor deze loopSPORTERS om de loopSPORT te beoefenen zijn gelegen in gezondheidsmotieven.

De populariteit van solosporten neemt steeds verder toe. Volgens de Rapportage Sport 2008 beoefent nog maar elf procent van de sporters hun sport in verenigingsverband (Breedveld e.a., 2008). Een sport als hardlopen is bij uitstek een sport die ongebonden beoefend kan worden. Het aandeel verenigingssporters ligt daarom bij hardlopen nog lager. Slechts drie procent van alle loopSPORTERS beoefent de sport binnen een atletiekvereniging (Van Bottenburg, 2006). Mannen sporten vaker in verenigingsverband dan vrouwen (Breedveld e.a., 2008). Opmerkelijk is dat uit ledencijfers van de Atletiekunie blijkt dat verhoudingsgewijs meer vrouwen dan mannen lid zijn van loopgroepen aangesloten onder Dutch Runners (voorheen dus een anders-georganiseerde loopgroep). Dit in tegenstelling tot het ledenbestand van de atletiekverenigingen, waarbij relatief meer mannen dan vrouwen lid zijn van atletiekverenigingen.

De Atletiekunie zelf maakt tussen haar leden onderscheid in slechts een tweetal categorieën: de prestatieve sporter en de wedstrijdSPORTER. Dit blijkt onder andere uit het gegeven dat lopers bij loopevenementen georganiseerd onder auspiciën van de Atletiekunie kunnen kiezen uit een prestatieloop en een wedstrijdloop. Daarnaast maakt de Atletiekunie een onderscheid tussen leden (gebonden lopers) en niet leden (ongebonden lopers). Ongebonden lopers beoefenen de sport individueel of in één van de vele anders-georganiseerde loopgroepen.

Geconcludeerd kan worden dat de loopSPORT door een zeer diverse samenstelling van lopers wordt beoefent, van jong tot oud en met verschillende doelstellingen van fanatiek tot ontspannen en van recreatief tot wedstrijdgericht. Uit de verschillende terminologie die onderzoekers, beleidsmakers en organisaties als de Atletiekunie hanteren blijkt het lastig te zijn om duidelijke onderscheid te maken tussen de verschillende categorieën lopers. De verschillende definities vertonen min of meer een mate van overlap. Er zijn geen duidelijke scheidslijnen tussen de verschillende definities en categorisering in de loopSPORT te trekken. Ondanks dat gegeven is op de volgende pagina een grafische weergave gemaakt van de loopSPORTmarkt. Daarbij dient de opmerking gemaakt te worden dat de getrokken lijnen diffuus zijn. Een loPER kan de loopSPORT bijvoorbeeld zowel individueel als binnen een atletiekvereniging beoefenen. Opvallend is de rol van de zogenaamde evenementenloPER. De evenementenloPER lijkt een doorsnee te zijn van de loopSPORTmarkt. Aan een evenement nemen zowel bij atletiekverenigingen aangesloten wedstrijdlopERS als individuele fitlopERS deel.

LEGENDA

AV: Atletiekverenigingen

L: Loopgroepen

AL: Anders-georganiseerde loopgroepen

NG: Niet-georganiseerd loopgroepen

IL: Individuele loper

EL: Evenementen loper

Figuur 7.1: Grafische weergaven
loopsportbeoefenaars

7.3 Anders-georganiseerde groepen (informele groepen)

(kleine) anders-georganiseerde groepen lijken in vergelijking met grote geïnstitutionaliseerde groepen en organisaties, zoals bijvoorbeeld politieke partijen en sportverenigingen, een steeds groter onderdeel uit te maken van het dagelijks leven van veel mensen. Van de deelnemers aan loopsportevenementen bereidt bijvoorbeeld negentien procent zich voor op het evenement binnen een informele loopgroep (Van Bottenburg, 2009). Maar wat verstaat men precies onder een informele of anders-georganiseerde groep? In welke sociale verbanden doen dergelijke groepen zich voor? En welke sociale processen spelen er in zo'n groep? Tot op heden is er op wetenschappelijke gebied nog niet veel onderzoek gedaan naar anders-georganiseerde of informele groepen. En indien er wel wetenschappelijk publicaties geschreven zijn, dan handelen deze vaak over informele groepen binnen de context van een formele werkorganisatie (zie o.a. Wilson (1978)). Onderzoek naar vrijwillige anders-georganiseerde groepen in de rest van de samenleving, zoals een hardloopgroepje, is er nog niet gedaan. Momenteel loopt er wel een vooronderzoek van het Sociaal Cultureel Planbureau, dat in 2010 gepubliceerd zal worden. Ondanks dat er weinig gepubliceerd is over anders-georganiseerde zal dit gedeelte van het theoretisch kader meer inzicht trachten te verschaffen in het complexe begrip 'anders-georganiseerde groepen'. Daarbij zal veelvuldig gebruikt gemaakt worden van algemenere literatuur over 'small groups'. Anders-georganiseerde groepen kennen vaak een kleine omvang en zijn daardoor te typeren als *small groups*.

7.3.1. Small groups als complexe systemen

De term 'groep' gebruikt men om een verschillende verzamelingen van mensen te duiden. Zo spreekt men bijvoorbeeld over een 'groep' koplopers tijdens een hardloopwedstrijd, het passeren van een 'groep' hardlopers over de eindstreep of over leden van een 'loopgroep'. Buchanan and Huczynski (1997) hebben gepoogd duidelijkheid te verschaffen in het gebruik van het begrip 'groep' door onderscheid te maken tussen enerzijds een eenvoudige verzameling van mensen en anderzijds een psychologische groep. Bij een groep in de vorm van een verzameling mensen, hebben de individuen geen direct verband met elkaar. De individuen in een dergelijke groep zijn slechts korte tijd in elkaars nabijheid. Zo zal een groep koplopers tijdens een hardloopwedstrijd alleen tijdens de wedstrijd met elkaar oplopen. Bovendien vindt er op dat moment vrijwel geen interactie tussen de verschillende

lopers plaats. Bij een psychologische groep daarentegen zijn een aantal individuen door interactie met elkaar verbonden, zij zijn zich van elkaars aanwezigheid bewust en daarnaast is elk groepslid zich bewust van het feit dat zij onderdeel uitmaken van een groep. De leden van een loopgroep vormen volgens deze invulling van het begrip 'groep' een psychologische groep.

Buchanan and Huczynski (1997) maken daarnaast onderscheid tussen formele groepen en informele groepen. Formele groepen zijn door een organisatie in het leven geroepen om het bereiken van collectieve doelstellingen of missies te bewerkstelligen. Aan formele groepen zijn taken toebedeeld en de groep zal verantwoordelijk gehouden worden voor de prestaties. Een informele groep is een spontaan ontstane verzameling individuen met dezelfde interesses, die ontstaat wanneer individuen verwachten dat deelname aan de groep hen zal helpen doelen te bereiken die ze willen. Daarbij ontwikkelen de individuen onderlinge afhankelijkheid en beïnvloeden ze elkaars gedrag. In veel gevallen opereren informele groepen op lokaal niveau in kleine samenstelling (Wuthnow, 1994). Voorbeelden van een informele groep zijn een vriendschapsgroep, maar ook veel loopgroepen kunnen tot de informele groepen gerekend worden.

Vanuit verschillende vakdisciplines worden verschillende definities gegeven over wat groepen nu precies zijn. Daarbij valt op dat er in veel gevallen gebruikt wordt gemaakt van dichotomieën (zoals hierboven reeds gedaan is door onderscheid te maken tussen een psychologische groep en een verzameling individuen en daarnaast een onderscheid tussen een formele en informele groep) om aan te geven bij welke kenmerken er wel gesproken kan worden van een groep en bij welke kenmerken er geen sprake is van een groep. Er is voor gekozen om een ruimere definitie voor het begrip 'groep' in deze afstudeerscriptie te hanteren. De anders-georganiseerde loopgroepen doen zich immers in een grote diversiteit aan verbanden voor. De onderstaande definitie van Arrow (e.a., 2000) laat ruimte voor deze diversiteit:

'Groups are open and complex systems that interact with the smaller systems (i.e., the members) embedded within them and the larger systems (e.g., the organizations) within which they are embedded. Groups have fuzzy boundaries that both distinguish them from and connect them to their members and their embedding contexts.' (Arrow e.a., 2000, p.34)

Bovenstaande definitie is gebaseerd op een aantal centrale aannames. Zo toont de definitie aan dat groepen niet in een vacuüm actief zijn. Het zijn open, complexe en dynamische systemen, waarbij zowel interactie plaatsvindt in een klein systeem (tussen de leden onderling), alsmede in een groter systeem (met de gehele samenleving). Groepen hebben vage grenzen, waardoor het enerzijds mogelijk is om groepsleden en de omgeving met elkaar te verbinden, maar anderzijds ook een onderscheid te maken tussen de groep en de omgeving.

7.3.2. De groeps grootte

De diverse literatuur verschaft geen eenduidigheid over de exacte grootte van *small groups*. Nergens wordt de maximale groeps grootte wat betreft personen vermeld. Volgens Wilson (1978) is groeps grootte niet het belangrijkste kenmerk een *small group* te kunnen kenmerken. Volgens hem is een belangrijk ordeningsprincipe het onderscheid tussen formele en informele groepen. Er is sprake van een *small group* (informele groep) wanneer regels en verwachtingen niet op papier vastliggen, maar wanneer deze gemakkelijk zelf gewijzigd kunnen worden. Een loopgroep valt dus te typeren als

een *small group* wanneer er geen sprake is van strikte regelgeving in de vorm van reglementen of statuten.

De grootte van een groep is wel van invloed voor de sociale contacten binnen een groep. Het is niet verwonderlijk dat hoe groter de groep is hoe meer sociale relaties er binnen een groep kunnen ontstaan. Maar door een groter aantal groepsleden is de kans op miscommunicatie, conflicten en disconsensus ook vele malen groter. Pennington (2002) constateert dat groepen groter dan zeven personen de neiging hebben om uit elkaar te vallen in kleinere subgroepen.

Daarnaast is het gedrag van individuen binnen grotere groepen anders dan het gedrag in kleinere groepen. Mullen (1989) toonde aan dat individuen in kleinere groepen veel zelfbewuster en gevoeliger zijn voor gepast en ongepast gedrag binnen de groep. Terwijl binnen grote groepen het zelfbewustzijn en zelfregulerend vermogen veel minder is. Binnen grotere groepen voelt een persoon zich veel anoniemer en is zijn/haar bijdrage aan het groepsproces vele malen geringer. Tot slot is het voor individuen lastiger om zich in een grote groep te laten horen. Het vertonen van ongepast gedrag is een manier om alle ogen weer op het individu gericht te laten zijn. Het feit dat individuen binnen een groep een gevoel van anonimiteit ervaren wordt ook wel '*deindividuation*' genoemd. Zimbardo (bekend van het Stanford-gevangenisexperiment) toonde door middel van een ander experiment aan dat '*deindividuation*' binnen een groep kan leiden tot niet-sociaal gedrag (Mullen, 1989).

7.3.3. De motieven voor aansluiting

Iedereen is wel aangesloten bij één of meerdere informele groepen. Welke motieven hanteren mensen om zich te verbinden aan een informele groep? De belangrijkste redenen om aansluiting te zoeken bij een informele groep zijn gelegen in: een groter veiligheidsgevoel; het vergroten van zelfvertrouwen; het verkrijgen van kennis en informatie; het vervullen van sociale behoefte en het bereiken van bepaalde doelen (Napier and Gershenfeld, 1999). Informele groepen kunnen allereerst de leden een gevoel van veiligheid verschaffen, doordat in een moeilijke situatie kan worden teruggevallen op gelijkgestemden met dezelfde ervaringen. Ten tweede kan door aansluiting bij een informele groep het zelfvertrouwen vergroot worden, doordat er bijvoorbeeld meer kennis verkregen wordt of als blijkt dat persoonlijke twijfels ook bij andere groepsleden geconstateerd worden. Dit vergroot tevens het gevoel van veiligheid. Ten derde refereert het vervullen van sociale behoeftes naar het feit dat individuen sociale wezens zijn en daarbij de voorkeur hebben om door anderen omringd te worden. Deze sociale behoeftes worden bevredigd door het aangaan van sociale interactie en het ontwikkelen van succesvolle, betekenisvolle relaties met anderen. Ten slotte zullen door het samenwerken in een groep doelen gemakkelijker bereikt worden ten opzichte van het individueel nastreven van doelen.

Stereotype beelden over mannen en vrouwen bevatten de gedachte dat mannen veelal de voorkeur geven aan het individueel uitvoeren of beoefenen van activiteiten. Vrouwen zijn volgens deze stereotype beelden socialer ingesteld en hebben een voorkeur voor samenwerking met anderen. Onderzoek van Vancouver and Ilgen (1989) toont echter aan dat er geen relatie bestaat tussen de voorkeur van mannen en vrouwen om al dan niet alleen of gezamenlijk een activiteit uit te voeren. Zij kwamen tot de conclusie dat de keuze om al dan niet gezamenlijk in een groepsverband een activiteit uit te voeren afhankelijk is van een complex aantal factoren. Zo wordt de keuze onder andere bepaald door het geslacht van de persoon, soort van activiteit, de ervaringen uit het verleden met een soortgelijke activiteit en de behoefte aan sociale interactie (Vancouver and Ilgen, 1989).

7.3.4. De ontwikkelingsfase

Volgens sociaal psychologen (Tuckman, 1965; Moreland and Levine, 1982) doorlopen groepen vijf fases van ontwikkeling. Deze fases zijn: *forming*, *storming*, *norming*, *performing* en *adjourning*. In de eerste *forming* fase raken groepsleden in contact met elkaar, waarbij elkaars achtergronden, standpunten en ervaringen verkend worden. Een belangrijke factor in deze eerste fase is de aanwezigheid van één of meerdere leider(s). Een leider dient in deze fase structuur te scheppen en grondregels te bepalen. Een ander belangrijk kenmerk in de eerste fase is de overeenstemming in de doelen van de groep. Wanneer zowel een structuur, regels als een duidelijke overeenstemming binnen de groep bereikt is, is er onder de groepsleden sprake van een groepsidentiteit. In de tweede fase (*storming*) staan de eerder gestelde structuur, regels en doelen ter discussie. Er treedt een discrepantie op tussen persoonlijke doelen en de groepsdoelen. Als gevolg van deze discrepantie zal er een onderhandeling plaatsvinden om overeenstemming te bereiken. Eén of meerdere leider(s) uit de groep zullen een dergelijke onderhandeling in goede banen dienen te leiden. Indien dit niet lukt is de kans groot dat de groep in dit stadium ontbonden zal worden. In de derde fase ontstaat er door het succesvolle onderhandelingsproces uit de tweede fase weer een groepsidentiteit. Er is overeenstemming bereikt over de regels en de doelen van de groep. In de vierde fase is er sprake van een stabiele situatie, waarbij aandacht is voor het nastreven van de doelstellingen van de groep. Een sleutelaspect van deze fase is de wederzijdse afhankelijkheid tussen de groepsleden. In de laatste fase is er sprake van de groepsontbinding. Deze ontbinding vindt veelal plaats in speciaal opgerichte projectteams, waarbij vooraf een eind datum van de samenwerking is vastgesteld. Dit is uiteraard binnen veel groepen binnen de sportwereld niet van toepassing. De ontbinding van een groep kan ook plaatsvinden indien één of meerdere belangrijke groepsleden de groep verlaten en indien de groep niet in staat is om het vertrek op te vangen. Indien er sprake is van een groot gevoel van saamhorigheid en binding is het moeilijk voor individuen om de groep te verlaten. Hirschman (1990) onderscheidt twee vormen van gedragingen van individuen in relatie tot het functioneren van groepen: de zogenaamde '*exit-optie*' en de zogenaamde '*voice optie*'. Als er sprake is van een grote mate van '*loyalty*' dan kiest men bij onvrede in grote getale voor de '*voice-optie*'. Indien er niet of nauwelijks sprake is van '*loyalty*' dan kiezen de meesten direct voor de '*exit-optie*' om hun ongenoegen te uiten. In dat geval zullen de individuen de groep verlaten en op zoek gaan naar een andere groep. Indien veel leden de groep zullen verlaten kan dit tot ontbinding van de groep leiden.

7.3.5. Groepsnormen

Normen vervullen belangrijke functies binnen een groep (Hoijtink & Berk, 2001). Normen zorgen enerzijds voor een zekere stabiliteit en voorspelbaarheid in de interacties binnen groepen. Leden van de groep weten door het stellen van normen wat men van elkaar kan verwachten, zonder dat hier telkens een discussie voor aan ten grondslag liggen. Anderzijds zorgen normen ervoor dat de keuzevrijheid van individuen ingeperkt wordt en dat daarmee een zeker monotonie veroorzaken. Hoe strenger de norm is, des te minder vrijheid voor individuele variatie en verandering er overblijft.

Er bestaan twee verschillende soorten normen: formele en informele normen. (Hoijtink & Berk, 2001) Formele normen zijn vooraf expliciet afgesproken of opgelegd. Op overtreding van een dergelijke norm staat meestal een van te voren vastgestelde sanctie. Informele normen ontwikkelen zich echter gedurende het bestaan van de groep zonder dat daar afspraken over gemaakt worden. Het is niet zo dat er binnen een groep alleen maar formele of informele normen bestaan. Ook wanneer er vooraf duidelijke afspraken gemaakt zijn, ontwikkelen zich informele normen. Er is dan

sprake van een dubbele normatieve structuur. Hoewel de informele normen onzichtbaarder zijn hebben ze een grotere invloed op het gedrag van de groepsleden dan formele regels. Het kan tevens zo zijn dat formele en informele normen met elkaar in tegenstelling zijn. Dan is er sprake van een dubbele moraal, waarbij de informele normen vaak belangrijker worden geacht dan de formele normen. Voor buitenstaanders die alleen op de hoogte zijn van de formele regels is dergelijk gedrag moeilijk te begrijpen, aangezien de groepsleden bij een dubbele moraal handelen volgens de informele norm.

Na inzicht gekregen te hebben in de (sociaal psychologische) processen van groepen zullen in de volgende paragraaf de kenmerken van een traditionele vereniging (formele organisatievorm) en een informele gemeenschap onderscheiden worden.

7.4 Organisatie binnen groepen: formeel vs. informeel

Zowel vanuit de overheid als vanuit de wetenschap is er veel aandacht voor (deelname aan) het verenigingsleven. Het verenigingsleven lijkt door verschuivingen op verschillende gebieden een complete verandering te hebben ondergaan. Zo legt de overheid steeds meer nadruk op sport als middel, vindt er een verdere professionalisering plaats, vergrijsst het ledenbestand, neemt de populariteit van passieve lidmaatschappen toe en neemt de participatie van 'drukke leeftijdsgroepen' af. Niet- en anders- georganiseerde vormen van sportbeoefening, zoals ongebonden loopgroepen, winnen steeds meer terrein ten opzichte van het sporten in verenigingsverband.

Al in 1979 signaleert Stokvis een toename van een aantal nieuwe, kleine (sport)verenigingen waarvoor in die periode nog geen verklaring was te vinden. *"Toch wijst ook dit verschijnsel erop dat veel mensen liever onderling met elkaar samenwerken om mogelijkheden voor ontspanning en lichaamsbeweging te scheppen, dan dat zij zich willen voegen in de organisatieschema's van grote verenigingen"* (Stokvis 1979). Stokvis stond niet alleen in zijn gedachte. Ook Goodger (1982) stelde al dat sportverenigingen op den duur ten onder dreigden te gaan. Deze bewering werd bekrachtigd door het gebruik van een zogenaamde dinosaurushypothese: *'uitgegroeid tot dominante, maar ook corporatistische spelers in de sportwereld zijn sportaanbieders als sportbonden en verenigingen niet meer sterk genoeg om maatschappelijke veranderingen het hoofd te bieden'* (Goodger, 1982).

Diverse auteurs, waaronder Duyvendak en Hurenkamp (2004) en Soenen (2006) beweren dat in de hedendaagse samenleving de last van 'zware' sociale verbanden steeds meer uit de weg wordt gegaan. Individuen hebben een voorkeur voor korte en informele ontmoetingen boven de zware sociale verbanden. Deze korte en informele ontmoetingen vinden plaats binnen de zogenoemde 'lichte gemeenschappen'. Kenmerken van deze lichte gemeenschappen zijn lossere, vluchtigere en flexibelere bindingen dan in een (sport)vereniging het geval zijn. In tegenstelling tot het lidmaatschap van een (sport)vereniging is het lidmaatschap van een lichte gemeenschap eenvoudiger te beëindigen en verplicht het leden nauwelijks of in geringe mate tot het participeren en leveren van een langdurende bijdrage aan het desbetreffende sociale verband (Duyvendak en Hurenkamp, 2004).

Naast dat een lidmaatschap van lichte gemeenschappen enerzijds leidt tot minder sterke banden, biedt het anderzijds wel de gelegenheid om gelijktijdig meerdere relaties aan te gaan. Auteurs als Bauman (2007) en Putnam (2000) geloven niet in de sociale werking van diverse lichtere sociale

relaties en stellen dat dit ten koste gaat van de sterke banden. Bauman stelt dat de zogenoemde netwerksamenleving als los zand aan elkaar hangt in plaats van een plek te zijn voor vertrouwelijke sociale verbanden (Bauman, 2007). Andere auteurs zoals Castells (2003) en Lash (2002) zien bij lichte gemeenschappen echter kansen als het gaat om de vorming van meerdere nieuwe waardevolle sociale verbindingen. Castells constateert dat het ontstaan van nieuwe gemeenschappen in de virtuele wereld niet per definitie leidt tot een afname van sociale verbanden. Daarentegen ziet hij juist nieuwe vormen van socialiteit ontstaan in de virtuele wereld, die het mogelijk maken voor individuen om sociale verbanden van onderuit te creëren. Of de virtuele wereld bijdraagt aan nieuwe sociale verbindingen zal de toekomst uit moeten wijzen.

7.5 Sociale bindingen binnen de sport: licht versus zwaar

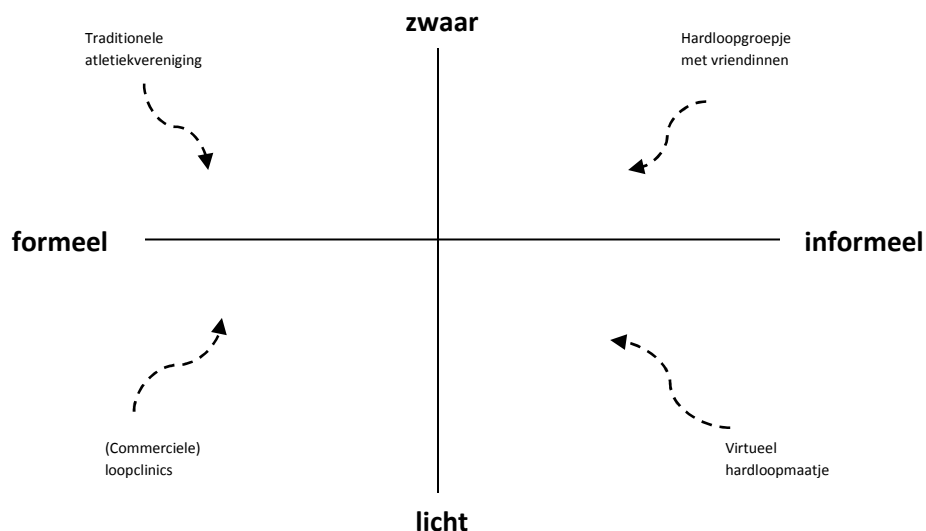
Versterken ontmoetingen in de sport sociale bindingen en daardoor de sociale cohesie van de gehele samenleving? Volgens Putnam (2000) draagt sport wel degelijk bij aan de toename van sociaal cohesie, doordat vooral de georganiseerde sport inburgerend, socialiserend, integrerend, emanciperend en zingevend werkt. Volgens Putnam is er in de sport sprake van de vorming van sociaal kapitaal. Echter door maatschappelijke ontwikkelingen als individualisering, commercialisering en mondialisering vinden er steeds minder ontmoetingen plaats binnen de sportwereld. De sportwereld ontwikkelt zich tot een minder hecht sociaal verband, waarbij het opdoen van sociaal kapitaal lang niet meer vanzelfsprekend is. Putnam betreurt de afname van sociaal kapitaal, want het is volgens hem een voorwaarde voor het efficiënt functioneren van moderne samenlevingen en is een onmisbaar goed voor stabiele democratieën. Een hoge mate van sociaal kapitaal draagt bij aan een krachtige civil society (maatschappelijk middenveld).

Volgens Putnam (2000) zijn er twee vormen van sociaal kapitaal te onderscheiden: *bonding* en *bridging social capital*. Bij *bonding* sociaal kapitaal gaat het om de versterking van de binding en de groepsidentiteit binnen de eigen groep. *Bonding* sociaal kapitaal geeft individuen zelfvertrouwen om mee te doen in de samenleving (Verweel, e.a. (2005)). Bij *bridging* sociaal kapitaal is er sprake van het naar buiten treden buiten de eigen groep om zo in contact te komen met individuen buiten je eigen omgeving. Hierdoor ontwikkelt een individu het vermogen om te gaan met anderen en andersdenkenden. Dit is de manier om vooruit te komen in de samenleving (Verweel, e.a. (2005)). Putnam (2000) veronderstelt dat het feit dat steeds minder mensen zich willen verenigen binnen traditionele verenigingen gevolgen heeft voor de gehele samenleving, namelijk door de afname van sociaal kapitaal. Duyvendak (2004) vermoedt echter dat door flexibelere en vluchtigere contacten buiten de eigen groep op te zoeken ook sociaal kapitaal vergaard kan worden.

Eén van de belangrijkste aspecten van sociale cohesie is de frequentie van informele contacten (Wasserman & Faust, 1994). De kans op stabiele onderlinge relaties is groter naarmate er meer informele contacten plaatsvinden. Daarnaast speelt ook de sterkte van de onderlinge bindingen tussen de groepsleden een belangrijke rol. Des te sterker de onderlinge bindingen tussen groepsleden zijn, des te sterker het vermogen om sociale cohesie binnen een groep op te bouwen. Voor beide aspecten van sociale cohesie is het vrijwillige karakter kenmerkend. Binnen een groep is een groepslid vrij in de keuze met wie, hoe vaak en hoe intensief er met iemand omgegaan wordt (Van de Bunt, 1999). Volgens Van de Bunt (1999) is het kenmerk van een sociaal cohesieve groep dat relaties tussen de groepsleden onderling belangrijker en frequenter zijn dan de relaties tussen leden en niet-leden van de groep. Forrest en Kearns (2001) onderscheidden vijf dimensies om de sociale

cohesie op buurtniveau vast te stellen. Ze keken daarbij naar de gemeenschappelijke normen en waarden, de sociale controle, de sociale solidariteit, de sociale interactie en de identificatie met de buurt.

Op basis van bovenstaande theorieën zou verwacht mogen worden dat binnen traditionele verenigingen een grotere kans is op een sociaal cohesieve groep en daarmee de vorming voor sociaal kapitaal voor de rest van de samenleving dan binnen een lichtere gemeenschap. Immers binnen een traditionele vereniging is er veelal sprake van verplichtingen en duurzaamheid, terwijl er binnen de lichte gemeenschappen veel meer sprake is van vluchtigheid en vrijblijvendheid. Binnen de traditionele verenigingen lijken de omstandigheden derhalve gunstiger om een grote mate van sociale binding te bewerkstelligen. Echter onderzoek in de kunstsector (van den Broek, 2010 – nog te verschijnen) onder 23 informele kunstgroepjes bracht reeds in een verkennend stadium aan het licht dat het onderscheid tussen zwaardere gemeenschappen (zoals verenigingen) en lichte gemeenschappen (zoals informele groepen) niet samenvalt met het onderscheid van enerzijds verplichtingen en duurzaamheid (binnen de vereniging) en vluchtig en vrijblijvendheid (de informele groep) anderzijds. De werkelijkheid is vele malen diffuser. Gemeenschappen in de loopsport lijken eveneens niet (meer) op voorhand te kunnen worden getypeerd als ‘lichte’ of ‘zware’ gemeenschappen. Zowel de lichtere gemeenschappen bevatten kenmerken van zwaardere gemeenschappen, zoals bijvoorbeeld langdurige lidmaatschappen en een grote mate van betrokkenheid, alsmede lijkt het een gegeven te zijn dat binnen zwaardere gemeenschappen steeds meer kenmerken van lichtere gemeenschappen waar te nemen zijn. Zo bieden veel atletiekvereniging tegenwoordig de mogelijkheid aan om via kortdurende clinics jezelf voor te bereiden voor loopevenementen. Het is dus de vraag in hoeverre onderstaande schematische weergave de complexe werkelijkheid op een juiste wijze weergeeft. De gekromde pijlen in onderstaande figuur geven aan dat er verschuivingen optreden, maar dat het onvoorspelbaar of nog niet bekend is in welke richting deze verschuivingen zullen optreden.

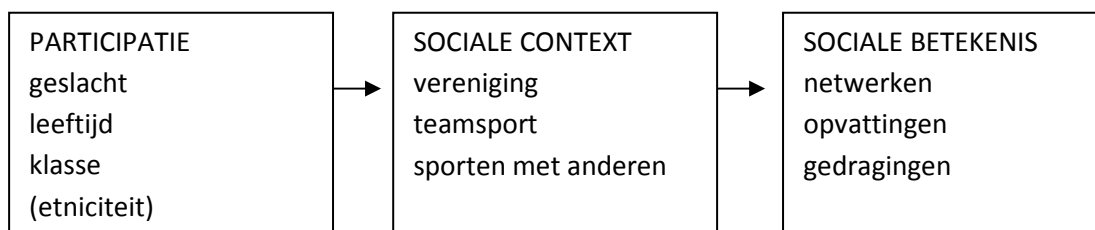

Figuur 7.2: Schematisch overzicht organisatievormen en sociale verbanden binnen de loopsport

7.6 Een analysemodel voor sociale cohesie in de sport

De veronderstelde dichotomie tussen enerzijds formele en informele organisaties en anderzijds tussen zware en lichte sociale verbanden lijkt in de praktijk niet (meer) te bestaan. Er doen zich vele interessante tussenvormen voor, zoals in de kunstsector reeds is aangetoond. De vraag dringt zich op in hoeverre de constatering uit de kunstsector ook gelden binnen de sportsector. De sportsector is immers een relatief autonome wereld. Binnen de sport bestaan er eigen spelregels, omgangsvormen en rechtsvormen, waardoor men zich onderscheid van andere leefwerelden. Er is sprake van een wederzijdse beïnvloeding: de sport werkt in op de samenleving, maar de samenleving werkt ook in op de sport (Van Bottenburg, 1996).

Breedveld (2003) heeft een model ontwikkeld om te bepalen in hoeverre er een relatie is tussen sport en sociaal kapitaal. Het model zet vragen over sport en cohesie in een bepaalde volgorde: wie sport, op welke wijze, met wie en met welke gevolgen van dien? Deze vragen dienen ook gesteld te worden om te bepalen in hoeverre er binnen verschillende vormen van sportbeoefening (georganiseerd versus anders-georganiseerd) sprake is van de vorming van sociaal kapitaal. Allereerst wordt in het analysemodel gekeken naar wie er *participatie* in de sport. Welke verschillen doen zich voor in het sportbeoefening tussen mannen en vrouwen, hoger en lager opgeleiden, en jongeren en ouderen? Vervolgens dient de vraag beantwoord te worden op welke *sociale context* de sport beoefend wordt. Sport men binnen verenigingen of binnen andere sociale verbanden? Nadat geconstateerd is of verschillende bevolkingsgroepen in de sport elkaar ontmoeten en op welke wijze de sportbeoefening plaats vindt, dient de sociale betekenis van deze ontmoetingen blootgelegd te worden. De sociale betekenis bestaat uit drie onderdelen: *netwerken, houdingen en gedragingen*. Bij het eerste onderdeel *netwerken* staat de vraag centraal of de ontmoetingen in de sport leiden tot duurzame vriendschappen en tot de opname in sociale netwerken. Daarbij dient ook gekeken te worden in hoeverre de vriendschappen beperkt blijven binnen de eigen groep gelijkgestemden of dat er ook sprake is van overbrugging. Bij het onderdeel *houdingen* dient gekeken te worden in hoeverre de ontmoetingen binnen de sport ook van invloed zijn op de opvattingen van een individu, zoals bijvoorbeeld het vertrouwen dat men in de medemens heeft. Tot slot gaat het bij *gedragingen* om de vraag wat de betekenis is van het behoren tot sociale netwerken en daardoor gehanteerde opvattingen voor concrete gedragingen binnen de samenleving. Dit laatste aspect uit zich onder meer in het doen van vrijwilligerswerk, aan goede doelen geven of het vaker stemmen tijdens verkiezingen.

Figuur 7.3: Analysemodel voor het bepalen van een relatie tussen sport en sociaal kapitaal (Breedveld, 2003)

Voor de loopsport zijn de eerste twee vragen van het analysemodel van Breedveld grotendeels beantwoord door eerdere onderzoeken (Van Bottenburg, 2006 en 2009). Zo zijn binnen de loopsport mensen met een hoog inkomen en hoog opleidingsniveau oververtegenwoordigd, maar er doen weinig verschillen voor in frequentie, organisatiedeelname, evenementdeelname en motief van de

loopsportbeoefening tussen beoefenaars met een hoog en laag inkomen of opleidingsniveau. Daarnaast beoefent slechts een klein gedeelte (3%) van de loopsporters het hardlopen binnen een atletiekvereniging. Het merendeel van de loopsporters beoefent de sport individueel en binnen anders-georganiseerde verbanden. Ander onderzoek (niet loopsport specifiek) heeft tevens aangetoond dat participatie binnen traditioneel verenigingverband sociale binding bevordert (o.a. Putnam, 2000). De realiteit is dat de beoefening van de loopsport voor het grootste gedeelte individueel en buiten traditioneel clubverband plaatsvindt. Bij het beoefenen van de sport op individuele wijze zal er bijna geen sprake zijn van vorming van sociaal kapitaal, doordat er tijdens de sportbeoefening nauwelijks ontmoetingen plaats vinden. Binnen de anders-georganiseerde gemeenschappen ontstaat wel een netwerk van gelijkgestemden (formeel of informeel), het is echter de vraag wat het sterkte is van de sociale bindingen binnen dergelijke gemeenschappen en in hoeverre er sprake is van de vorming van sociaal kapitaal. Dit onderzoek zal een antwoord trachten te vinden en op zoek gaan naar de sociale betekenis van de ontmoetingen binnen anders-georganiseerde gemeenschappen.

8. DE RESULTATEN

In dit hoofdstuk zullen de onderzoeksresultaten gepresenteerd worden. Binnen dit hoofdstuk is er een bepaalde structuur aangebracht. Allereerst zal geïnventariseerd worden in hoeverre het verschijnsel van de anders-georganiseerde loopgroepen zich in de rest van het land voordoet en welke kenmerken deze groepen hebben (§8.1). Alvorens kennis te maken met de betekenisgeving van de leden van *Loopgroep Vooruit* aan diverse aspecten rondom de ervaren sociale binding, zal eerst het profiel (§8.2), de historie (§8.3) en de context van de loopgroep (§8.4) geschetst worden. De betekenisgeving van de leden zal besproken worden aan de hand van de opeenvolgende fases, waarmee een lid te maken krijgt zodra een lidmaatschap van de loopgroep wordt aangegaan.

Uit paragraaf §8.5 zal blijken dat het ledenbestand van *Loopgroep Vooruit* heterogeen is. De aangetroffen diversiteit werkt in verschillende sociale processen in de loopgroep door. Zo hanteren leden verschillende motieven om tot aansluiting bij de loopgroep over te gaan (§8.6) en ervaren ze de allereerste training anders (§8.6). Normen en waarden ontwikkelen zich niet direct bij de eerste training. De mate waarin normen en waarden gedeeld worden is een indicatie voor een sterke of zwakke sociale samenhang. In paragraaf 8.8 zullen de normen en waarden van *Loopgroep Vooruit* besproken worden. De normen en waarden zouden met elkaar ontwikkeld en gedeeld kunnen worden op een accommodatie. De accommodatie is immers een plek voor samenkomst van ontmoetingen. In paragraaf 8.9 zal nagegaan worden welke betekenis de leden geven aan de functie van de accommodatie voor het versterken van sociale bindingen. Ook de trainer kan een belangrijke rol spelen in het versterken van sociale bindingen (§8.10). Daarnaast is het van belang om te weten hoe de leden tegenover het verrichten van vrijwilligerswerk (§8.11) staan. Het doen van vrijwilligerswerk betekent voor het lid immers een minder vrijblijvende vorm van lidmaatschap. Wanneer er onderlinge vriendschappen in het dagelijks leven ontstaan, zal het lidmaatschap ook een minder vrijblijvende vorm aannemen. De rol van de loopgroep in het dagelijks leven zal in paragraaf 8.12 besproken worden. De leden zouden in het dagelijks leven ook contact kunnen onderhouden via *social media* om sociale binding te versterken. Paragraaf 8.13 bespreekt de betekenisgeving van de leden aan dergelijke *social media*. Voor de Atletiekunie is het van belang om na te gaan waarom veel anders-georganiseerde loopgroepen zich niet binden bij een sportbond. Mogelijk speelt hier de vluchtigheid en flexibiliteit van een dergelijke loopgroep een rol. In paragraaf 8.14 staat de betekenisgeving van de leden aan een eventueel lidmaatschap van de Atletiekunie centraal.

In bovenstaande paragrafen is tot nu toe vooral gekeken naar de individuele betekenisgeving van de leden aan een aantal aspecten. Echter deze individuele betekenisgeving heeft ook gevolgen voor de loopgroep als geheel. Door het handelen en betekenisgeven van de individuele leden wordt er een bepaalde structuur gecreëerd. Deze structuur van de loopgroep als entiteit zal in de laatste twee paragrafen besproken worden. Daarbij zal gekeken worden naar de ontwikkeling die de loopgroep doormaakt (§8.15) en naar de vorming van subgroepen binnen de loopgroep (§8.16).

8.1 Een inventarisatie van anders-georganiseerde loopgroepen

Het eerste gedeelte van het onderzoek betrof een inventarisatie van het aantal anders-georganiseerde loopgroepen in Nederland. Indien beschikbaar zijn de onderstaande gegevens van een loopgroep geïnventariseerd: naam loopgroep, vestigingsplaats, website, contactpersoon, ledenaantal, organisatievorm, aantal trainingsmomenten, hoogte contributie, (verzamel)accommodatie en overige bijzonderheden. Onder overige bijzonderheden vallen

bijvoorbeeld de organisatie van evenementen of van beginnerscursussen. In deze paragraaf zullen de belangrijkste resultaten uit de inventarisatie opgesomd worden.

De inventarisatie heeft een kleine 300 anders-georganiseerde loopgroepen in kaart gebracht. Deze loopgroepen zijn gelokaliseerd, doordat zij in de meeste gevallen door middel van hun eigen website of krantenartikelen de publiciteit zochten. Bij deze geïnventariseerde loopgroepen is er min of meer sprake van een geformaliseerde organisatie. De loopgroep heeft een eigen website, vaste trainingsavonden, een vastgesteld contributietarief, één of meerdere trainer(s), en een vaste verzamelplek. Naast de geformaliseerde loopgroepen zijn er ook nog een groot aantal minder geformaliseerde loopgroepen. Wanneer deze minder geformaliseerde loopgroepen meegerekend worden zal het daadwerkelijke aantal anders-georganiseerde loopgroepen nog vele malen hoger liggen. Vermoedelijk zijn er in Nederland dan ongeveer vijfhonderd tot zeshonderd anders-georganiseerde loopgroepen actief. Bij deze schatting zijn de gehele informele 'loopgroepen', zoals een groepje van drie vrienden die regelmatig afspreken om samen te lopen, niet meegerekend. Opvallend is dat 1/3 deel van de geïnventariseerde loopgroepen zich bevindt in de provincies Gelderland, Overijssel of Drenthe.

Het grootste gedeelte van de loopgroepen (ongeveer 75%) is actief in een wettelijk geformaliseerd verband. De mate van formalisatie verschilt. Van de wettelijke geformaliseerde loopgroepen kent 45% een verenigingsvorm. Daaronder vallen ook de omnisportverenigingen, waarbij de loopgroep uitmaakt van een overkoepelende sportvereniging. Ook is er een aantal loopgroepen (30%) actief onder een stichtingsvorm. Een stichting kan wettelijk gezien geen leden hebben, maar kent in dat geval donateurs. Daarnaast is er bij 25% van de geformaliseerde verbanden sprake van een onderneming in de vorm van een eenmanszaak, vereniging onder firma of een besloten vennootschap. Hieronder bevinden zich ook de loopgroepen die deel uitmaken van fitnesscentra en waarbij leden de mogelijkheid hebben om als onderdeel van hun abonnement looptrainingen kunnen volgen.

De grote van een loopgroep varieert enorm. De kleinste loopgroepen bestaan uit 10 leden, maar er zijn ook loopgroepen actief die honderden leden hebben. Een loopgroep actief in meerdere plaatsen in de provincie Overijssel en Flevoland heeft inmiddels meer dan 1000 leden. Gemiddeld heeft een loopgroep ongeveer 60 leden. De loopgroepen onder een verenigingsvorm en stichtingsvorm kennen slechts enkele vrijwilligers, die voornamelijk actief zijn in bestuursfuncties. Een loopgroep kent in vergelijking met andere sportverenigingen of organisaties relatief weinig aanvullende commissies of vrijwilligersfuncties. Andere vrijwilligers betrokken bij een loopgroep zijn: de webmaster, de trainer en incidentele vrijwilligers voor de organisatie van evenementen.

Slechts een klein aantal loopgroepen heeft de beschikking over een geheel eigen accommodatie in de vorm van een kantine en een hardloopparcours. De meeste loopgroepen verzamelen in de kantine van een andere sportvereniging of ze maken gebruik van de faciliteiten van een sporthal of een buurthuis. Indien er niet de beschikking is over een verzamellocatie in een accommodatie, dan wordt er buiten afgesproken bij markante herkenningspunten, zoals een kunstwerk, een bankje of een bankje.

Het aantal aangeboden trainingen varieert van onregelmatig trainen richting een evenement tot de mogelijkheid om zes trainingen in de week te volgen. Gemiddeld bieden de meeste loopgroepen

twee trainingen in de week aan. In veel gevallen staat er een intervaltrainingen en een duurloop op het programma. De belangrijkste doelgroep van de loopgroepen is de recreatieve loper. Maar in veel gevallen staat de loopgroep ook open voor loopsporters van andere niveaus:

“Het maakt niet uit wat je doel is, of je op recreatief niveau, op wedstrijdniveau, 1 - 5 - 10 - 15 km, een halve marathon of zelfs een hele marathon wilt lopen. Iedereen is van harte welkom bij de trainingen.”

De contributie van de loopgroepen varieert enorm. De bedragen variëren van €35 euro per jaar tot €370 per jaar. Vooral in de Randstad (Amsterdam, Utrecht en Rotterdam) is de contributie met bedragen tot €370 euro aan de hoge kant in vergelijking met andere delen van Nederland. Er bestaat een grote diversiteit in de diensten en producten, die lopers voor hun contributie ontvangen. Naast het (wekelijkse) trainingsaanbod, krijgen lopers korting op aankopen bij lokale winkeliers, clubkleding en deelname aan informatieavonden over bijvoorbeeld hartslagmeting. Ook bij fitnesscentra betalen hardlopers honderden euro's per jaar voor het volgen van een looptrainingen. Het gebruik van de overige faciliteiten van de fitnesscentra is daarbij wel inbegrepen. Het merendeel van de loopgroepen hanteert contributietarieven op jaarbasis, daarbij is er soms wel de mogelijkheid om de contributie in termijnen van een kwartaal of een half jaar te voldoen. Slechts bij een klein aantal loopgroepen bestaat de mogelijkheid om per training te betalen. De bedragen voor een training variëren van €0,50 tot €7,50. Bij laatstgenoemde contributiesystemen is het voor deelnemers aan looptrainingen makkelijker om in en uit te stromen. Nadeel van een dergelijk contributietarief is dat het ledenaantal fluctueert.

Voor wat betreft overige bijzonderheden kan opgemerkt worden dat het merendeel van de loopgroepen één of meerdere lokale trim- of wedstrijdlopen organiseren. Over het algemeen zijn dit kleinschalige wedstrijden met deelnemersaantallen tot ongeveer tweehonderd deelnemers. Onder de deelnemers bevinden zich meestal relatief veel leden uit de loopgroep. Deze trimlopen en of wedstrijden vinden meestal niet plaats onder auspiciën van de Atletiekunie. Tevens biedt ongeveer de helft van de loopgroepen een instapcursus aan voor beginners. In de beginnerscursussen maken absolute beginners gedurende een traject van zes tot achttien weken kennis met de loopsport door middel van één of twee trainingen per week. Indien de beginners de deelnemerscursus voltooid hebben, kan men instromen in de reeds bestaande groepen. Ten slotte valt op dat veel loopgroepen op hun website vermelden dat de trainingen onder leiding staan van KNAU of Atletiekunie opgeleide trainers.

De bovenstaande inventarisatie heeft de onderzoeker in eerste instantie een beeld gegeven welke grote verschillen er bestaan tussen anders-georganiseerde loopgroepen. Elke loopgroep lijkt wat dat betreft uniek. Het is nu zaak om door middel van een case study de diepte in te duiken om na te gaan welke mate van sociale binding leden uit een loopgroep ervaren.

8.2 Het profiel van Loopgroep Vooruit

Alvorens de resultaten te beschrijven zal allereerst loopgroep Vooruit geïntroduceerd dienen te worden. Loopgroep Vooruit is opgericht in januari 2010. De loopgroep is statutair opgerichte en kent een verenigingsvorm. In het eerste half jaar heeft de loopgroep bijna zestig betalende leden mogen verwelkomen. Zes enthousiaste bestuursleden vormen de stille kracht achter de vereniging. Het vrijwilligerswerk rust grotendeels op hun schouders. De leden verrichten geen of nauwelijks

vrijwilligerstaken. Thuisbasis van de loopgroep is het Sportpark Runnerswijk. De leden verzamelen zich voor elke training in het clubhuis van voetbalvereniging Doel. Zowel op de maandag op woensdagavond hebben de leden de mogelijkheid om te trainen. Er worden alleen trainingen voor volwassenen verzorgd. De trainingen staan onder leiding van vier verschillende trainers. Het grootste gedeelte van het trainerskorps is niet opgeleid en gecertificeerd als looptrainer door de Atletiekunie. De loopgroep organiseert ook een jaarlijks terugkerend loopevenement in de wijk. Vooral op de jeugdafstanden (250 deelnemers) is er bij dit evenement een grote deelname. De deelname op bij de volwassenenafstanden (80 deelnemers) is nog gering in vergelijking tot het aantal deelnemers bij andere regionale wedstrijden. De kosten voor het lidmaatschap van Loopgroep Vooruit bedragen €120 euro per jaar of €30 euro per kwartaal. Naast het verzorgen van kwalitatief goede trainingen onder leiding van een deskundige trainer, wil de loopgroep meer voor de wijk betekenen. De loopgroep wil een bijdrage leveren aan het versterken van sociale verbindingen binnen de wijk. In het toekomstvisie document formuleert het bestuur dat als volgt:

“De wijk heeft daarnaast honger naar meer verbinding. Eigenheid en gebeurtenissen waarmee je als wijkbewoner kunt identificeren. Zaken die tot het ‘normale’ leven behoren. De culturele evenementen en het jaarlijks terugkerende loopevenement georganiseerd door Loopgroep Vooruit zijn voorbeelden. Maar er is meer nodig dan evenementen. De wijk ontluikt, ook in haar behoefte aan karakter.”

Verder staat in het visiedocument dat de loopgroep richting 2015 een uitgebreider aanbod van trainingen wil gaan neerzetten. Tegen die tijd kunnen beginners en gevorderden iedere dag terecht voor hun looptrainingen bij Loopgroep Vooruit. Daarnaast zullen deelnemers kunnen kiezen uit verschillende traditionele trainingsprogramma's, zoals intervaltrainingen, duurlopen en marathontraining. Daarnaast heeft de loopgroep ook een loop- en atletiekprogramma voor de jeugd aan het aanbod toegevoegd. Jonge talenten uit de loopgroep stromen door naar de landelijke top en topsportprogramma's.

Na 2015 hoopt loopgroep Vooruit een belangrijke bijdrage geleverd te hebben aan de realisering van zowel breedtesport als topsport in de omliggende regio. In een toekomstvisiedocument verwoordt het bestuur dat als volgt:

“Naast Papendal als landelijk sportcentrum, wordt de gemeente Sportstad de sportregio van Nederland. Het sportpark in Runnerswijk herbergt het nieuwe Regionaal Atletiekcomplex, met voldoende parkeergelegenheid en een mooie groene en dynamische uitstraling. Het jaarlijkse kampioenschap trekt toppers uit binnen- en buitenland.”

Na de kennismaking met Loopgroep Vooruit is het nog van belang om kennis te maken met de omgeving waarbinnen de loopgroep actief is. Door een kijk in de omgeving te geven vallen de resultaten binnen een bepaalde context te interpreteren.

8.3 Het ontstaan van Loopgroep Vooruit

Loopgroep Vooruit is ontstaan vanuit een andere loopgroep in de wijk *Runnerswijk*. De vorige loopgroep was door het verhuizen van een trainer en vanwege organisatorische redenen bijna volledig uit elkaar gevallen. Een aantal fanatieke, enthousiaste en voornamelijk prestatief ingestelde lopers vond het jammer dat er geen loopaanbod meer was in de wijk en heeft toen de koppen bij elkaar gestoken om de loopgroep van nieuwe impulsen te voorzien. In eerste instantie leek dit niet

direct ergens toe te leiden. Totdat een bestuurslid zijn visie aan het papier toevertrouwde in een zogenaamd visiedocument. Het visiedocument was het handvat waar de initiatiefnemers behoefte aan hadden:

“Toen heb ik het document laten zien aan anderen en verdomme dat bleek een beetje aan te slaan. Waar we eerst een beetje vrijblijvend zaten te praten, maar het niet echt vat of grip kreeg... het haakte niet aan, was het nu zo iets van: ja, dat gaan we doen.”

In eerste instantie hebben de initiatiefnemers contact gezocht met de bestaande atletiekvereniging in Sportstad: AV '77. De initiatiefnemers waren namelijk van mening dat er te weinig organisatorische slagkracht en expertise (vooral op het gebied van jeugdathletiek) was om geheel zelfstandig te beginnen. De plaatselijke atletiekvereniging was in eerste instantie erg enthousiast om samen te werken en een dependance van de vereniging in *Runnerswijk* te openen. Hoe verder de gesprekken vorderden, hoe moeizamer het oprichten van de dependance bleek te worden. Het oprichten van de dependance zou binnen AV'77 verenigingsbreed gedragen dienen te worden. De initiatiefnemers zouden voor het oprichten van de dependance eerst lid moeten worden van AV'77 en zich dan in de algemene ledenvergaderingen profileren als bewoners van *Runnerswijk*.

“Dus wij komen daar vrolijk langsij zetten en zeggen van: ‘Wij willen iets gaan doen daar in Runnerswijk’. Nou, dat vond het bestuur wel leuk, want wij konden dan de bestuurskracht leveren die zij niet hadden. En toen ontstond er ineens wat gedoe binnen AV'77, want dat paste niet in hun vereniging. Toen kregen we ineens te horen dat we dan wel lid mochten worden van de vereniging.. We zouden dan een tijdje moeten wachten tot er een vergadering was na een maand of drie vier. In die vergadering zouden we ons dan mogen manifesteren als wonende in Runnerswijk. En dan zeggen: ‘Goh, wij zijn allemaal uit Runnerswijk. Nou dat is toevallig. Laten we dan ook iets gaan doen in Runnerswijk. Nou misschien wel handig om dan een sectie op te richten.’ Dus zo moest dat dan spontaan en neutraal ontstaan.”

Het benaderen van de atletiekvereniging bleek de oprichting alleen maar te vertragen in plaats van te versnellen. Vervolgens hebben de initiatiefnemers besloten om zelf de touwtjes volledig in handen te nemen voor wat betreft het oprichten van de vereniging. De (verkennende) gesprekken met AV'77 werden beëindigd. Desondanks heeft AV'77 de plannen niet laten varen om ook een dependance in *Runnerswijk* te openen. Inmiddels beschouwt één van de bestuursleden AV'77 als een concurrent:

‘Het schijnt dat AV'77 ook bezig is om een toekomstvisie te ontwikkelen voor Runnerswijk. Als zij daadwerkelijk een loopgroep of atletiekvereniging beginnen, dan worden we concurrenten.

Belangrijkste doelstelling van de loopgroep is het aanbieden van kwalitatief goede hardlooptrainingen in de wijk. In de toekomst wil de loopgroep de activiteiten ook uitbreiden met een aanbod voor de jeugd. Het belangrijkste principe achter de activiteiten is: *‘voor en door de wijk’*. Het bestuur ziet zichzelf het liefst in een faciliterende rol, maar in de eerste vier maanden waren de bestuursleden de drijvende kracht achter de organisatie. Volgens een bestuurder dient de slogan *‘voor en door de wijk’* nog verder van de grond af te komen, doordat ook leden een actievere rol in de organisatie van de loopgroep gaan spelen.

In tegenstelling tot de vorige loopgroep kent *Loopgroep Vooruit* een verenigingsvorm. De vorige loopgroep kenmerkte zich door stichtingsvorm. Hoewel de huidige loopgroep een verenigingsvorm

kent, wil het bestuur van de loopgroep niet geassocieerd worden met het beeld van een traditionele vereniging. *Loopgroep Vooruit* wil gezien worden als een moderne vereniging, waarin zo weinig mogelijk regels gelden:

“Er zijn een paar dingen die moeten, dat hoort bij een verenigingsvorm, maar bijvoorbeeld het maken van het huishoudelijk reglement. Daar wil ik nog even wachten om dat echt te gaan maken, want dat wil ik echt met de leden samen gaan maken. Dus ook een vorm kiezen, dat we bij wijze van spreke hier een keer een paar uur met elkaar gaan bedenken hoe wij samen vinden dat de vereniging. Hoe je bij ons dient te gedragen in de vereniging. Bij wijze van spreke gewoon een soort do’s en don’ts met elkaar afspreken. Zonder dat je dat oplegt.”

Binnen de vereniging is dan ook de belangrijkste regel: *‘niks moet’*. Anderzijds verwacht het bestuur van de loopgroep toch een medeverantwoordelijkheid van de leden in het nastreven van de belangrijkste doelen:

“Het zou leuk zijn als mensen iets van medeverantwoordelijkheid zouden willen dragen voor de vereniging en waar de vereniging voor staat. Ik zou het mooi vinden als de mensen op een gegeven moment voelen dat deze vereniging meer is dan alleen maar een hardloopervereniging. En dat je daadwerkelijk iets zou kunnen doen voor het wel en wee van deze buurt..”

Het bestuur hoopt dat de leden de medeverantwoordelijkheid willen dragen door voortdurend het goede voorbeeld uit te dragen. Door continue het initiatief en enthousiasme uit te dragen, verwacht het bestuur dat ook andere leden door hun enthousiasme aangestoken worden. Het traditionele verenigingsprincipe, waarbij van de leden verwacht wordt dat zij een steentje bijdragen is nog niet duidelijk zichtbaar. Slechts enkele leden steken de handen uit de mouwen om incidenteel vrijwilligerswerk te verrichten. Opvallend is ook dat veel leden spreken over *‘een loopgroep’* in plaats van *‘een loopvereniging’*. Het verenigingsprincipe *van en door de leden* staat haaks op de visie van het bestuur, waarin *niks moet*.

De loopgroep start in eerste instantie met twee verschillende groepen: een beginnersgroep voor de echte beginners en een (half)gevorderdengroep voor de overige lopers. Een bestuurslid geeft aan geworsteld te hebben met de indeling en de naamgeving van de groepen:

“In het begin was het eigenlijk een beginnersgroep en de rest. Er was nog niet echt sprake van een halfgevorderden groep. Het was voornamelijk een beginnersgroep. Gewoon echt beginners, die als het ware mensen bij nul begonnen. Die ander groep was de groep die overbleef. Dus dat waren de mensen die al wel vijf kilometer liepen, maar of dat echt halfgevorderden waren? Ik heb ook nog wel een beetje gestoeid met de namen. Ik dacht van: ‘Ja, moet je dat nou echt beginners en halfgevorderden noemen. Misschien moet je dat wel noemen: starters, en eehm... recreatielopers en prestatielopers, of zoiets dergelijks.”

8.4 De context van Loopgroep Vooruit

Loopgroep Vooruit is gesitueerd in de wijk Runnerswijk van de gemeente Sportstad. Het stadsdeel Runnerswijk is een uitbreiding van de gemeente Sportstad op de noordelijke oever van de rivier ‘de Snelloper’. De uitbreiding is één van de vele Vinex-wijken om de verdere bevolkingsgroei in Nederland te accommoderen. Tot 2020 worden hier bijna 12.000 woningen gebouwd, die ongeveer 30.000 mensen moeten gaan huisvesten. Momenteel bedraagt het huidige inwonersaantal 11.000.

Naast woningen zijn er vele voorzieningen gepland zoals een centrumgebied met woningen, voorzieningen, winkels en kantoren, bedrijventerreinen, een water- en recreatiegebied, sportterreinen, scholen en wegen. Sommige voorzieningen zijn er al, anderen dienen nog aangelegd of gerealiseerd te worden.

In 1998 heeft de gemeente Sportstad de eerste stap over de rivier gezet door het opleveren van de eerste woningen in Runnerswijk. Het oudste gedeelte van de wijk is bestaat dus al ongeveer 12 jaar. Sinds die tijd zijn er vele woningen bijgebouwd. Het oudste gedeelte van de wijk kenmerkt zich door zeer diverse woningen: appartementen, eensgezinswoningen en tweekappers. De bouwstijl van de huizen is gevarieerd, maar de nadruk ligt op de ruime woningen op grote kavels. In het nieuwste gedeelte van de wijk staan eveneens tweekappers en eensgezinswoningen in een ruim opgezette en parkachtige omgeving.

Kloppend hart in de wijk is multifunctioneel voorzieningencentrum 'Het Bolwerk'. Het Bolwerk is een culturele, sportieve, sociale en gezellige ontmoetingsplek voor de bewoners van Runnerswijk. Naast een basisschool huisvest het gebouw een peuterspeelzaal, kinderopvang, buitenschoolse (naschoolse) opvang en de jeugdgezondheidszorg. Bovendien kunnen bewoners terecht in de bibliotheek, een café en een sporthal. Daarnaast biedt het gebouw ruimte aan culturele activiteiten: voorstellingen in de theaterzaal, diverse tentoonstellingen en bijeenkomsten of andere producties. In eerste instantie verzamelde loopgroep Vooruit zich in voorzieningencentrum 'Het Bolwerk'.

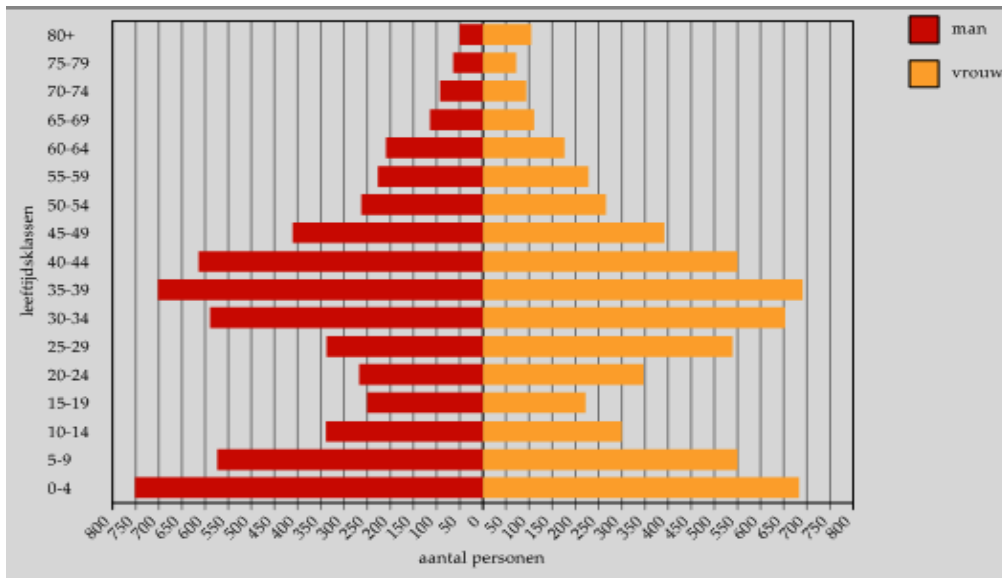
Naast de sportvoorzieningen in Het Bolwerk is er een breed sportaanbod in Runnerswijk. De gemeente Sportstad heeft rekening gehouden met de wensen van individuele sporters en met sporters in groepsverband bij verenigingen. In de zomer van 2009 is er gestart met de bouw van een nieuw sportpark. Hoofdgebruiker van het sportpark is voetbalvereniging FC Doel. Sinds april 2010 maakt loopgroep Vooruit gebruik van de accommodatie en faciliteiten van voetbalvereniging FC Doel. Daarnaast maakt loopgroep Vooruit gebruik van het door de gemeente in het sportpark aangelegde loopparcours. Het loopparcours heeft een tijdregistratiesysteem van ChampionChip. Tevens beschikt het sportpark over een primeur voor Sportstad in de vorm van een buitenfitness faciliteit. Er zijn een aantal fitness apparaten in de buitenlucht geplaatst.

Runnerswijk in cijfers			
Aantal inwoners	10.505	Oppervlakte (ha):	1.367
- Percentage 0-14 jarigen	26 %	- Woningen per hectare	3
Aantal woningen	3.745	Aantal bedrijven	500
- Percentage koopwoningen	69 %	- Arbeidsplaatsen	2100
- Percentage etagebouw	3 %	Aantal basisscholen	3

In de bovenstaande tabel staan enkele cijfers van de Runnerswijk weergegeven. Op de volgende pagina staan een gedetailleerde weergave van de bevolkingspiramide, de index van de bevolkingsgroei en de ontwikkeling van de WOZ-waarde.

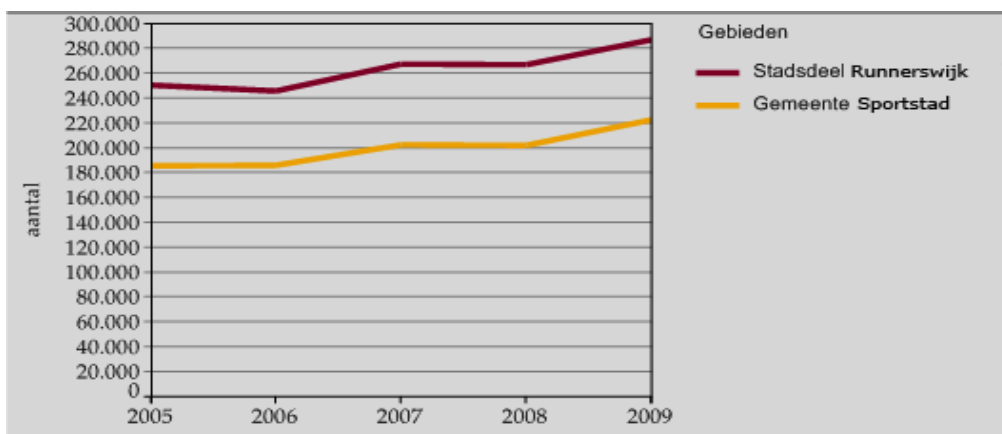
Terwijl het aandeel ouderen in de bevolking steeds verder stijgt, is er in Runnerswijk sprake van een flinke stijging in het aantal geboorten ten opzichte van de andere leeftijdsklasse. De bevolkingspiramide laat zien dat de leeftijdsklasse 0-4 jaar de grootste klasse in de wijk is. Daarnaast valt op dat een groot gedeelte van de bewoners zich bevindt tussen de leeftijdsklassen 30-44 jaar. Runnerswijk is dus een relatief jonge wijk met veel dertigers met kinderen. Om de bevolkingsgroei in

de jongste klassen op te vangen heeft de gemeente een nooddeparance voor de basisschool bij het sportpark gerealiseerd.

Figuur: 6.1 Bevolkingspiramide stadsdeel Runnerswijk

In Runnerswijk staan met bijna 70% van het totale woningbestand relatief veel koopwoningen. Doordat de wijk ruim opgezet is en er een uitstekend voorzieningsniveau is, ligt de getaxeerde waarde van onroerend goed hoger ten opzichte van ander onroerend goed in de gemeente Sportstad. Onderstaande grafiek van de ontwikkeling van de WOZ-waarde laat zien dat de WOZ-waarde ongeveer €70.000 euro hoger ligt ten opzichte van de rest van de gemeente. Een mogelijk gevolg van het relatief hoge aantal koopwoningen en de hogere WOZ-waarde van onroerend goed is dat vooral veel personen met een hoger inkomen woonachtig in de wijk zijn. Hier zijn echter geen cijfers van beschikbaar.

Figuur: 6.2 Ontwikkeling gemiddelde WOZ-waarde

8.5 De loopgroep: samenkomst van diversiteit

Naast dat er grote verschillen bestaan tussen de loopgroepen, is er ook sprake van een grote enkele algemeen te onderscheiden kenmerken van de leden. Er zal in deze paragraaf geprobeerd worden om in deze paragraaf een profielschets van de loper uit de loopgroepen te geven.

De onderstaande observatie tijdens één van de eerste trainingen van Loopgroep Vooruit schetst een beeld van een aantal kenmerken van de loper uit een loopgroep:

De groep is inmiddels uitgegroeid naar een kleine 30 personen. Het merendeel van de groep bestaat uit vrouwen. Er zijn ongeveer 20 vrouwen aanwezig en 8 mannen. De gemiddelde leeftijd van de groep schat ik op tussen de 30-40 jaar.

Tijdens de meeste trainingen waren er meer vrouwen aanwezig dan mannen. Opvallend was dat vooral de vrouwen actief waren in de beginnersgroep, terwijl de meeste mannen actief waren in de (half)gevorderdengroep. De meeste vrouwen beschouwden zichzelf als prestatieve lopers. Bij een aantal mannen lag de nadruk juist meer op het presteren.

De meest genoemde redenen om te beginnen met hardlopen zijn gelegen in het verbeteren van de eigen gezondheid, ontspanning en het verbeteren van de conditie ter ondersteuning van de beoefening van andere sporten.

Ik ben tweeënhalf jaar geleden begonnen met hardlopen. In september. Een hele praktische reden was dat ik te zwaar was en dat ik vond dat ik wel wat meer aan sport mocht gaan doen.

Tevens wordt de flexibiliteit van de loopsport eveneens aangehaald als belangrijk motief om met de loopsport te beginnen. Hardlopers zijn geen tijd kwijt om reisafstanden naar accommodaties af te leggen. Er kan vrijwel altijd en overal gelopen worden.

Loopgroep Vooruit is pas sinds januari 2010 actief. De leden zijn dus nog relatief kort lid van de loopgroep. Binnen Loopgroep Vooruit vallen drie groepen lopers te onderscheiden: de beginners, de recreanten en de prestatieve lopers. Deze lopers zijn actief in twee verschillende groepen: de beginnersgroep en de (half)gevorderden groep. In de opstartfase van de loopgroep was het aantal personen in de beginnersgroep groot (ongeveer 25 personen). De beginners hebben nauwelijks enige loopervaring en zetten hun eerste stappen op hardloopgebied. In de (half)gevorderden groep lopen de recreatieve lopers en de prestatieve lopers. Het grootste gedeelte van de (half)gevorderden groep bestaat uit recreatieve lopers. Zij lopen om lichamelijk actief te zijn. Het verbeteren van hun prestaties is geen belangrijke doelstelling. Zij nemen af en toe deel aan loopsportevenementen. Daarnaast was er een klein groepje (7 personen) prestatielopers te onderscheiden. Zij trainen om vooruit te gaan en nemen regelmatig deel aan loopevenementen. Binnen Loopgroep Vooruit zijn geen wedstrijdathleten actief. De verschillende groepen kennen een andere betekenisgeving aan de beoefening van hun sport toe. Zo vertelt een beginner over de beoefening van de loopsport:

“Het leek mij ook helemaal niks. Ik vond het altijd ook een beetje eng. Ik was altijd een beetje bang, want mensen krijgen hartinfarcten van dat hardlopen. Ik vind het af en toe nog wel spannend. Dat ik denk: ‘Misschien moet ik me eerst medisch laten keuren of zo.’ Maar nou ja... toch leuk om te zien dat ik nu inmiddels zesentwintig minuten achter elkaar kan lopen. Dan denk ik: ‘Ach ja, dan zal ‘t wel goed zijn.’”

Daarbij zijn veel leden zich ook bewust van de verschillen in betekenisgeving tussen de verschillende groepen. Zo is een prestatief ingestelde loper van mening dat de recreatieve lopers te weinig de voordelen inzien van een snellere training. Hij vertelt tijdens een training:

“En nu hoor ik ook mensen zeggen: ‘Ja die woensdag is echt pittig hoor, echt pittig’. Ik zeg dan ook steeds tegen ze dat het is goed dat je af en toe even de grenzen op rekt. Dat is goed voor je lichaam. Dan ga je daarna ook makkelijker en beter enzovoorts. Mensen moeten daar wel aan wennen. Ik denk dat wij in verhouding veel echt recreatieve lopers hebben die dat ook vooral kennen van zichzelf, maar dat oprekken van de eigen mogelijkheden nog niet zo goed ervaren.”

Gedurende de weergave van de resultaten in de rest van dit hoofdstuk zullen opmerkelijke verschillen met betrekking tot de betekenisgeving tussen de verschillende groepen weergegeven worden. Zowel prestatieve als recreatieve leden van *Loopgroep Vooruit* hebben een sportverleden in een andere sport. Vooral in periodes als de intensiteit van de beoefening van hun eigen hoofdsport minder was, trokken zij de loopschoenen aan. In deze gevallen was het hardlopen veelal ondergeschikt aan de hoofdsport. Een prestatief ingestelde loper geeft aan:

“Ik liep ook voor het volleyballen. De competitie liep altijd tot juni of juli. En dan had je een zomerstop tot september zegmaar. En dan kregen we van onze trainer loopschema’s. Gewoon je conditie bijhouden.”

Daarbij ging de voorkeur uit naar het individuele lopen, maar werd er af en toe ook wel met clubgenoten afgesproken. Een andere prestatief ingestelde loper vertelt:

“En zo ook vroeger wel eens met badmintonlui of zo dat we wel eens voor de start van de competitie een maand lang trainde of zo. [...] Ook de groepsgrootte wisselde vaak. Soms met twee of drie en soms ook wel eens een keer met een man of zes of zeven. Maar als ik wat vaker liep, dan was het alleen.”

Alvorens bij *Loopgroep Vooruit* te komen lopen, zijn veel lopers eerst op individuele wijze aan het hardlopen begonnen. Echter geteisterd door blessureleed, te hoge verwachtingen of een gebrekkige motivatie was de kennismaking met de loopsport op individuele wijze in veel gevallen geen succes. Een vrouwelijke loper deelt voorafgaand aan een training haar ervaringen met mij:

“Ik ben al meerdere keren begonnen met hardlopen. Telkens schreef ik me in voor een evenement. Vanaf het moment van inschrijving ging ik er pas serieus voor trainen. Zo schreef ik me vorig jaar in voor de tien kilometer van de Mariekenloop. Via een fitnessschool volgde ik een voorbereidingstraject. De andere lopers waren helaas niet van mijn niveau. Daardoor liep ik steeds achteraan. De opbouw voor de tien kilometer was ook te vlot. Ik heb toen maar een week voor de Mariekenloop besloten om mijn inschrijving om te zetten naar de vijf kilometer.”

Een groot gedeelte van de lopers uit *Loopgroep Vooruit* doet mee aan loopsporevenementen (wedstrijden, prestatielopen of trimlopen). Voor de beginnende en recreatieve lopers is deelname aan een evenement een doel om naar toe te werken. Zij ervaren het finishen tijdens het evenement als een overwinning op zichzelf. Voor de prestatief ingestelde loper is het vooral van belang een steeds snellere tijd neer te zetten. Er wordt deelgenomen aan kortere afstanden, zoals vijf of tien kilometer tot uitdagingen als de marathon en zelfs grotere uitdagingen, zoals de Roparun. Tijdens

een training raak ik in gesprek met een prestatief ingestelde vrouwelijke loper over haar deelname aan evenementen:

Op mijn vraag of ze ook meeloopt aan evenementen geeft ze aan dat ze aan de Roparun gaat meedoen. Ik weet dat de Roparun een estafetteloop is, tussen Parijs en Rotterdam voor het goede doel. Ze geeft aan dat ze vanwege de Roparun ook deelneemt aan de trainingen van deze loopgroep. Ze vertelt verder dat ze afgelopen maandag een gesprek gehad met Pieter² over sponsoring van haar Roparun team.

Terwijl een beginnende vrouwelijke loper een hele andere instelling heeft. Ze benadert loopevenementen geheel anders:

“Ik ben niet zo’n streber. Of ja, aan de ene kant wel. Ik wil wel wat bereiken, maar dat hoeft ook niet snel. Ik heb geroepen dat als ik volgend jaar de Marikenmars kan lopen... of de Marikenloop mee kan, dan zou dat super zijn. Dan geef ik mijzelf een jaar de tijd voor iets wat een ander ook in twee á drie maanden kan halen.”

Nu een beeld gekregen te hebben van de algemene en de sportieve kenmerken van de lopers actief in een loopgroep kunnen andere thema’s rondom de betekenisgeving aan sociale binding verder besproken worden.

8.6 Motieven voor aansluiting bij een loopgroep

Wat zijn de redenen om de sport in groepsverband te beoefenen? De redenen om het hardlopen in groepsverband te beoefenen kunnen verband hebben met de sociale samenhang van een loopgroep. Hebben leden vooral oog voor individuele behoeften of is er ook oog voor een groepsbelang? Het is waardevol om inzicht in de verschillende motieven van de groepsleden te hebben.

Binnen *Loopgroep Vooruit* hebben de leden verschillende motieven om zich bij de vereniging aan te sluiten. Voor veel leden is het lidmaatschap van de loopgroep een motivatie om aan het hardlopen te blijven. Door zich aan te melden bij de loopgroep, creëren zij voor zichzelf een bepaalde druk om regelmatig naar de trainingen toe te komen. Het lopen in de loopgroep is onderdeel van hun vaste weekplanning en leefpatroon geworden. Een beginner vertelt daarover:

“Het lopen in een groep is een stimulans. Ik word lid van een club en dan voel ik mijzelf toch wel verplicht om te gaan twee keer per week. Als ik dat niet doe dan denk ik: ‘Ja, het is koud of ja het regent of ik blijf lekker op de bank.’ Dan is er altijd wel een excuus om het niet te doen. De trainingen bij de loopgroep zijn voor mij een stok achter de deur. En voor die paar centen, dan denk ik huppatee.”

Andere redenen om voor het lidmaatschap van *Loopgroep Vooruit* te kiezen zijn deskundige begeleiding, gezelligheid, sociale veiligheid, de locatie van de loopgroep en om nieuwe wijkgenoten te leren kennen. In een nieuwbouwwijk als *Runnerswijk* zijn er nog weinig sociale verbindingen tussen de nieuwe bewoners. Het lidmaatschap van de loopgroep levert nieuwe contacten op. Voor het grootste gedeelte van de loopgroep zijn deze contacten echter oppervlakkig van aard. Het contact blijft beperkt tot de ontmoetingen tijdens de trainingen. Het blijkt dat de nieuwe contacten in eerste instantie niet tot nieuwe contacten buiten de loopgroep om leidt. Over de rol van de loopgroep in het dagelijks leven van de leden zal in paragraaf 8.8 verder terug gekomen worden.

---

² Een fictieve naam. Enige vorm van overeenkomst zal op toeval berusten.

Bij deze groep kan ik op mijn eigen niveau trainen en er is tussendoor genoeg tijd om een praatje te maken met mijn trainingsgenoten.

“Als het licht is dan kan het me helemaal niet schelen om alleen te lopen, maar in de winter vind ik het gewoon saai als je in het donker loopt. Dan zie je niks, dan vind ik het gewoon saai. Dus vooral dan vond ik wat leuker om in clubverband te lopen.”

De leden van de loopgroep noemen vaak een combinatie van motieven om voor een lidmaatschap te kiezen. Daarbij staat allereerst het individuele belang voorop, maar is er absoluut ook behoefte aan de aanwezigheid en gezelligheid van andere lopers. Het lopen in groepsverband is een ideale manier om aan individuele behoeftes te voldoen. Zo is een loper op zoek naar goede begeleiding sociale contacten en/of een veilig gevoel. De loopgroep is de plek, waar al deze aspecten samenkomen.

“Maar het is niet dat ik nou ga hardlopen om mensen leren te kennen. Ik begrijp dat een insteek kan zijn, maar ik wil toch gaan hardlopen. Dan is het toch leuk om in een groep te lopen en dan leer je ook een beetje de buurt kennen.”

Ik woonde hier en kende heel weinig mensen. [...] Ik vond het leuk om op die manier mijn buurt te leren kennen. Ik vond het leuk om op die manier mijn buurtgenoten te leren kennen. Gewoon aanspraak, gezelligheid. [...] En bovendien was ik zo ook aan het hardlopen. En op een goede en verantwoorde manier ook. Dus voor mij was dat echt een enorm belangrijke reden.

Een bestuurslid van de loopgroep hanteert niet alleen individuele motieven voor het aanbieden van gezamenlijke trainingen, maar heeft daarbij ook oog voor een breder belang voor de gehele samenleving:

“Dit is echt zo’n typische Vinex locatie. Mensen uit deze woonwijk zijn overdag vaak weg, weinig cohesie, weinig verbinding onderling. Dat miste ik heel erg. Ik ben juist iemand van het contact. Dus ik vond het een hele leuke manier om zo mensen te leren kennen.”

Gezien het feit dat het merendeel van de bewoners van de wijk overdag veelal weg is, hebben ze geen behoefte om ’s avonds enorm veel tijd aan hun sportbeoefening te besteden. Voor hen is het belangrijk dat de reisafstand naar de sportlocatie gering is. De leden van *Loopgroep Vooruit* waarderen de komst van de loopgroep in de woonwijk dan ook ten zeerste.

Ze voegt eraan toe: ‘Ik vind het lekker gemakkelijk om hier in de buurt te lopen. Het scheelt mij behoorlijk wat reistijd richting AV ’77 [de atletiekvereniging in Sportstad].

Daarnaast waardeert men de flexibiliteit van het lidmaatschap. De loopgroep kent, behalve de afdracht van contributie, naar de leden toe nauwelijks verplichtingen. Er is geen reglement en het maakt niet uit of een lid één keer of twee keer in de week traint. Na afloop van de training maakt een loper een grap over de flexibiliteit van het lidmaatschap. Deze grap maakt hij vanwege het feit dat hij van de beheerder van de accommodatie zijn sleutels mag terugpakken.

Het zou toch wat zijn als je dat niet mocht, het is geen loopgroepje van een penitentiële inrichting.’ Robert-Jan kan wel lachen om de grap: ‘Nee, alles behalve dat gelukkig is het motto van deze groep: vrijheid, blijheid. Ik kan gaan en komen wanneer ik maar wil. Er zijn niks geen verplichtingen.’

Alhoewel de leden vaak in eerste instantie al overwogen hebben om lid te worden van een loopgroep, dient het laatste zetje om zich daadwerkelijk aan te melden gegeven te worden door familieleden, vrienden en/of collega's, die reeds lid zijn van de loopgroep. *Loopgroep Vooruit* is zichtbaar door middel van een website, verschillende affiches in de wijk en er staan regelmatig stukjes in de wijkkrant. Hierdoor weten potentiële leden van het bestaan van de loopgroep af, maar daarmee zijn ze nog niet over de drempel geholpen om daadwerkelijk mee te komen trainen. Volgens de leden is het meest effectieve middel om leden naar de training toe te trekken via mond op mond reclame van personen in de directe omgeving van potentiële leden. Dat is ook de manier, waarop zijzelf in de meeste gevallen met de loopgroep kennis gemaakt hebben. Tijdens één van de eerste trainingen vertelt een loper over zijn kennismaking met de loopgroep:

Hij vertelt: 'Ik ben hier via mijn zwager terechtgekomen. Hij traint ook mee in de loopgroep. Zonder mijn zwager had ik niet van het bestaan van deze loopgroep afgeweten.'

Een beginnende loper vertelt:

"Hoe ik dan toch besloten heb om de knoop door te hakken? André, André Derksen, dat is een collega van mij. Ik had een stuk in de Wijkbode [het wijkkrantje] gelezen en wij raakten aan de praat en toen heb ik alles op één hoop gegooid. En ik dacht: 'Ja, nou moet ik toch maar een keer de knoop doorhakken.' Ik zat er iedere keer tegenaan van zal ik het wel of niet gaan doen. Maar het gesprek met André was het cruciale moment."

Vooraf het hebben van kinderen zorgt in *Runnerswijk* voor een groot sociaal netwerk. Bewoners van kinderen hebben een voorsprong op bewoners zonder kinderen. Vooral het schoolplein, de kinderopvang en de muziek- en/of sportvereniging van de kinderen zijn belangrijke ontmoetingsplekken in de wijk. Een loper met weinig sociale contacten geeft tijdens de training aan:

Ik hoor wel dat als je kinderen hebt, dan zijn er zo'n paar geijkte punten waar je andere mensen tegen komt, op school, kinderopvang. Ik ken ook wat meer mensen, die geen kinderen hebben en die zeggen ook van ja: 'Ik ken echt helemaal niemand.' Het is kennelijk heel erg afhankelijk van aan welke club je hecht.

Voor wijkbewoners met een beperkt sociaal netwerk in de wijk is de loopgroep minder toegankelijk dan wijkbewoners met een groter netwerk. Zij komen ook niet op de plekken in de wijk waar de loopgroep zichzelf profileert. Door middel van het zoeken in een zoekmachine op internet zijn zij alsnog in contact gekomen met de loopgroep.

"Ik heb het toen gegoogeld volgens mij. Toen ben ik op de website van Loopgroep Vooruit terechtgekomen"

Binnen *Runnerswijk* lopen veel lopers voor zichzelf of in klein informeel groepsverband. Zij weten waarschijnlijk niet van het bestaan van de loopgroep af, gezien de waargenomen verbaasde blikken als *Loopgroep Vooruit* hen in groepsverband passeert. Het aanspreken van individuele of kleine groepjes lopers tijdens trainingen heeft nauwelijks effect. Tijdens de observatiemomenten sloot één lid zich op uitnodiging van een ander lid bij de loopgroep aan. Toch spraken vooral de bestuursleden potentiële leden aan. Veelal leiden het aanspreken van andere lopers tot de volgende reactie:

Op dat moment komen er vier dames in een groepje ons tegemoet hardlopen. Het valt me op dat er vanavond sowieso veel hardlopers hun ronde aan het maken zijn. Al dan niet alleen of in klein groepsverband. Cor roept de vier dames toe: 'Je kan bij ons aansluiten hoor'. De dames lijken niet veel interesse te hebben en bedanken ervoor. Ik bijt Jeroen spottend toe: 'Volgens mij willen ze best wel bij de loopgroep lopen, maar voelen ze er niet zo veel voor om met jou samen te lopen.'

De andere lopers hebben geen idee hoe individuen met een beperkt sociaal netwerk bij de loopgroep terecht komen. In een gesprek tijdens de training licht een prestatieve loper dit toe:

"Ik heb geen idee. Ik weet hoe ik er zelf bijgekomen ben. En ik denk dat een vrij grote groep mensen, dus in die buurt dat van elkaar wel allemaal weet en hoort. En hoe die andere erbij zijn gekomen. Ik heb geen flauw idee."

Het sociale netwerk en reeds bestaande informele contacten spelen dus een belangrijke rol om daadwerkelijk tot lidmaatschap over te gaan. Voor lopers die over een beperkt sociaal netwerk beschikken kan dit een obstakel vormen om een lidmaatschap van een loopgroep aan te gaan. De allereerste training is een belangrijk kennismakingsmoment voor potentiële leden. Op basis van de verwachtingen voorafgaand aan de training en de ervaringen tijdens de eerste training, zal het lid beslissen of hij/zij zich aan de loopgroep wil binden. Om sociale cohesie te bewerkstelligen is het voor de loopgroep van belang dat er zoveel mogelijk aan de behoefte van potentiële leden wordt voldaan. De volgende paragraaf zal ingaan op de betekenisgeving van de leden aan de eerste kennismaking met de loopgroep.

8.7 De eerste training

Hoewel uit de vorige paragraaf blijkt dat de meeste leden niet per email in contact komen met de loopgroep, heeft de onderzoeker (als buitenstaander) per email contact gelegd met de loopgroep. Daarop ontving hij snel een nette opgestelde mail van een bestuurslid terug, waarin stond dat hij van harte welkom was. In deze email was tevens vermeld dat *Loopgroep Vooruit* verzamelt in wijkcentrum *Het Bolwerk*. De exacte verzamelplek in het wijkcentrum was echter niet vermeld, daardoor was het voor de onderzoeker lastig om bij de eerste training precieze verzamelplek te vinden:

Van mijn [de onderzoeker] zijde van het gebouw is er echter geen toegang tot het de grotere ruimte / het café. Gezien het feit dat aan de andere kant van het gebouw een waterpartij bevindt en het niet mogelijk is om vlak langs het gebouw te lopen, besluit ik om te keren en op zoek te gaan naar de ingang. Aangekomen bij de grote witte trap, hoor ik ineens een aantal jonge kinderen enthousiast praten. Het geluid komt onder de witte trap vandaan. Het lijkt erop dat zij zojuist het gebouw verlaten hebben via een kleine toegangsdeur onder de trap. Ik stap op de deur af in de hoop dat dit daadwerkelijk de toegang is tot het gebouw. De deur blijkt inderdaad open te zijn.

Voor nieuwelingen met beperkte sociale contacten in de wijk is het van belang dat de loopgroep op een herkenbare plek afspreekt. Deze plek dient ook op een duidelijke manier kenbaar gemaakt te worden. Indien dit in een binnenruimte is, zoals in *het Bolwerk* of de kantine van *VV Doel* dient er een vaste verzamelplek te zijn. In het café van *het Bolwerk* verzamelde de loopgroep altijd rondom een grote tafel. In de kantine van *VV Doel* wisselt de verzamelplek echter per training. De ene keer werd er bij de loungebanken afgesproken, terwijl er de andere keer aan de bar verzameld werd. Als het druk in de kantine is, is het voor nieuwe leden (met beperkte sociale contacten) verwarrend. Een lid

met een groot sociaal netwerk in de wijk vindt dat de nieuwe locatie in de kantine van *VV Doel* minder toegankelijk is voor nieuwe leden:

“Het is een prachtig plekje. Maar het is even wennen en ook lastig voor nieuwelingen. In ‘Het Bolwerk’ konden ze bij de beheerder zeggen van: ‘Hé daar is de loopgroep’. Ik denk dat het bijna duidelijk moet zijn, waar wij ons verzamelen. Ik denk dat jij hier als nieuweling komt aanwandelen, je niet waar je moet zijn.”

Het eerste fysieke contact van nieuwe lopers met *Loopgroep Vooruit* is persoonlijk. De onderzoeker werd bij zijn eerste training op een vriendelijke wijze door enkele bestuursleden en leden ontvangen. Daarbij werden handen geschud en namen uitgewisseld. Ook bij andere nieuwelingen vond er een soortgelijke kennismaking plaats.

Ik stap wat aarzelend op de groep af. De aanwezige hardlopers begroeten mij vriendelijk. Ik geef ze één voor één een hand en stel me voor als ‘Dennis’. Door een man word ik begroet met de woorden: ‘Ah, jij bent dus Dennis’. Ik vermoed dat dit de man is waar ik reeds eerder mailcontact mee gehad heb en vraag aan hem: ‘Ben jij dan Martijn?’ De man knikt bevestigend en zegt: ‘Ja, dat ben ik. Leuk dat je er bent!’. Ik neem plaats op de vrije stoel naast hem en bedank hem voor het feit dat ik een keer mee mag trainen.

Beide dames kijken wat vertwijfeld om zich heen en weten niet goed wie men aan dient te spreken. Victor signaleert dat en spreekt de dames vervolgens aan: ‘Zo jullie zijn nieuwe gezichten voor mij. Ik ben Victor, één van de trainers.’ En schudt daarbij handen met beide dames. De dames stellen zich voor en geven aan mee te willen trainen met de loopgroep. Ze geven tevens aan geen flauw idee te hebben in welke groep ze thuishoren. Victor vraagt vervolgens of ze enige loopervaring hebben. Eén dame antwoordt: ‘Ik ben in staat om vijf kilometer achter elkaar hard te lopen, maar ik denk dat ik vanavond maar gewoon eens begin in de beginnersgroep.’ De andere vrouw geeft aan momenteel geen enkele loopervaring te hebben en ook in de beginnersgroep te willen starten.

Vooraf de bestuursleden ontfermen zich over de (potentiële) nieuwe leden. Een bestuurslid vertelt dat de bestuursleden en trainers de instructie meegekregen hebben om een nieuw lid persoonlijk te ontvangen. Een nieuw lid dient in ‘*een warm sociaal bad*’ te komen. Er zijn geen vaste procedures door het bestuur in het leven geroepen om nieuwe leden te verwelkomen. Het verwelkomen van de leden gebeurt op spontane en informele wijze. De andere leden houden zich minder met het verwelkomen van nieuwe leden in de groep bezig. Zo heeft de onderzoeker zichzelf maar een enkele keer voorgesteld aan een nieuweling. Daarbij speelde vooral ook de groeps grootte een rol. Hoe groter de groep op de verzamelplek was, des te kleiner de kans dat een nieuweling kennis kan maken met alle leden.

Bij de allereerste training krijgen de nieuwelingen de vrijheid om het eigen niveau te bepalen en daarmee de keuze om mee te trainen in de beginnersgroep of de (half)gevorderdengroep. De bestuursleden en trainers willen de lopers niet zomaar indelen in een groep. Zij zijn van mening dat een nieuwkomer zelf weet in te schatten in welke groep hij of zij thuishoort. In veel gevallen weet de nieuweling de keuze te maken voor de juiste groep, maar in enkele gevallen gaat dit ook niet goed. De nieuweling kiest dan voor sociale veiligheid door mee te trainen bij een voor hem of haar al bekende persoon. Uit onderstaande observatie blijkt echter dat de bekende een ander niveau heeft en dit tot problemen tijdens de training leidt:

Ik vraag haar waarom ze op de eerste training de keus voor de (half)gevoorderdengroep gemaakt had in plaats van voor de beginnersgroep. Ze antwoordt daarop: 'Martijn is mijn overbuurman. Hij nodigde mij een keer uit om mee te komen trainen. Ik wist niet dat er twee groepen waren, dus ik dacht laat ik maar met Martijn meegaan. Ik kwam er snel genoeg achter dat ik niet in de juiste groep zat. Ik heb het grootste gedeelte van de training niet gedaan en ben maar naar huis gegaan. Vanavond gaan we het gewoon opnieuw proberen!'

Volgens de beleving van een trainer die later bij de groep gekomen is, gaan de leden gedurende zijn eerste trainingen nog wat afstandelijk met elkaar om. Als verklaring van deze afstandelijkheid geeft hij aan dat de loopgroep nog erg jong is en dat de contacten tussen de leden nog dienen te groeien. Hij koppelt daarbij zijn betekenisgeving aan de ervaring binnen een andere context:

"De eerste paar keer toen in Het Bolwerk, in het gebouw waar we toen samen kwamen, was het een begroeting van 'hoi'. En dat 'hoi' was heel kort en er bleef ook fysiek duidelijk een afstandje allemaal. Ik ben binnen AV '77 [de plaatselijke atletiekvereniging] gewend dat we naast elkaar gaan zitten en een schouderklopje en gelijk een geintje maken. Dat ontbrak hier allemaal. Dus dat zijn kenmerken van dat het allemaal nog nieuw is en dat je aan elkaar moet wennen. Ik zag wel dat juist het bestuur, die ook rijkelijk aanwezig waren, dat die heel duidelijk pogingen deden om die sfeer goed te krijgen."

Wanneer na afloop van de eerste training naar ervaringen van nieuwkomers van *Loopgroep Vooruit* gevraagd wordt, blijkt de eerste training voor vooral recreatieve lopers een openbaring te zijn geweest. Bij een training van de loopgroep werken de (recreatieve) leden andere oefeningen, loopscholingsvormen en trainingsprogramma's af dan wanneer ze individueel trainen. De kennismaking met de loopscholing zorgt voor veel lachende gezichten bij nieuwkomers. Tijdens een gesprek na afloop van de eerste training prijst ook een prestatief lid zonder enige loopervaring in groepsverband de variatie in trainingen:

Wat ik al zei je gaat gewoon andere dingen doen. Wat meer interval en dat soort dingen. Ik heb verder nooit loopscholing gehad, dus het is allemaal nieuw. Die loopscholing is voor mij geheel onbekend. Het is op zich wel grappig. Ik heb geen idee of je daar beter van gaat lopen, maar dat zal waarschijnlijk de bedoeling zijn. Maar och, dat is wel grappig. Je doet gewoon wat andere dingen als jezelf gaat lopen.

De onderzoeker verbaast zich overigens over de loopscholingsvormen die bij de eerste kennismaking in de loopgroep aangeboden worden. Gezien vanuit het perspectief van zijn eigen loopsportbeoefening signaleert hij bij zijn eerste training het volgende:

De trainer geeft echter aan: 'Vervolgens pakken we deze oefening, de kaatssprong. Zelf heb ik hier veel baat bij gehad bij het wennen aan de belasting van het hardlopen door deze oefeningen'. Gezien mijn [de onderzoeker] eigen ervaring met deze oefening plaats ik vraagtekens bij het nut van deze oefening voor de meeste lopers binnen de loopgroep. Ik heb het idee dat deze oefening juist blessures gaat veroorzaken, maar toch voer ik hem erg voorzichtig uit.

Alvorens te beslissen of men daadwerkelijk lid wil worden van de loopgroep, mag een lid vier keer gratis meetrainen. Wanneer de eerste training niet aan de verwachtingen voldoet, zal er een potentieel lid verloren gegaan. Een groot aantal nieuwelingen besluit na de proeftrainingen lid te worden van de loopgroep, maar ook een aantal lopers zijn na één of meerdere proeftrainingen niet meer teruggekomen. Vooral voor beginnende lopers blijkt het lastig om bij de beginnersgroep aan te

haken, wanneer de trainingscyclus al verder gevorderd is. Hierdoor kunnen zij niet vanaf het nulpunt bij de loopgroep instromen. Hierdoor zijn veel potentiële beginners afgehaakt.

Grote opvallende afwezige tot nut is de gezette man van afgelopen maandag. Ondanks dat hij toen afscheid nam met de woorden: 'Wellicht tot woensdag', heb ik hem nog niet in de kantine gezien. Mogelijk dat het niveau voor hem afgelopen training toch te hoog gegrepen was en hem dat er van weerhouden heeft om vanavond te komen.

Bij de eerste kennismaking worden nieuwe leden ondergedompeld in de gemeenschappelijke normen en waarden van de loopgroep. Deze normen en waarden kunnen zij niet direct bij de eerste trainingen waarnemen, daarvoor dienen ze langere tijd mee te trainen binnen de loopgroep. De volgende paragraaf zal de geconstateerde normen en waarden van de loopgroep aan het licht brengen.

8.8 Normen en waarden

De mate waarin normen en waarden gedeeld worden binnen een loopgroep zeggen iets over de sociale cohesie binnen een loopgroep. Normen zijn gedragsregels en opvattingen hoe de leden zich in bepaalde situaties dienen te gedragen. Waarden daarentegen zijn opvattingen over wat wenselijk is. Welke normen en waarden heeft een opstartende loopgroep ontwikkeld? In welke mate signaleren de leden uit de loopgroep bepaalde normen en waarden? En handelen ze ook volgens deze waarden en normen? Wanneer gedeelde normen en waarden overschreden worden, zal een betrokken lid zich geroepen voelen om in te grijpen.

Het grootste gedeelte van de leden is zich niet bewust van gedeelde normen en waarden binnen de groep. Ze hebben nog geen duidelijke normen en waarden kunnen onderscheiden. Wanneer gevraagd wordt naar de gedeelde normen en waarden geeft een beginnend lid het volgende twijfelende antwoord:

Nee. Gewoon. Ja... nee. Ja, heel gewoon aansluiten en 'Hallo jij en hallo jij' en eehm... maar net hoe het praatje loopt en dan gaan we naar buiten en beginnen we. En eehm.. ja... soms hebben we onder weg nog wel eens klets. En dat kan dan over de kinderen zijn of over het weer of over de uitverkoop. Ja, ik noem maar wat.

Toch zijn er door de observatie wel degelijk enkele normen en waarden van de loopgroep te onderscheiden. Zo heeft de loopgroep in korte tijd al normen en waarden ontwikkeld op het gebied van het kennen van elkaars namen, het dragen van kleding en het wel of niet afmelden voor een training.

De leden achten het nauwelijks van belang om andere leden bij naam te kennen. Om toch over bepaalde personen te kunnen praten, noemen ze kenmerken van kleding of het uiterlijk van personen. Uitzondering daarop vormen enkele bestuursleden. Zij kennen vrijwel de gehele groep bij naam. Ook de onderzoeker kent hooguit een tiental leden bij naam. Daarbij valt op dat het dit de namen zijn van vooral leden uit het groepje waarmee veelal tijdens de trainingen opgelopen wordt. De leden zien ook de noodzaak er niet van in om de namen van andere leden te leren kennen:

“Niet zo heel erg nee. Nou op een geven moment leer je mensen wel meer kennen en dan is het wel handig, maar je komt ze ook niet de hele dag tegen overal. Je ziet ze hier op de club en dan praat je er toch wel mee.”

“Eerlijk gezegd heb je een groepje waar je veel mee loopt en daar ken ik de namen van. Maar van andere groepjes ken ik veel namen niet of nog niet. Maar het is ook hoe jezelf daarin op stelt. En op zich wil ik het altijd wel graag weten, dus dan vraag ik het ook wel. Maar goed, bij de beginners die komen wij natuurlijk tijdens de training nauwelijks tegen.”

Ook na een aantal maanden spreekt men nog steeds aan de hand van kenmerken van personen om bepaalde personen aan te duiden. Tijdens het rekken en strekken na afloop van de training constateert de onderzoeker:

Niemand weet in eerste instantie de namen van hen goed te noemen. Er wordt gesproken in termen van: ‘de man met de bril’ of ‘de man met het Zevenheuvelenloopshirtje’. Victor constateert dat en merkt naar Cor: ‘ We moeten toch maar weer even de frisbee meenemen, want ik merk dat nog niet iedereen elkaars namen kent.’

Hier is een duidelijke discrepantie tussen de normen en waarden van de trainers/bestuurders en de normen en waarden van de leden ontstaan. Het merendeel van de leden hecht er niet veel waarde aan om iedereen bij naam te kennen, terwijl volgens het bestuur en de trainers dit wel degelijk van belang is. Zij willen dit stimuleren door onder meer een naamspelletje met een frisbee te spelen. Een bestuurslid waarschuwt echter dat je de leden niet voortdurend moet overladen met dergelijke naamspelletjes:

“Nee, ik vind niet dat het moet. Het wordt een beetje een schoolklasje. In het begin, toen we net begonnen, hebben we een paar spelletjes gedaan. Maar daarna heb ik het losgelaten. Ik vind niet dat je het steeds opnieuw moet doen. Dus dan moet het wel spontaan ontstaan. Als ik nou echt zou merken dat mensen elkaar helemaal niet zouden kennen, dan zou ik denken van we doen iets niet goed.”

Het kennen van elkaars namen wordt bevorderlijk geacht voor de sociale binding met een bepaalde persoon of groep. De leden die tijdens de training veelal met elkaar oplopen zijn wel op de hoogte van elkaars naam, maar niet op de hoogte van de naam van de meeste leden uit andere groepen. Hierdoor vindt sociale binding binnen de loopgroep voornamelijk plaats met de eigen groep en niet met leden uit de andere groep.

Naast het kennen van elkaars naam komen enkele normen en waarden van *Loopgroep Vooruit* ook tot uitdrukking in de kleding, schoeisel en accessoires van de lopers. Een door de trainers impliciet gehanteerde norm is dat leden goede hardloopschoenen dienen te hebben. Wanneer dit niet het geval is attenderen zij voornamelijk de beginners op het feit dat hun schoeisel niet geschikt is voor het hardlopen.

“Er waren een paar mensen bij die gewoon echt geen goed schoeisel hadden. Zij hadden zichzelf in de poeier gelopen als we niet meteen hadden gezegd van: ‘Joh als je serieus bent en je vindt het leuk, dan moet je echt andere schoenen gaan kopen.’”

Het door de trainers attenderen op verkeerd schoeisel leidt in zekere mate tot een bepaalde

groepsdruk. Van het beginnende lid wordt min of meer verwacht dat de volgende keer juiste schoenen zijn aangeschaft. Vooral veel beginners willen eerst kennismaken met het hardlopen en ontdekken of de loopsport wat voor hen is. Daarbij willen ze nog niet overgaan tot de aanschaf van relatief dure loopschoenen. Ook voor wat betreft het dragen van reflectieve kleding ervoer de onderzoeker een bepaalde groepsdruk. Hoewel het nergens in de reglementen was vastgelegd, hechtte hij er toch veel waarde aan om toch aan de norm te voldoen door een reflectiehesje te dragen:

Hoewel een veiligheidshesje/lampje niet verplicht is gesteld voor de leden, heb ik de vorige training wel ervaren dat vrijwel iedereen toch voorzien was van een veiligheidsattribuut. Ik wilde niet wederom 'uit de toon' springen en besloot dan toch maar om met het veel te grote veiligheidshesje genoeg te nemen.

Het lopen met muziek of MP3 speler in groepsverband ervaart een loper als niet sociaal. Wanneer hij individueel loopt, dan loopt hij wel graag met muziek op. Maar in groepsverband heeft hij oog voor de andere lopers in de groep:

'Loop jij dan altijd met muziek op?' Cor: 'Alleen tijdens mijn duurlopen loop ik met muziek op. Ik vind dat heerlijk motiverend werken. Overigens loop ik enkel met muziek als ik alleen loop. Als ik samen met iemand anders train of als ik training geef, doe ik dat niet. Dat vind ik niet sociaal.'

Een ander gedeelde norm of waarde is dat het niet vereist is om twee trainingen per week bij te wonen. Alhoewel het schema op de website wel uitgaat van twee trainingen per week, kijkt geen lid er raar van op als er één training per week gevolgd wordt. Ook wanneer leden meerdere trainingen achter elkaar niet aanwezig zijn geweest, informeert men niet naar de reden van zijn of haar afwezigheid. De sociale controle ten opzichte van de rest van de leden lijkt beperkt.

'Wat mij [de onderzoeker] tevens opviel is dat niemand vanavond informeerde naar de reden van mijn afwezigheid de laatste week. Wat dat betreft blijf je een redelijk anoniem persoon binnen de loopgroep. Dat gevoel heb ik zelf. Ik weet niet in hoeverre dit gevoel ook dominant is bij andere leden binnen de loopgroep.'

"Heel eerlijk ben ik nu dus in de positie van flexibel lid. Ik ga me ook niet meer schuldig voelen. Maar vroeger, een aantal jaar geleden, deed ik altijd een mailtje naar de trainer met de mededeling ik kom niet. Maar dat wilde ik dus juist nu niet meer. Aan de ene kant is het misschien onduidelijk naar de trainer, maar ik heb ook duidelijk aangegeven dat ik niet meer ga melden wanneer ik niet kom."

In het verlengde daarvan is het niet gebruikelijk dat een lid zich afmeldt bij de trainer of een bestuurslid, wanneer een training niet bijgewoond kan worden. Wel geeft een lid af en toe bij een (loop)vriendin aan dat zij vanavond niet naar de training gaat:

"Nee, nee... ik roep het misschien wel eens tegen haar van: 'Hé ik ben er vanavond niet.' Het is dus eigenlijk meer informeel dan via een gesprekje en bovendien niet standaard."

Dat leden zich bijvoorbeeld niet afmelden voor een training van *Loopgroep Vooruit* kan het gevolg zijn van het feit dat de loopgroep nog geen duidelijke reglementen opgesteld heeft. De impliciet gedeelde normen en waarden zijn wat dat betreft leidend voor het gedrag van de (bestuurs)leden

binnen de loopgroep. Enerzijds is het een kracht van de loopgroep dat er geen op schrift gestelde reglementen zijn, want hierdoor wordt niemand op voorhand uitgesloten. Anderzijds bieden de impliciete normen en waarden ruimte voor verschillende interpretaties en zijn ze daardoor een voedingsbodem voor meningsverschillen. Zo ontstond er tussen de bestuursleden een discussie in hoeverre er reglementen voor de jeugdlopen van het jaarlijkse evenement ingevoerd dienen te worden.

Een zwakkere norm is zichtbaar in het gebruik van het *applausje voor jezelf*. Na afloop van bijna elke training geeft de trainer consequent het signaal om te beginnen met klappen. Dit applausje voor jezelf dient om de deelnemers aan de training te bedanken voor hun komst, hun fysieke inspanning en hun plezier tijdens de training. De trainers laten door middel van dit gebruik zien waarde te hechten aan de opkomst op de trainingen. Het *applausje voor jezelf* is daarnaast ook een individuele beloning en geeft individuele zelferkenning. Er wordt vanuit de groep wisselend gereageerd op dit gebruik. Regelmatig klappen de deelnemers enthousiast mee, maar ook zijn er momenten waarop er nauwelijks respons is.

Na deze oefening sluit Cor af met: 'Dat was 'm! Applausje voor jezelf'. Er wordt behoorlijk enthousiast meegeklapt. Volgens mij beginnen de lopers training na training enthousiaster mee te klappen met het 'applausje voor jezelf'.

Tot slot zijn de meeste leden van mening dat er initiatieven ontplooid mogen worden om de sociale binding binnen de loopgroep verder te versterken. Alhoewel er eigenlijk geen behoefte is aan initiatieven als trakteren of een verjaardagskalender zal men zich niet aan deze activiteiten onttrekken. Daarbij lijkt men het motto te hanteren: *'als het moet dan moet het'*

"Zulk soort dingen als een verjaardagskalender dat hoeft voor mij allemaal niet hoor. Maar als ze zeggen van we gaan een verjaardagskalender doen en we beginnen met trakteren. Dan vind ik dat ook prima. Ik bedoel, ik ben daar niet zo moeilijk in. Maar het hoeft van mij niet."

Binnen *Loopgroep Vooruit* zijn er verschillende gedeelde normen en waarden. Alhoewel deze normen en waarden wel voor een bepaalde sociale druk zorgen (bijvoorbeeld de aanschaf van juist schoeisel) is anderzijds de sociale controle (naar aanleiding van de trainingsopkomst) beperkt. Op basis van de normen en waarden lijkt er sprake te zijn van een beperkte beleving van sociale cohesie. Daarbij is een discrepantie waar te nemen tussen de gehanteerde normen en waarden van de bestuursleden enerzijds en de leden van de loopgroep anderzijds. De accommodatie kan een belangrijke plek in het delen van normen en waarden en de ervaren sociale binding vervullen. In de volgende paragraaf wordt verder ingegaan op de rol van de accommodatie voor de sociale binding.

8.9 De accommodatie: een middelpunt van sociale ontmoetingen?

Een accommodatie is een plek voor samenkomst van ontmoetingen. De accommodatie kan daarmee een belangrijke rol vervullen om de sociale binding binnen een groep te versterken. *Loopgroep Vooruit* heeft in eerste instantie gebruik gemaakt van wijkcentrum *Het Bolwerk* als verzamellocatie voor de trainingen. Tegenwoordig maakt de loopgroep gebruik van de kantine van *VV Doel* en de 1000 meter hardlooppbaan in het *Sportpark Runnerswijk*.

De accommodatie heeft voor de loopgroep vooral een functionele functie. Het is het verzamelpunt voorafgaand aan de trainingen. Een kleine kern, waaronder veel bestuursleden, is vrijwel altijd ongeveer een kwartier van te voren aanwezig. Uit onderstaand gesprek voorafgaand aan de training blijkt het verzamelpunt ook in een sociale behoefte te voorzien:

Ik ga naast de man zitten die altijd erg vroeg aanwezig is en groet hem. Hij groet terug. Ik constateer: 'Zo jij bent er weer vroeg bij. Volgens mij ben jij altijd één van de eerste?' De man antwoordt: 'Ja dat klopt. [...] Ik vraag door: 'Wat is de reden dat je altijd als eerste aanwezig bent?' De man: 'Ik vind het wel prettig om op tijd aanwezig te zijn. Ik ben eigenlijk altijd overal ruimschoots op tijd aanwezig, dus ook op deze trainingen. Bovendien is het leuk om van te voren een praatje te maken met je medehardlopers. [...] De man geeft aan dat de gesprekken over wisselende zaken zijn, maar in veel gevallen gaat het toch wel over het hardlopen of over oppervlakkige zaken, zoals het weer en nieuwsgebeurtenissen.

Loopgroep Vooruit is voor het uitvoeren van een training niet gebonden aan een vaste locatie. Wel heeft de groep de mogelijkheid om gebruik te maken van een 1000 meter hardloopbaan met afstandsmarkeringen en een ChampionChip tijdsregistratie systeem. Van deze trainingsfaciliteiten wordt niet voor elke training gebruik van gemaakt. Afhankelijk van onder andere het trainingsprogramma en de weersomstandigheden kiest de trainer (af en toe in overleg met de leden) voor de meest geschikte locatie en route. Hierdoor is het mogelijk om zeer gevarieerde routes te lopen. Bij intervaltraining waarbij afstandsmarkeringen vereist zijn, gebruikt de trainer zijn GPS horloge of maakt hij gebruik van zelf aangebrachte markeringspunten. Vooral voor beginners en recreanten zijn de trainingsfaciliteiten meer dan toereikend. Een beginner vertelt:

"Deze baan die hier ligt is prima voor mij. Dat is voorlopig genoeg. En anders kun je ook buiten de baan gaan lopen. Ik begrijp niet waarom sommige mensen zeggen dat ze op een atletiekbaan moeten lopen. Ik heb daar niks te zoeken. Misschien dat een atletiekbaan echt iets voor gevorderden lopers is."

Daarnaast hebben de leden van *Loopgroep Vooruit* de mogelijkheid gebruik te maken van omkleedgelegenheid van *VV Doel*. Kleedkamer tien is beschikbaar voor het opbergen van spullen en eventueel biedt het de mogelijkheid om na afloop van de training te douchen. Slechts een enkel lid maakt gebruik van de mogelijkheid om spullen in de kleedkamer op te bergen. Na afloop van een training springt niemand onder de douche. De leden maken liever gebruik van hun eigen badkamer:

Nou je woont gewoon dichtbij. Niet omdat ik me schaam. Ik spring zo onder de douche, maar drie minuten verder op staat mijn huis. Dus dan ren je gewoon weer naar huis.

De accommodatie wordt nauwelijks gebruikt om na afloop van de training nog wat te drinken. Enkele bestuursleden vormen hierop een uitzondering. Zij blijven na afloop van de training regelmatig nog vijf of tien minuten aanwezig. Toen de loopgroep verhuisde naar de kantine van *VV Doel* bleven de leden na afloop van de eerste twee trainingen op maandag en woensdag wel in de kantine hangen. Als welkomstdrankje in de nieuwe accommodatie vergoedde het bestuur de kosten van één consumptie per lid. Na deze consumptie verlieten alle leden de kantine. Tijdens de training vertelde een lid over deze gebeurtenis:

Nou... één keer. Toen we hier voor de eerste keer kwamen, maar dat was toen ook afgesproken en dat is dan even leuk. Ik heb zelf niet echt de behoefte om dat vaker te doen. Ik ben al zoveel weg, 's avonds. Ik heb dan na de training zo iets van: 'lekker weer naar huis'.

De meeste leden continueren de gewoonte om na afloop van de training nog even na te praten onder het genot van een drankje na deze gebeurtenis niet. Heel af en toe blijven enkele leden in de kantine hangen, maar het is allesbehalve een gewoonte van de loopgroep geworden. Sommige leden signaleren dat het bij andere door hun beoefende sporten wel gebruikelijk is om na afloop wat te drinken in de kantine. Volgens een lid valt het ontbreken van de gezelligheid na afloop in de kantine terug te voeren op het minder sociale karakter van het hardlopen en het feit dat de loopgroep niet afhankelijk is van de baromzet:

“Volgens mij is tennis iets socialer. Als wij getennist hebben een partij, dan gaan we altijd nog even aan de bar zitten. We nemen altijd één drankje. Al is het maar een kopje thee, want dat is voor de bar. Wij hebben dan ook wel een bar die helemaal draait op vrijwilligers. [...] En die club moet daar ook op draaien. Dus wij zeggen altijd na afloop: ‘Even één drankje voor de bar.’ En dan tref je ook weer andere mensen. Dus dat is iets socialer als hier. Hier gaat iedereen naar afloop naar huis.”

De leden van *Loopgroep Vooruit* geven aan wel te willen overwegen om vaker na afloop van een training een drankje te doen als meer leden dit zouden doen. Een veel gehoord argument is dat zoiets dient te groeien. Een trainer is op basis van zijn eigen ervaringen van mening dat dit niet vanuit het bestuur of de trainers gestimuleerd dient te worden. Als leden er geen behoefte aan hebben zal het nooit een gewoonte worden:

“Echt heel veel tijd besteden lopers niet zozeer aan in de kantine blijven hangen. Binnen mijn eigen groep hebben we ook diverse keren geëxperimenteerd om één keer per maand bijvoorbeeld dat wel te doen. Dus gewoon thuis ook afspraken te maken van: ‘Nou, probeer één keer per maand dan niet alleen het kopje koffie, maar ook nog ff een pilsje of een alcoholvrij drankje als je met de auto bent te pakken.’ Maar dat gaat altijd heel erg moeizaam. En als de vraag er niet is, dan moet je dat ook niet opdringen.”

Geconcludeerd kan worden dat de accommodatie een beperkte rol voor *Loopgroep Vooruit* vervult als het gaat om het versterken van de sociale binding tussen de leden. Zo maken maar weinig leden gebruik van de kantine om na afloop een drankje te drinken. Ook bij andere loopgroepen is het geen standaard om na afloop van de training nog een consumptie te nuttigen. De leden van *Loopgroep Vooruit* maken maar beperkt gebruik van de mogelijkheden die de accommodatie te bieden heeft. Alhoewel er weinig behoefte lijkt te zijn om hier in de toekomst meer gebruik van te maken, zijn veel leden ook van mening dat dit nog verder dient te groeien. Er is geen eensgezindheid of het stimuleren van groepsbinding door gezamenlijk gebruik van de accommodatie een rol is van de bestuursleden of de trainers. Niet alleen kan een trainer sociale binding stimuleren door leden te stimuleren om na afloop wat te drinken of gebruik te maken van de douchegelegenheid. Er zijn diverse andere mogelijkheden. De volgende paragraaf bespreekt de rol van de trainer als het gaat om het stimuleren van sociale binding.

8.10 De trainer: een verbindende schakel?

Binnen een loopgroep is de trainer een belangrijk persoon. Naast het geven van een deskundige training kan de trainer ook een belangrijke stempel drukken op de sociale processen binnen een loopgroep. Een trainer kan door bepaalde trainingsvormen de sociale cohesie binnen een groep versterken. De trainer kan een verbindende schakel tussen individuen vormen. Welke betekenis geven de leden aan de rol van de trainer binnen *Loopgroep Vooruit*?

Er heerst geen eenduidigheid over de rol van de trainer. De leden ervaren verschillen in de aanpak van de trainers. Daarbij kan een technischere aanpak, een groepsaanpak en een combinatie van beide onderscheiden worden. Maar de voorkeuren voor een bepaalde aanpak zijn onder de leden heel divers. Een bestuurslid en een beginnend lid zijn van mening dat het de taak vooral is van de trainer om een goede technische training te verzorgen. Zij leggen de verantwoordelijkheid voor de sfeer in de groep bij de leden zelf neer of zien het als iets extra's wanneer de trainer wel oog heeft voor de sociale aspecten:

"Nou, hij is er in eerste instantie voor de training natuurlijk. Ik vind het belangrijk dat een trainer kijkt naar in hoeverre mensen het aan kunnen en waar moet ik ze op verbeteren misschien. Misschien hebben ze wel niet de juiste loophouding. Kijk dat soort dingen. Dat vind ik meer voor de trainer. En dat sociale gebeuren, dat moeten de mensen zelf vind ik. Maar als hij de groep op een bepaalde manier bij elkaar kan houden, dan doet hij daar ook wel wat aan, denk ik, als trainer zijnde. (Beginner)

"Ik vind het een bonus als hij daarnaast ook aardig is en ziet wat er in die groep gebeurt. Maar hij hoeft er wat mij betreft niets mee. Ja, doorgeven aan ons van: 'Hé jongens er is mot in de groep en mensen snappen elkaar niet of weet ik veel.' Dat zou leuk zijn, maar dat zou een bonus zijn." (Bestuurslid)

Daarentegen is een prestatief ingesteld lid van mening dat een trainer wel degelijk een actieve rol in het groepsproces dient te vervullen. Tijdens een gesprek in de training vergelijkt ze twee trainers met elkaar:

Nou even weer als voorbeeld ook. Dan zet ik weer Albert en Patrick naast elkaar. Albert nam in het begin een rugbyballetje of een frisbee mee en dan deed ie: 'Vangen eehm... Marijke. Vangen... eehm... noem eens even je naam.' Even van die naamspelletjes dat je de namen van je groepsleden onthoudt. Daar kan een trainer zeker een actieve rol in spelen. Ik heb dat ooit de eerste keren ook geroepen van: 'Hé doe eens even een namenrondje'

Daarbij verwijst ze ook terug naar haar vorige ervaringen bij een loopgroep. Volgens haar is het voor het voortbestaan van de loopgroep wel degelijk van belang is dat een trainer oog heeft voor de sociale verhoudingen binnen een groep:

We hadden eerst een groepje van constant vijftien. Dat was in de tijd dat Albert [de trainer met oog voor het groepsproces] trainde. En dat werd steeds minder door de trainingen van Jo [de trainer met geen oog voor het groepsproces]. Als we met vijf of zes man liepen dan was het veel. Dus je voelde daardoor dat de kwaliteit van de groep minder was.

Bij de trainers van *Loopgroep Vooruit* is er minder diversiteit waar te nemen in de opvattingen over hun eigen bijdrage aan de sociale cohesie binnen de groep. In hun betekenisgeving hechten ze er veel waarde aan om de groep in tact te houden door ook oog voor het sociale aspect te hebben. Gezien het feit dat de leden verschillen ervaren in de aanpak van de trainers, slaagt de ene trainer er beter in om zijn visie ook om te zetten in concreet handelen. Zo stelt één trainer:

"Dat vind ik ook heel duidelijk een taak van een trainer, die dient de verbondenheid van de groep elke keer te bewaken. Dus ik ga er nooit vanuit dat lopers dat onderling moeten regelen. Als trainer heb ik heel duidelijke visie. Niet alleen dient een training technisch goed te verlopen, maar een training dient ook op het sociale en op het menselijke ook heel goed te verlopen. Dat een groep ook echt zich voelt als een groep en dat er zich geen eilandjes vormen."

Terwijl de onderzoeker een andere trainer na afloop van een training aanspreekt op zijn manier van training geven:

Op mijn beurt complimenteer ik hem met de gegeven training: 'Ik vond dat je de training op een leuke manier leiding gaf. Naast een trainer ben je ook een entertainer. Dat is mijn inziens erg belangrijk voor het plezier van de leden tijdens de training. Ook zoets kleins als een namenspelletje is leuk'. Hij antwoordt daarop: 'Dankjewel. Een namenspelletje vind ik erg belangrijk, anders wordt het nooit echt een groep.'

Bijna alle trainers proberen tijdens een intervaltraining de groep bij elkaar te houden, door tijdens de rustmomenten de groepen weer naar elkaar toe te laten lopen. Dit noemen ze: 'stofzuigen'. De snellere lopers dienen naar de langzamere lopers toe te lopen. De gedachte achter deze instructie is om te voorkomen dat er verschillende groepjes ontstaan binnen de loopgroep. Bij een duurlooptraining is het door de niveaoverschillen lastiger om de groep bij elkaar te houden, maar ook hier streven de trainers er naar om de groep bij elkaar te houden. Tijdens een training signaleert de onderzoeker het volgende:

De 'assistent trainer' deelt de groep mede dat de eerste twintig minuten getracht zal worden zoveel mogelijk in groepsverband te lopen: 'We gaan vandaag richting Nieuwstad lopen, de snellere lopers dienen bij de rotonde om te keren om de langzamere lopers weer tegemoet te lopen. Hierdoor kunnen we de groep compact houden'.

Ook wanneer de groep uit elkaar dreigt te vallen, speelt het verantwoordelijkheidsgevoel van de trainers op. De trainers kiezen er dan voor om roulerend aan de staart van de groep mee te lopen met de lopers die achterop dreigen te raken. Een beginnende loper ervaart dit als prettig en motiverend, want door de aandacht heeft zij niet het idee als 'los zand' aan de groep te bungelen. De onderzoeker raakt zelf ook in een situatie waarop hij door een eigen stomiteit de groep even kwijt raakt, maar ook in dit geval wacht de trainer op hem:

De trainer lijkt een verantwoordelijkheidsgevoel te hebben, gezien het feit dat hij op mij wacht, alvorens zich weer bij de groep aan te sluiten.

Echter door niveaoverschillen tussen de lopers onderling is het lastig om elk lid op zijn of haar eigen niveau te laten lopen. Om toch in (kleiner) groepsverband te blijven lopen dienen sommige lopers hun tempo te minderen, terwijl andere lopers juist een hoger tempo dienen te lopen. Voor beiden kan dit vervelend zijn, want niemand kan daardoor op hun eigen niveau lopen. Vooral de lopers die onder druk van de groep boven zijn of haar kunnen lopen, ervaren de training als niet prettig. Deze lopers zouden door de trainer er eigenlijk op geattendeerd moeten worden dat het verstandiger is om een lager tempo te lopen:

Bovendien zie ik zijn loopstijl zienderogen achteruit gaan. De man krijgt veel meer rotatie in zijn bovenlijf. Voor mij is dat een teken dat hij vermoeid begint te raken en dat het tempo waarschijnlijk voor hem aan de hoge kant ligt. Ik geef hem aan dat het verstandiger is om de laatste zes en drie minuten van de piramide in een lager tempo te lopen. Hij lijkt gezien zijn antwoord mijn opmerking serieus te nemen: 'Ik jaag mezelf af en toe nogal op. Ik vind het lastig om niet over de grens te gaan'.

Het bestuur streeft er na om minimaal twee begeleiders (trainers of bestuursleden) op zowel de beginnersgroep en de (half)gevorderdengroep te zetten. Doordat er af en toe door afwezigheid van enkele bestuursleden niet genoeg begeleiders zijn om alle subgroepen te begeleiden, is er ook sprake van informele begeleiding door andere leden. Het kwam regelmatig voor dat men van de onderzoeker verwachtte dat hij met de snellere lopers meeliep. Zelfs binnen de subgroep ontstonden er door de verschillen in snelheid weer splitsingen:

Bij het ingaan van de laatste tien minuten gaat het tempo verder omhoog. De man loopt bij ons weg. De vrouw kan het tempo niet meer bijhouden. Ik word een beetje in een spagaat getrokken: enerzijds wil ik graag met de snelste man meelopen, maar anderzijds wil ik de vrouw ook niet alleen laten lopen. Ik voel voor beide personen min of meer een bepaald verantwoordelijkheidsgevoel. Dit gevoel ontstaat waarschijnlijk omdat er min of meer verwacht wordt dat ik met de snelste lopers meeloop. In dit geval ligt de snelheid tussen de man en vrouw teveel uit elkaar om nog in een groep te blijven lopen. Ik besluit voor de middenweg te kiezen en laat de man langzaam bij mij weglopen. Tevens loop ik steeds iets verder weg bij de vrouw. Wel heb ik beide lopers nog in het zicht en zou ik eventueel met een korte tussensprint zo weer bij de snelle man zijn.

Tot slot kan een trainer ook een bijdrage leveren aan het groepsproces door allereerst individuele lid vertrouwen te geven door het uitdelen van complimenten. Wanneer groepsleden zich veilig en zeker voelen, zullen ze eerder geneigd zijn om sociale bindingen met andere groepsleden aan te gaan. Onderstaande situatie ervoer de onderzoeker tijdens een training:

Na het voltooien van de laatste interval geeft de trainer een hand en zegt daarbij: Heren, goed gedaan. Het geeft mij wel een voldaan gevoel dat de trainer zijn tevredenheid laat blijken door mij een hand te geven. Bij de andere lopers informeert hij ook hoe het gegaan is.

Geconcludeerd kan worden dat er binnen de leden geen eenduidige betekenisgeving bestaat als het gaat om de rol van de trainer bij het creëren van sociale cohesie. Volgens sommige leden is het een belangrijke taak van de trainer, terwijl andere leden benadrukken dat het de leden daarvoor zelf verantwoordelijk zijn. Volgens de trainers is voor henzelf wel degelijk een belangrijke rol weggelegd als het gaat om het stimuleren van sociale cohesie. Het is lastig om invulling te geven aan deze rol, doordat de niveaueverschillen er voor zorgen dat de groep uit elkaar getrokken wordt. Naast dat het creëren van sociale cohesie een verantwoordelijkheid van de leden kan zijn, kan dat ook gelden voor de eventuele invulling van vrijwillige werkzaamheden van de loopgroep. De volgende paragraaf zal de betekenisgeving van de leden aan vrijwilligerstaken belichten.

8.11 De bereidheid tot het doen van vrijwilligerswerk

De mate waarin binnen een loopgroep betekenis aan het verrichten van vrijwilligerswerk wordt gegeven kan een indicatie zijn van de sociale cohesie van de groep. Het aanmelden als vrijwilliger betekent voor een lid een minder vrijblijvende vorm van betrokkenheid bij een groep. Bij vrijwilligerswerk is er namelijk sprake van een persoonlijke inzet ten gunste van andere.

Loopgroep Vooruit heeft in haar eerste maanden nauwelijks gebruikt gemaakt van de vrijwillige inzet van leden uit de loopgroep bij de organisatie van trainingen, activiteiten en evenementen. De eerste maanden was de drijvende kracht achter de loopgroep de inzet van de zes bestuursleden en trainers. Bij het loopevenement werd er door de bestuursleden grotendeels een beroep gedaan op vrienden

en bekenden uit hun eigen omgeving. Een enkel lid stak op de dag zelf spontaan de handen uit de mouwen bij het uitreiken van de herinneringen aan de deelnemers van de jeugdloop. Voor de rest maakte de loopgroep gebruik van hulp en vrijwilligers via andere kanalen, zoals de lokale hardloopspecialzaak en leerlingen van het CIOS. Een bestuurslid vertelt voorafgaand aan de training:

Daarnaast hebben wij wederom een groot aantal, volgens mij een stuk of 20, CIOS leerlingen geregeld. Zij kunnen o.a. de functie van verkeersregelaar vervullen.’ De man [beheerder van het wijkcentrum] waarschuwt Cor: ‘Je mag niet zomaar iedereen inzetten als verkeersregelaar. Volgens mij dien je daarvoor een speciale cursus of diploma behaald te hebben. Ik ken nog wel een aantal mensen in de wijk die daar speciaal voor opgeleid zijn. Ik zal ze eens benaderen met de vraag of ze wat voor je willen betekenen tijdens de Klifloop’.

Er zijn binnen *Loopgroep Vooruit* nog geen commissies in het leven geroepen waarin vrijwilligers actief zijn. Toch ontstaat er na afloop van een training op geheel spontane en informele wijze een feestcommissie. Twee maanden later heeft deze commissie nog steeds geen borrel georganiseerd:

De twee dames vragen tevens aan de trainer wanneer de eerste borrel gaat plaatsvinden. De trainer geeft aan dat hij niet in de feestcommissie plaatsneemt en verwijst de dames door naar een ander bestuurslid. Ook dit bestuurslid geeft aan niet van de feestcommissie te zijn, maar dat deze feestcommissie nog opgericht dient te worden. Eén van de dames antwoordt daarop spontaan: ‘Nou dan gaan wij toch in de feestcommissie. Bij deze geven wij ons op voor de feestcommissie, toch Judith?’ De andere dame reageert ook enthousiast. Ik verbaas mij over het feit hoe snel deze twee dames bereid zijn tot het plaatsnemen in een commissie. Blijkbaar komen deze dames niet alleen voor het volgen van een goede training, maar hebben ze ook behoefte aan gezelligheid buiten de training om.

Een bestuurslid heeft eenmalig per email een oproep gedaan voor het invullen van enkele kleine vrijwilligerstaken voor een evenement in de wijk, maar deze oproep leverde niet het gewenste resultaat op. Het bestuurslid twijfelt of de benadering per email de juiste manier was:

“Dus ik enthousiast ons opgegeven om iets te gaan doen en een mailtje gestuurd naar de leden. Ik kreeg maar drie reacties terug. En dat vond ik wel weinig. Ik had echt op meer reacties gehoopt.[...] Misschien is het mailtje wel niet het goede middel. Misschien moet ik gewoon een keer voor de troepen gaan staan en zeggen van: ‘Wie? Ik heb nog twee man nodig, wie helpt mij mee?’ [...] Dus dat moet nog een beetje groeien denk ik. [...] Maar misschien ben ik daar veel te optimistisch in en komen mensen toch vooral hier hun loopje halen en vinden ze dat vooral leuk en dat soort dingen eromheen niet. Maar dat moeten we gewoon allemaal maar nog ontdekken.”

De leden van *Loopgroep Vooruit* laten echter blijken niet te beroerd te zijn om een kleine vrijwilligerstaak op zich te nemen. Het initiatief om een dergelijke taak te vervullen zal meestal niet uit henzelf komen. Ze dienen daarvoor bij voorkeur wel persoonlijk benaderd te worden. Voor wat betreft de toekomst voorziet een trainer nu al een tekort aan vrijwilligers:

“Als bestuur zou ik er nu al aan werken om mensen erbij te zoeken die hier het geheel een beetje op moeten pakken, trainingen moeten geven en activiteiten moeten ontplooiën. Het kader dient alvast een beetje uit gebreid te worden, want dat heb je in de toekomst absoluut nodig. Want je kunt niet op deze manier verder gaan. Er zal altijd een drang bestaan om iets uit te breiden. Dat is een natuurlijke drang.”

In hoeverre het kader van een loopgroep uitgebreid kan worden hangt onder andere af van de rol die de loopgroep speelt in het dagelijks leven. Ontstaan er vriendschappen tussen de leden of blijven de contacten beperkt tot de samenkomst in de loopgroep? Wanneer langdurige vriendschappen ontstaan tussen de leden is de kans groter dat men bereid is om vanuit het oogpunt van solidariteit vrijwilligerswerk te verrichten. De volgende paragraaf zal de rol van de loopgroep in het dagelijks leven van de leden bespreken.

8.12 De loopgroep in het dagelijks leven

In deze paragraaf zal een antwoord worden gevonden op de vraag welke rol de loopgroep vervult in het dagelijks leven van de leden. Wanneer leden ook buiten de loopgroep met elkaar omgaan kan men spreken van een sterke sociale samenhang. In welke mate dragen de ontmoetingen in de loopgroep bij tot duurzame verbindingen in het dagelijks leven?

Allereerst is het van belang om de plek van de loopgroep in het dagelijks leven te bepalen. Meerdere leden van *Loopgroep Vooruit* geven aan moeite te hebben om de beoefening van de loopsport in hun dagelijks schema in te passen. Het werk en het gezin vergen veel tijd. Daar komt wekelijks ook nog de ‘verplichting’ van het bijwonen van een groepstraining bij. Door het opnemen van de trainingen in het drukke agenda komen ze wel aan hun sportbeoefening toe. Vooral vrouwen noemen de gezinssituatie als een probleem:

“Ik wil de keuze maken wanneer ik zelf kan. Dat komt puur, omdat het gezinsleven min of meer belangrijke nummer één is. [...] Als ik een avonddienst heb, dan kan ik ‘s morgens lopen. Soms heb ik dat op de woensdag wel eens. Dan heb ik de hele dag vrij en dan zit je de hele dag te op de training te wachten. En ‘s avonds moeten de kinderen opeens eten, douchen en naar bed. Op dat moment moet ik opeens om zeven uur weg naar de training. Maar dan heb ik zoets van woensdagavond is ‘De Jacqueline avond’. Zeven uur is alles voor Ron [haar partner]. Want de andere avonden wordt je echt geleefd.”

De voorkeur voor het trainingsmoment is nogal wisselend. Voor het ene lid is de starttijd van 19.30 uur geen enkel probleem, terwijl andere leden liever overdag of op een later tijdstip zouden willen trainen. De leden ervaren het niet als een verplichting om de groepstraining bij te wonen. Bij veel leden is er wel de intentie om minimaal één keer per week aan een groepstraining deel te nemen, maar indien dit om wat voor een reden niet lukt is dat geen ramp. Zij kiezen er in dat geval voor om toch individueel te trainen. Een mannelijke prestatie loper vertelt voorafgaand aan de training:

Voor mij is het halen van de groepstraining wel belangrijk, maar geen must. Als ik later ben van mijn werk, ga ik er niet alles aan doen om de training te halen. Dan sla ik gewoon een keertje over. De training haal ik dan wel op deze avond nog voor mijzelf in, maar dan niet in binnen de groep. Zo kon het gebeuren dat ik vorige week geen enkele keer bij de groep getraind heb.’

Een andere prestatieloper van *Loopgroep Vooruit* ervaart de thuissituatie als een beperkende factor bij het realiseren van zijn ambities op loopgebied. In een gesprek tijdens de training geeft een mannelijke prestatie loper het volgende aan:

‘Ik zou graag voor een goede Zevenheavenloop gaan en daarna lijkt het mij zeer uitdagend om eens voor het langere werk te gaan. Dit vereist echter lange trainingen. Thuis zullen ze daar niet heel erg blij mee zijn. Als ik nu al op zondag ga lopen, reageert mijn vrouw al van ‘moet je nu alweer lopen’.

Zelfs een trainer geeft aan een combinatie tussen het gezinsleven en het hardlopen gezocht te hebben:

“Maar al stiekem dan bracht ik mijn kinderen naar bed en dan ging ik al in mijn omgeving een rondje maken en dan elk rondje ging ik dan even gauw kijken of de kinderen nog sliepen en zo ging ik mijn duurtrainingen doen.”

Het kan echter ook anders. Wanneer een partner ook een fanatiek sporter is, wordt er in overleg een schema gevonden waarin zowel de man als de vrouw aan hun sportbeoefening toekomen. Onderstaand gesprek tijdens de training is een voorbeeld van hoe het ook kan:

Nou bij mij thuis zijn er geen klachten over mijn loopgedrag. Mijn man sport zelf ook fanatiek: tennis, voetbal en op zijn tijd loopt hij ook een rondje hard. Als ik op zondag een rondje wil gaan lopen, dan mag ik eerst op pad. Als ik weer terug ben, dan is het zijn beurt om een ommetje te maken of een balletje te slaan. Jammer genoeg is de jongste nog te klein om mee te fietsen, dat zal hij niet volhouden. Zijn fiets is wat dat betreft echt nog te klein. Maar wie weet later, dan kan ik samen met mijn man en kinderen op pad.’

Ook de contacten vanuit de loopgroep kunnen een rol krijgen in het dagelijks leven. Het blijkt echter dat slechts een heel klein gedeelte van de leden ook in het dagelijks leven bij elkaar over de vloer komt. Deze contacten zijn meestal niet ontstaan als direct gevolg van het lidmaatschap van de loopgroep. De leden kenden elkaar in veel gevallen al voordat zij lid werden van de loopgroep. Door het jonge karakter van de wijk hebben ouders met jonge kinderen een veel groter sociaal netwerk dan bewoners zonder jonge kinderen. Leden met jonge kinderen kennen over het algemeen ook meer leden uit de loopgroep. Wanneer er sprake is van niveauverschil tussen twee bekenden spelen de reeds bestaande sociale contacten tijdens de kern van de training geen rol. De leden lopen dan tijdens de training niet met elkaar op. Echter op momenten wanneer niveauverschillen er niet toe doen (voorafgaand aan de training, tijdens de warming-up en tijdens de cooling down) trekken de bekenden wel weer naar elkaar toe. Tijdens een training raak ik in gesprek met een vrouw met jonge kinderen en deelt zij haar ervaringen:

Ik vraag haar of ze veel mensen uit de loopgroep kent? ‘Jawel hoor, door mijn kinderen heb ik de nodige sociale contacten met andere ouders in de week. Sommige lopen hier ook mee in de loopgroep. Dat is leuk, maar tijdens de kern van de training is het vaak toch ieder voor zich. Ik loop het liefst op mijn eigen niveau en zoek daardoor toch altijd mijn loopmaatjes op. Op het schoolplein heb ik alsnog de gelegenheid om een gezellig praatje te maken. Dat hoeft van mij niet perse tijdens de training.’

Een beginnende hardlooper met oudere kinderen deelt ook mede dat zij met geen enkele persoon uit de loopgroep al contact had, voordat zij lid werd van de loopgroep:

Op mijn vraag of ze veel mensen uit de groep bij naam kent geeft ze het volgende antwoord: ‘Mijn kinderen zijn ouder. Je ziet hier in de wijk veel jonge gezinnen wonen. Ik ken dus niet zoveel mensen uit de woonwijk. Binnen deze loopgroep lopen er geen bekenden van mij. Ik heb het hier wel erg naar mijn zin. Ik ben tot nu toe alle trainingen geweest.’

Wanneer leden elkaar ook in het dagelijks leven zien, vindt er een vorm van sociale controle plaats.

Een lid vertelt dat onlangs een ander lid op het schoolplein aangesproken werd, omdat zij de laatste training niet aanwezig was geweest:

“Als voorbeeldje vind ik het wel leuk om te zeggen, want ze was er maandag niet en vandaag zou ze er ook niet zijn, want ze heeft voorbereidingsstress voor een verjaardag van haar zoontje van aankomende zaterdag. Maar toen ze dus maandag niet getraind had, zeiden ze dinsdag op het schoolplein: ‘Hé waar was je gisteren?’ En toen zei ze: ‘Nou dat vond ik zo leuk.’ Dus die sociale controle is er echt toch wel. En dat vind ik wel grappig om terug te horen dat je als je er niet bent, dat wordt dan toch wel opgemerkt.”

Het merendeel van de leden ziet elkaar echter niet in het dagelijks leven. Zij ontmoeten elkaar alleen in de loopgroep. De leden die wel sociale contacten buiten de loopgroep onderhouden spreken ook wel eens af om naast de gebruikelijke trainingen gezamenlijk een extra training af te werken. Daarbij ontbreekt enige regelmaat in de vorm van een vaste dag of een vast tijdstip, maar spreekt men af wanneer het beide personen schikt. Een prestatieve loper vertelt:

“Met eigenlijk een beetje de bestuursmensen. Met Christine regelmatig. Gewoon privé dan ook, omdat we de kinderen in dezelfde leeftijd hebben.[...] Met Christine loop ik soms ook wel eens op de donderdag een tien of een twaalf kilometer rondje. En met de andere bestuursleden loop ik nog wel eens op zaterdag of op zondag een rondje richting Westerhaven.”

Geconcludeerd kan worden dat de loopgroep wel degelijk een rol vervult in het dagelijks leven. Het betreft hier dan vooral een rol in de dagelijkse planning van de leden. De leden vinden het lastig om de trainingen in hun drukke werk en gezinsschema in te plannen. Als het gaat om de sociale contacten buiten de loopgroep om, hebben de meeste leden deze sociale contacten met andere leden niet. Slechts een kleine kern (voornamelijk de bestuursleden) ontmoet elkaar ook buiten de loopgroep om. De belangrijkste bindende factor lijkt daarbij het hebben van jongere kinderen. Deze leden passen een vorm van sociale controle toe door te informeren naar de reden van de afwezigheid tijdens een training. Naast de fysieke ontmoetingen in het dagelijks leven kan er ook door middel van nieuwe media (zoals digitale sociale netwerken) sprake zijn van het bevorderen van sociale cohesie. De volgende paragraaf handelt over het gebruik van deze nieuwe media binnen loopgroepen.

8.13 Nieuwe media verbindt?

Naast de trainingen kunnen de leden van een loopgroep tegenwoordig ook gemakkelijk contact onderhouden via internet. Nieuwe media, zoals e-mailen, Hyves, Twitter en Facebook bieden leden de mogelijkheid om met elkaar in interactie te gaan. Het gebruik van nieuwe media kan een bijdrage leveren aan de sociale cohesie binnen een groep. In hoeverre maken de leden van een loopgroep gebruik van dergelijke nieuwe media?

Loopgroep Vooruit is op de digitale snelweg via meerdere kanalen vertegenwoordigd. De bestuursleden communiceren via de website, e-mail en Twitter naar de leden toe. Echter niet alleen de bestuursleden hebben mogelijkheid om boodschappen te versturen. Ook de leden hebben diverse mogelijkheden om online met elkaar de interactie aan te gaan. Zo heeft een lid de *Loopgroep Vooruit* Hyves opgericht. Tevens heeft de onderzoeker een online community aangemaakt voor de loopgroep op de website looptijden.nl.

Zodra er belangrijke mededelingen over trainingen of evenementen gedaan worden sturen de bestuursleden van de loopgroep een email naar alle leden. In de eerste maanden heeft de loopgroep geen gebruik gemaakt van het sturen van email naar alle leden, maar na twee maanden werd er regelmatig gemailld. Niet alleen bestuursleden maken gebruik van de email om zaken aan te kondigen, maar ook leden gebruiken het mailbestand af en toe om zaken aan te kondigen of om te reageren op mededelingen vanuit het bestuur. De leden ervaren de communicatie over de email als prettig. Een lid licht toe:

“Nou, weet je als er iets is dan krijgen we ook altijd netjes een mailtje. Heb ik de indruk. Dat gaat volgens mij ook wel goed. [...] Dus ja, dan ben ik toch wel bij volgens mij. De website zelf is weinig interactief. Daar verandert niet zo heel veel aan, behalve dat Twitter gedoe. Ik kijk echter niet meer zo vaak op de website. In het begin nog wel even dan bekeek ik zo’n loopschema en dat soort dingetjes, maar ja dat doe ik eigenlijk ook niet meer.”

Het bestuur dient in de toekomst wel een email policy of het gebruik van andere communicatiekanalen te overwegen. Als (bestuurs)leden regelmatig de mailinglist voor kleine mededelingen gaan gebruiken, zullen leden mogelijk een aversie tegen de hoeveelheid mail gaan vormen. De onderzoeker ervoer dit in mindere mate op het moment dat er voorafgaand aan een training meerdere e-mails rondgestuurd werden. Deze e-mails bevatte voor de onderzoeker geen relevante informatie.

Voorafgaand aan de training had ik al heel wat informatie tot mij genomen. Ik ben blij dat ik niet voor elke training zoveel email ontvang. [...] Als meerdere mensen dat gaan doen ontstaat er een gigantisch mailconversatie. In mijn ogen is het niet wenselijk om de leden op deze manier van informatie te voorzien.

Loopgroep Vooruit heeft ook de beschikking over een eigen website. De website bevat veel statische informatie, maar er is onder het kopje *evenementen* ook een interactief gedeelte. Hier is namelijk een Twitter balk geplaatst. Op deze Twitter balk worden door het bestuur regelmatig nieuwe Tweets geplaatst over voornamelijk het trainingsprogramma. Echter geheel consequent gebeurt dit niet, want het programma van de maandagavondtraining staat er vaak wel te lezen, maar voor de woensdagavond niet. De leden hebben geen enkele keer vanuit hun eigen Twitter account op de Tweets gereageerd. Een bestuurslid is van mening dat het gebruik van Twitter nog niet ingeburgerd is, maar hij ziet wel voordelen:

“We hebben een Twitter account als groep. Ik heb niet het idee dat mensen daar heel veel op reageren. Want je zou natuurlijk kunnen zeggen, het is een hele snelle manier om mensen te zeggen vanavond gaat de training niet door. Het is makkelijker dan mail ook. Daar zou het prima voor kunnen zijn, denk ik. In die zin is het nog niet heel erg ingeburgerd in dit clubje, merk ik.”

De Hyves community is opgericht door een spontaan initiatief van een lid. Om de rest van de loopgroep te attenderen op zijn initiatief stuurde hij een mail naar alle leden. Bij dit sociale netwerk hebben zich na twee maanden acht leden aangemeld. Deze leden hebben nog nauwelijks content op het Hyves profiel geplaatst. Alleen de initiatiefnemer heeft een agendapunt en een tweetal forum berichten toegevoegd. De leden hebben geen behoefte om zich te verenigen op Hyves. Als

redenen om geen gebruik te maken van Hyves noemen ze de oppervlakkige sociale contacten en privacyredenen. De voorkeur gaat uit naar fysieke ontmoetingen. Twee leden lichten toe:

“Mijn omgeving zegt: ‘Ik wil er ook helemaal niet op.’ Ik ben daar best wel een beetje selectief in, waar ik mij op registreer of aanmeldt. Ik heb zelf niks met Hyves en dan hoeft een ander mij ook niet op Hyves te zetten. Ik heb wel eens gezien dat familie foto’s van een feestje er op zet. En dan zeg ik van: ‘Ja, hallo. Geen foto’s waar ik op sta. Dat hoeft van mij niet. Afgelopen. Dat wil ik niet.’”

“Daar heb ik geen notie van, want ik hou dat helemaal van mij af. Ik ben iemand die wel op sociale contacten gericht is, maar echt veel liever in het elkaar goed leren kennen. Sowieso is de computer niet mijn ding. Ik vind het allemaal heel afstandelijk. Ik ontmoet liever mensen. Dat vind ik een heel groot verschil.”

Daarnaast ziet een vrouwelijk lid er ook geen meerwaarde in om sociale netwerken als promotie instrument te gebruiken om leden te werven. Wel noemt zij het een handig middel om elkaars namen beter te leren kennen:

“Ik denk persoonlijk dat het geen meerwaarde heeft om een club te promoten of er leden van te krijgen. Mensen kunnen er een aversie van hebben, die hebben zo iets van: ‘Ze staan erop’. Dan kan het ook nog tegen werken. Maar ik denk dat het niet zo’n meerwaarde heeft, behalve dan dat je de namen van je groepsleden makkelijker kunt onthouden. Het is een beetje een hype.”

Looptijden.nl is een andere online community waarbij *Loopgroep Vooruit* aangemeld is. Deze site is in eerste instantie gericht op de individuele loper, die hier online trainings- en wedstrijdprestaties bij kan houden. Er is echter ook een mogelijkheid om een groep aan te maken, waardoor de leden elkaars trainings- en wedstrijdprestaties kunnen volgen. Daarnaast is er de mogelijkheid tot onderlinge interactie door middel van het sturen van privé-berichten en posts in forums. De onderzoeker heeft een groep gecreëerd om na te gaan in hoeverre er onder de leden behoefte bestaat om zich op deze website aan te melden. De aankondiging heeft hij geplaatst op Hyves en hij heeft een trainer geattendeerd op het bestaan van het profiel van de loopgroep. Na twee maanden heeft zich nog geen enkel lid van Loopgroep Vooruit aangemeld op Looptijden.nl. Daaruit mag voorzichtig de conclusie getrokken worden dat de (beginnende en recreatieve) leden niet geïnteresseerd zijn in het bijhouden van hun prestaties in een interactieve omgeving.

Geconcludeerd kan worden dat er geen behoefte lijkt te zijn onder de leden om zich te verenigen in online sociale netwerken. Het merendeel van de leden heeft een voorkeur voor fysiek sociaal contact tijdens de trainingen. Uit de vorige paragraaf is reeds gebleken dat contacten met leden uit de loopgroep in het dagelijks leven een beperkte rol spelen. Gezien de zeer minimale respons op online netwerken als Twitter, Hyves en Looptijden.nl heeft men ook niet de behoefte om sociale contacten via online sociale netwerken aan te gaan.

8.14 De rol van een sportbond

Naast de ervaren sociale binding binnen de loopgroep, is het ook van belang om na te gaan in hoeverre de leden het van belang achten om de loopgroep zich te laten binden aan een overkoepelende sportkoepel. Welke motieven hanteert een lid om wel of niet zijn/haar voorkeur uit te spreken voor aansluiting van de loopgroep bij de Atletiekunie? In deze paragraaf zal de betekenisgeving van de leden aan een eventueel lidmaatschap van de Atletiekunie weergegeven

worden. Daarbij is er niet in alle gevallen specifiek gesproken over een individueel lidmaatschap of een groepslidmaatschap. Wanneer er wel over een specifieke lidmaatschapsvorm gesproken is zal dat bij het citaat of bij de observatie beschreven worden.

De leden van *Loopgroep Vooruit* zijn allereerst nauwelijks bekend met de Atletiekunie. Laat staan dat zij bekend zijn met de producten en diensten van de Atletiekunie. Ook zien de leden momenteel de voordelen van aansluiting voor zowel zichzelf als voor de loopgroep als organisatie niet.

“Ik heb geen idee wat ze doen. Nee, daar zou ik me in moeten verdiepen. Volgens mij heeft de vereniging ook niet zo veel met de Atletiekunie. Ik vraag me ook af wat je als loopvereniging als voordeel kunt hebben bij aansluiting bij de Atletiekunie.”

“En de naam Atletiekunie ken ik al heel lang. Maar ik heb geen idee wat ze allemaal wel doen en niet doen. Het is voor het eerst dat ik lid ben van een loopvereniging. Maar ik heb geen idee wat de waarde daar van een lidmaatschap is.”

Volgens een mannelijk lid van *Loopgroep Vooruit* heeft de Atletiekunie vanuit het verleden voornamelijk oog gehad voor topsport en niet voor de recreatieve hardloper. De commerciële markt richtte zich vrij snel op de recreatieve loper. Het huidige aanbod voor de recreatieve loper kan hem niet tot een individueel lidmaatschap verleiden:

“Ik denk zelf dat de Atletiekunie ook vroeger de plank misgeslagen heeft. Echt verkeerd begrepen heeft dat er ontzettend veel recreanten zijn die het leuk vinden om te sporten, maar niet met topsport bezig zijn. [...] De recreanten werden gewoon niet echt serieus genomen. Dus daar heeft de commerciële markt zich op gestort. Zoals Runnersworld, niet de zaak, maar het blad. Die gingen dat bedienen. En nu begint de Atletiekunie dat eindelijk een beetje te bedienen, maar ze hebben nou nog een imago probleem. Dat is het vooral. [...] Ik ben nu zelf ook nog geen lid van de Atletiekunie, terwijl ik wel weet dat ze inmiddels een pakketje hebben gemaakt. Wat ze aanbieden, voelt als een beetje mosterd na de maaltijd, want ik kan het overal zelf ook vinden.”

De bestuursleden en trainers zijn meer bekend met de producten en diensten van de Atletiekunie. Zij zien in eerste instantie nog geen noodzaak om aansluiting bij een sportkoepel te zoeken. Zij zijn van mening dat voor het aanbieden van looptrainingen geen ondersteuning van de Atletiekunie nodig is. Maar wanneer het aankomt op het organiseren van (atletiek)trainingen voor de jeugd, is er te weinig expertise binnen de loopgroep beschikbaar. Een bestuurslid licht toe dat hij het dan wel logisch vindt om ondersteuning bij de Atletiekunie te gaan zoeken:

“Wanneer we een jaar verder zijn en 150 leden hebben en echt gaan denken aan het opzetten van jeugdathletiek. Want dan komt het kwaliteitskeurmerk om de hoek en dan wil ik er ook zeker van zijn dat wat wij doen goed is. Dat je dan geen kinderen letterlijk en figuurlijk het bos in stuurt met wat je denkt aan te bieden.”

De trainers zijn van mening dat door het volgen van trainersopleidingen bij de Atletiekunie de kwaliteit van de trainingen kan toenemen. Ook de gemeente hecht waarde aan het feit dat de trainers goed opgeleid zijn. Eén trainer heeft op basis van zijn eigen ervaring aangegeven dat de trainers ook op een andere manier opgeleid of bijgeschoold kunnen worden. Tijdens een gesprek na afloop van de training hanteert een trainer de volgende visie:

'Als loopgroep willen we kwaliteit bieden en dat betekent dat je trainers voldoende geschoold dienen te zijn. Cor heeft al aangegeven dat er andere mogelijkheden zijn om de trainers bij te scholen of op te leiden. De gemeente Sportstad vindt het wel belangrijk dat trainers opgeleid zijn door de Atletiekunie. We hebben al wel goed contact met ze, maar dat is nog wel iets waar wij als loopgroep aandacht aan dienen te schenken.'

Er heerst een beeld bij de trainers dat de opleidingen bij de Atletiekunie alleen bestemd zijn voor professionele trainers. In dit beeld past het plaatje dat een 'KNAU trainer' training geeft aan betere atleten en daarvoor een ruime vergoeding ontvangt. Het beeld van de professionele geachte trainersopleidingen sluit niet aan bij het recreatieve niveau van de meeste leden van de loopgroep:

Hij geeft aan dat de training van hoog niveau zijn: 'De oefeningen die ze daar uitvoeren zijn veel uitgebreider dan hier in onze loopgroep. De trainers daar zijn echte KNAU jongens. Maar ook broodtrainers hoor, ze ontvangen daar geloof ik vijf tientjes per training.' Uiteraard benieuwd naar de trainersvergoeding bij deze vereniging vraag ik: 'Dat ontvang jij vast niet per training?' Hij antwoord hierop: 'Nee inderdaad'.

Het beeld dat de Atletiekunie er alleen is voor professionele lopers, kan ook teruggevonden worden in de betekenisgeving van de leden. De leden refereren daarbij naar de rol van de sportbonden voor andere sporten (zoals tennis en badminton). De leden zijn bij deze sporten wel lid van desbetreffende sportbonden, omdat deze competities organiseren. Om aan de competitie deel te nemen, dienen ze (automatisch) lid te worden van de sportbond. Bij de volgende recreatieve loper heerst het beeld dat de Atletiekunie er alleen is voor de professionele loper en niet voor de recreatieve loper:

"Nou nee die noodzaak zie ik echt niet. Ik ben ook maar een beetje een gezelligheidshardloper. Ik ben ook niet zo professioneel bezig. Bij de tennisvereniging ben ik dat natuurlijk ook niet, maar daar is het lidmaatschap van de bond automatisch. Daar kun je niet om heen, want anders dan krijg je geen spelerspas en dan kun je geen competitie spelen. Behalve het spelen van de competitie heeft het lidmaatschap van de bond geen toegevoegde waarde. Ik kan er daar gewoonweg niet om heen."

Weinig leden hebben een duidelijke mening over welke dienstverlening de Atletiekunie zou moeten aanbieden om meer (leden uit) loopgroepen aan zich te binden. Wel worden er suggesties gedaan zoals het makkelijker inschrijven voor evenementen, het organiseren van clinics en het uitlenen van materiaal. Een mannelijk lid geeft bereid te zijn om meer contributie te betalen, maar dan dient het lidmaatschap wel van toegevoegde waarde te zijn:

"Ik weet niet wat die Atletiekunie doet. Ik heb ook geen idee wat de kosten daarvan zijn. Op zich zou het best handig zijn om deel uit te maken van een groter geheel, die organiseren misschien dingen, dus dan mag je best je bijdrage daar aan leveren. Dus dat zou dan nuttig zijn."

De bestuursleden hebben een duidelijkere visie op de diensten die de Atletiekunie zou dienen aan te bieden. Een bestuurslid geeft aan behoefte te hebben aan kwalificering door middel van keurmerken, een servicepunt voor loop- en organisatorisch advies en ondersteuning bij het opstarten van de loopgroep. Deze laatste opvatting staat haaks op een eerdere uitspraak van een bestuurslid, waarin juist gesteld werd dat in een latere fase (bij het opstarten van een

jeugd(atletiek)afdeling)) pas expertise bij de Atletiekunie ingewonnen zal gaan worden. Over loopsportondersteuning vertelt het bestuurlid het volgende:

“Wat ik echt handig zou vinden is iets wat de gemeente Sportstad nou pretendeert te doen. Door te zeggen dat ze loopsportondersteuning bieden. Dat is momenteel heel mager vind ik. En ik zou het echt handig vinden als zo’n Atletiekunie voor een beginnende loopgroep kan zeggen van wat is nou normaal . qua statuten. Dus ook dat soort ondersteuning zou handig zijn als de Atletiekunie daar in faciliteert.”

Ten slotte is het volgens een trainer van belang dat de Atletiekunie zichtbaar is voor loopgroepen. De Atletiekunie zal veel meer initiatief moeten tonen en geen afwachtende houding aan dienen te nemen. Hij pleit tevens voor een één op één dienstverlening, waarbij op basis van de behoefte van de loopgroep maatwerk geleverd wordt:

“Vanuit de Atletiekunie zelf moeten er initiatieven ontstaan naar de club toe van: ‘Jongens dit kunnen wij jullie bieden en als meerwaarde geven op basis van wie jullie zijn. [...] De Atletiekunie zal veel meer moeten kijken naar de specifieke vereniging van nou: ‘Als ik nu naar Loopgroep Vooruit kijk, wat hebben wij in huis om ze te bieden?’ Zij kunnen dat ook het allerbest beoordelen. En dan ontstaat er ook wat. Momenteel blijft de Atletiekunie teveel achterover zitten en als geheel wachten tot dat mensen naar hun komen.”

Geconcludeerd kan worden dat de leden van loopgroepen nauwelijks op de hoogte zijn van het diensten en productenaanbod van de Atletiekunie. Doordat ze niet precies weten wat de Atletiekunie te bieden heeft zien ze ook geen redenen om zichzelf (of de loopgroep) te verbinden aan de landelijke sportkoepel. Er heerst het beeld dat de Atletiekunie er vooral is voor de topsport en de professionele atleten, maar niet voor de recreatieve hardlopers. Het blijkt dat de leden best wel bereid zijn om een kleine contributieverhoging te betalen als de loopgroep daaruit bepaalde voordelen kan behalen. De trainers en bestuursleden zijn beter op de hoogte van de diensten van de Atletiekunie, maar ook zij zien in eerste instantie geen noodzaak tot aansluiting. Pas wanneer er specifieke expertise vereist is, zoals bij het oprichten van een (jeugd)afdeling, zullen ze de Atletiekunie benaderen. Daarnaast dient volgens hen de Atletiekunie veel meer initiatieven naar de loopgroepen te ontplooien, waarbij maatwerk per loopgroep een belangrijke vereiste is.

In alle voorgaande paragrafen zijn vooral de betekenissen van individuele leden, trainers en bestuursleden beschreven. Er is echter weinig oog geweest voor de loopgroep als entiteit. De ontwikkeling en de samenhang van loopgroep als een samenhangend geheel van elementen zal in de volgende twee paragrafen aan bod komen.

8.15 De ontwikkeling van een loopgroep

Behalve vaste trainingsavonden, een vaste verzamellocatie, een rolverdeling tussen bestuursleden en de indeling in twee verschillende groepen kent de loopgroep in eerste instantie weinig structuur. De loopgroep lijkt voornamelijk op informele wijze geleid te worden. De waan van de dag regeert grotendeels. De bestuursleden verzorgen in eerste instantie zelf de trainingen. Doordat een aantal bestuursleden niet elke trainingsavond aanwezig konden zijn, werd er regelmatig gerouleerd tussen de twee verschillende groepen. Af en toe zorgden de afwezigheid van bestuursleden ervoor dat andere bestuursleden de training over dienden te nemen. Hierdoor wisten de leden van te voren niet welke persoon precies de training zou verzorgen. Door het aantrekken van twee externe trainers heeft het bestuur meer structuur weten aan te brengen.

Het aantrekken van externe trainers was vanaf het oprichten van de loopgroep een belangrijke prioriteit van de bestuursleden. Sommige bestuursleden wilde zelf niet voortdurend als trainer voor de groep staan. Zij wilden vooral zelf een kwalitatief goede training. De loopgroep wist in eerste instantie niet waar aan te kloppen voor het benaderen van externe trainers. Via informele contacten van de bestuursleden kon de loopgroep na twee maanden twee externe trainers bij de loopgroep verwelkomen. Alhoewel de samenwerking met AV'77 op niets uitliep, verzorgde één van deze trainers ook trainingen bij AV'77. Deze trainer adviseerde op basis van zijn eigen ervaringen om de structuur van de vereniging zo simpel mogelijk te houden:

“ Veel mensen gingen zich daar [bij AV'77] mee bemoeien en toen dacht ik van: ‘Dit is het slechte dat je kunt hebben in een vereniging’. Er ontstonden echt eilandjes en allemaal groepjes mensen die gingen kankeren op elkaar. Ik dacht van: ‘Dit is echt niet leuk meer.’ Dus hier moet je vanaf. Toen heb ik Cor ook geadviseerd van: ‘Nou dit heb ik ervaren bij AV'77, laat het voor jullie gewoon een les zijn. Probeer jullie structuur zo te maken dat het voor iedereen gewoon echt duidelijk blijft. En maak er geen hele moeilijke dingen van. Hou het gewoon lekker simpel.’”

Bovenstaande trainer pleit om niet teveel structuur binnen de vereniging in te voeren. Binnen zijn eigen trainingsvisie is dat duidelijk zichtbaar. Bij bovenstaande trainer weten de leden voorafgaand aan de training niet wat voor een training ze mogen verwachten. De trainer houdt zich niet aan het trainingsprogramma op de website. De trainer vertelt tijdens een training:

‘Ik train echter niet volgens een vast schema. Vlak voor de training bepaal ik welke training we vanavond gaan doen. Volgens mij staat er wel een schema op de website, maar ik zie dat meer als een grove richtlijn dan dat er daadwerkelijk volgens dit schema gelopen dient te worden. Als ik heel eerlijk ben, ben ik niet eens op de hoogte van het exacte schema.’

Toch is er door middel van het publiceren van het trainingsprogramma op de website wel getracht enige structuur aan te brengen. Maar vooral in de (half)gevorderdengroep wordt er erg flexibel met het trainingsprogramma omgegaan. Afhankelijk van de weersomstandigheden, de feedback uit de groep of het niveau van de deelnemers wordt het programma regelmatig gewijzigd of aangepast. De leden uit de (half)gevorderdengroep hebben veel inspraak als het gaat om het wijzigen van het trainingsprogramma. Ze ervaren dit niet als storend, tijdens een training doet zich de volgende situatie voor:

Na de loopscholing deelt André het programma mede. Volgens hem is het een erg lang programma. Ook de meeste lopers uit de loopgroep denken er zo over. André besluit op basis van hun opmerkingen na een hoop wikken en wegen om de training aan te passen naar 6 keer 5 minuten in plaats van 8 keer 5 minuten. Een vrouw merkt sarcastisch maar treffend op: ‘Het lijkt of we geen enkele inspraak in de trainingen hebben’. Ik ben het wel met haar eens en vind het opvallend dat tot nu toe zich er al heel wat wijzigen voorgedaan hebben in het trainingsprogramma, zoals dat te vinden valt op de website van de vereniging.

De leden uit de beginnersgroep werkten wel volgens een vastomlijnd schema richting een concreet einddoel. Dit doel was deelname aan de vijf kilometer van het plaatselijk loopevenement. De beginners dienen veel meer gestuurd te worden dan de (half)gevorderde lopers, want de beginners dienen op een verantwoorde manier kennis te maken met de loopsport. De trainers dienen de beginners eerder af te remmen dan te motiveren.

Een belangrijk moment voor de (half)gevorderden groep is de opsplitsing in een recreatieve groep en in een prestatieve groep voor de kern van de trainingen. Tijdens één van de eerste trainingen van de nieuwe trainer verlieten een aantal lopers vroegtijdig en teleurgesteld de training. Het bestuur heeft dat signaal opgevangen en is direct in overleg gegaan met de desbetreffende leden en de trainer. Volgens de leden waren de trainingen van een te hoog niveau, waardoor niet aan hun verwachtingen voldaan werd. Tevens bleek dat de trainer een te hoog verwachtingspatroon had van de groep. De trainer was voornamelijk gewend om aan prestatieve lopers training te geven, maar het merendeel van de groep bleek toch uit voornamelijk recreatieve lopers te bestaan. Een bestuurslid omschreef de oude situatie als volgt:

“We hadden eigenlijk echt tempogroepen in de (half)gevorderdengroep. We hadden echt een groep, die liep helemaal uit elkaar. Je had een groep die sukkelde achteraan en een groep die liep vooraan. Er waren een paar mensen op een gegeven moment bij een training weggelopen. En daar zijn we meteen achter aan gaan bellen: ‘Van hé wat is dit?’ [...] Er waren mensen die zeiden: ‘Ja, dit is allemaal te zwaar, te veel.’ Het was duidelijk dat we de plank even mis dreigden te slaan. En mensen zijn kennelijk niet assertief genoeg om dat zelf dan even normaal te zeggen en haken af. Dat moeten we niet hebben. Dus toen zijn we meteen met hen in gesprek gegaan. En dat ook meteen teruggekoppeld naar de groep van: ‘Het is waarschijnlijk beter om een splitsing te doen. Vinden jullie dat okay?’ En iedereen was daar juist heel erg over te spreken om dat een beetje op tempo te doen.”

In eerste instantie kende de loopgroep een zeer snelle deelnemersgroei. Vooral de beginnersgroep was met ongeveer 30 deelnemers per training erg groot te noemen. Na bereiken van het einddoel van de beginnersgroep (deelname 5 kilometer op een loopevenement) zijn veel leden doorgestroomd naar de (half)gevorderden groep. Voor deze doorgestroomde beginners licht het niveau van de (half)gevorderdengroep nog behoorlijk hoog. Binnen de (half)gevorderdengroep zijn daardoor nog grotere verschillen ontstaan. De doorgestroomde beginners geven aan het idee te hebben een beetje te zwemmen tussen de verschillende groepen. De trainingsopkomst is sindsdien lager. Een beginnende loper geeft aan behoefte te hebben aan een tussengroep:

“Misschien is het instellen van een tussengroepje een goed idee. Ik zit er een beetje tussen in, eigenlijk. Maar ik heb niet het idee dat andere mensen dat graag willen. Alleen Conny, maar die zit er eigenlijk ook een beetje tussen in.”

De laatste maand vlakke de deelnemersgroei af. Er is nog nauwelijks aanwas van beginners. De beginners stromen ook niet meer vanaf hetzelfde moment in, waardoor er te grote verschillen ontstaan tussen de beginners. Zo komt het voor dat op maandag af en toe de beginnersgroep uit slechts één persoon bestaat. Echter ook deze beginner wordt door een trainer op weg geholpen. Zo komt het voor dat een lid af en toe *personal training* krijgt. Door het ontbreken van duidelijke trainingsgroepen en een visie op deze groepen is de (half)gevorderdengroep geworden tot één mix van beginners, recreatieve lopers en prestatieve lopers. Daarnaast kan niet elke beginner, zo maar meer instromen. Dat je niet vanaf het nulpunt kan beginnen, kan voor een beginner een drempel zijn om lid te worden.

Vrijwel alle leden zien de toekomst van de vereniging voor wat betreft ledenaantallen rooskleurig in. Ze verwachten dat het ledenaantal binnen een jaar tijd zal verdubbelen. Als voordeel van de groei noemt men dat er dan meer lopers van hun eigen niveau zullen zijn, waardoor de kans is dat ze

tijdens de training in een groepje van hun eigen niveau kunnen trainen. Een lid is er nog niet helemaal uit of er voor en nadelen aan de groei van de vereniging zitten. Enerzijds geeft hij aan zich dan meer als een nummer te gaan voelen, maar anderzijds zal hij binnen een grotere vereniging toch voornamelijk met dezelfde mensen optrekken:

“Nou van een grote vereniging word je op een gegeven moment echt een nummer, maar zo ja zo groot zijn we nog lang niet. [...] Nou dan wordt het anders. Maar dan kan het ook nog prima gezellig zijn, dat je dan dezelfde mensen treft. Nu loop je toch regelmatig een beetje met dezelfde groep. En als je nou stel dat je duizend mensen hebt en je hebt iedere keer weer dat je weer met vijftig anderen loopt. Dat kan ook prima gezellig zijn. Maar ja... dat is toch minder een clubgevoel wat je hebt. Maar anderzijds ben ik lid bij de wereldfietser, die hebben drieduizend leden en ik tref toch iedere keer dezelfde mensen. Dus ja... zeg het maar.”

In de laatste paragraaf zal de bovengenoemde beschrijving van het bestaan van subgroepen verder uitgewerkt worden. Eigenlijk is een loopgroep niks anders dan een verzameling van kleine subgroepen binnen een grotere groep.

Geconcludeerd kan worden dat de vereniging midden in een formaliseringproces zit. De loopgroep is ontstaan vanuit een kleiner informeel verband en ontwikkelt zich steeds verder richting een groter formele verband. De loopgroep krijgt nu voortdurend te maken met afwegingen rondom dit formaliseringproces. Enerzijds wil het bestuur de zaken goed voor elkaar hebben, maar anderzijds willen ze daarbij niet teveel van de leden verlangen. Ze willen niet als een *traditionele vereniging* opereren. Voor een goede organisatie is echter ook de inzet van de leden vereist. Het bestuur lijkt de zaken niet alleen te kunnen behappen. De loopgroep zal de balans tussen de individuele behoefte van een lid en het gemeenschappelijk belang van de gehele loopgroep in evenwicht dienen te houden.

8.16 Subgroepen in de loopgroep

Uit voorgaande paragrafen is gebleken dat de meeste leden uit de loopgroep maar met een beperkt aantal leden uit de loopgroep sociale contacten onderhouden. In veel gevallen ontmoet men elkaar alleen bij de loopgroep en is er geen sprake van sociale contacten in het dagelijks leven. Het merendeel van de leden spreekt grotendeels met dezelfde leden uit de loopgroep. Met andere lopers zijn er nauwelijks sociale contacten. Ook de namen van veel leden zijn bij lang niet elk lid bekend. Eigenlijk is er geen sprake van één loopgroep, maar van allerlei kleinere subgroepen. Deze laatste paragraaf zal weergegeven op welke manier de leden deze subgroepen ervaren.

Alhoewel Loopgroep Vooruit met vijftig leden een relatief kleine en overzichtelijke loopgroep is, is de loopgroep niet meer als één grote groep te duiden. De loopgroep bestaat uit allerlei kleinere subgroepen. De subgroepen worden gevormd door het niveau van de loper en door de sociale contacten buiten de loopgroep op. De splitsing in subgroepen wordt enerzijds bewerkstelligt door de structuur van de loopgroep, waarin op basis van niveaoverschillen twee verschillende subgroepen (de beginnersgroep en de (half)gevorderdengroep) zijn ontstaan. Tussen de twee verschillende groepen zijn nauwelijks sociale contacten. Alhoewel de verzamelplek voor beide groepen hetzelfde is, gaan deze groepen gedurende de trainingen volledig hun eigen weg. In veel gevallen trainen ze ook niet op dezelfde locatie. De onderzoeker ervoer het volgende:

Na afloop van de vorige trainingen waren de lopers uit de beginnersgroep al naar huis. De gedachte schiet door mijn hoofd dat het best jammer is dat er zo weinig contact is tussen de groepen onderling. Zo zitten er in mijn geval in de huidige groep nauwelijks personen van mijn leeftijd. In de beginnersgroep lijken daarentegen wel personen van mijn leeftijd te zitten. Momenteel is de drempel nog te hoog om bij het verzamelen op een persoon uit de beginnersgroep af te stappen. Ik heb het idee dat ons momenteel (nog) niets bindt en heb derhalve niet/nauwelijks behoefte aan sociaal contact met mensen uit de beginnersgroep.

Ook binnen deze subgroepen zijn weer allerlei kleinere subgroepen van 'loopmaatjes' ontstaan:

"Meestal loop ik bij de beginners samen met een eehm.. ik ken haar alleen als Cora. We kennen elkaar alleen bij de voornaam. En die loopt meestal maar gewoon lekker met mij mee. Omdat ik ook niet de snelste ben en zij ook nog een beginner is. Dus wij zijn eigenlijk een beetje aan elkaar gewaagd. Dus wij lopen altijd gezellig met zijn tweeën achterop."

"In de kopgroep kan Frits eigenlijk veel harder. Edwin kan veel harder. Hé en daar zit ik een beetje tussenin te trekken. Dus eigenlijk zal je ons groepje vooraan, dat moet je gewoon eigenlijk splitsen. Als Edwin even een keer geen zin heeft, dan haakt hij bij mij aan. Als ik dan een keer wat harder wil lopen, dan sluit ik bij één van hen aan. Dus ik denk dat ons subgroepje of voorgroepje weer gesplitst zou kunnen worden en dat het beter is voor blessures."

Tussen de verschillende subgroepen op basis van niveau is er weinig onderling sociaal contact. Zowel voorafgaand, als tijdens, als na de training vinden er weinig interactiemomenten plaats. Een uitzondering hierop vormen de leden uit verschillende subgroepen, die al sociale contacten met elkaar hadden buiten de loopgroep om. Zij trekken vooral voorafgaand aan de training bij het verzamelen met elkaar op. Tijdens de training speelt het bestaan van reeds bestaande sociale contacten buiten de loopgroep om, geen rol in de keuze voor een bepaalde subgroep. Tijdens de training lopen de meeste leden toch het liefst op hun eigen niveau bij hun eigen 'loopmaatjes'. Dat er weinig onderling contact is tussen de subgroepen ervoer de onderzoeker aan den levende lijve:

Bij binnenkomst in de kantine ga ik aan de bar naast een voor mij nog onbekende man staan. Aangezien ik de man niet ken van gezicht vraag ik: 'U bent nieuw?' De man antwoordt: 'Nee hoor ik loop al wel een tijdje mee, hoor.' Ik antwoord: 'Dat wist ik helemaal niet. In welke groep loopt u dan mee?' De man: 'Tegenwoordig in de (half)gevorderdengroep, maar ik ben in januari in de beginnersgroep begonnen. Het is overigens niet zo raar dat je mij niet zo vaak ziet. Ik ben er lang niet altijd, doordat het lastig is om de trainingen met mijn werk te combineren'. Ik reageer: 'Wat raar dat ik je dan nog nooit gezien heb bij een training in de (half)gevorderden groep..'"

Een trainer van *Loopgroep Vooruit* experimenteerde met het vormen van een nieuwe groep door bij één training van de gebruikelijke indeling in twee (of drie) groepen af te wijken. De trainer vatte het idee op om met een groep gewoon een rustige duurloop te gaan doen. Er was veel animo voor deze groep, vooral van recreatieve vrouwelijke lopers. Een andere trainer plaatste na afloop vraagtekens bij deze wijze van aanpak. Volgens deze trainer creëer je op deze manier nog veel meer verschillende groepjes en dien je deze ook te begeleiden:

"Voor de training toen kreeg ik in één keer het signaal van Cor, trainer en ook één van de bestuursleden, dat hij er aan dacht om nog een tussengroepje te laten starten. Ik heb toen er niet direct wat van gezegd,

maar ik had wel mijn bedenkingen. Meer omdat ik dacht van is dit een goede ontwikkeling? En voornamelijk is dit een goede ontwikkeling voor de vereniging. Want je gaat steeds meer uitzondering maken en groepjes vormen. Omdat allemaal goed te begeleiden moet je steeds meer afspraken maken en steeds meer mensen heb je er voor nodig om dat allemaal te begeleiden. En wil je dat? En is dat een goede richting? Of kun je het toch niet dichter bij elkaar houden allemaal? Kijk, als het nodig is, dan is het nodig. Maar op dit moment is dat niet nodig.”

Eenzijds worstelt de vereniging dus met het op maat aan bieden van trainingen. Het op maat aanbieden van trainingen naar niveau zou leiden tot een verdere differentiatie in kleinere groepjes. Anderzijds doen de trainers en de bestuursleden er ook alles aan om de gehele groep als één groep bij elkaar te houden. In de trainingsvormen doen de trainers van alles aan om de vorming van subgroepen ongedaan te maken door de leden tijdens rustmomenten allemaal naar elkaar toe te laten stofzuigen. Dat werkt lang niet altijd doordat door grote niveaoverschillen de lopers al één lang lint van subgroepen gevormd hebben. Bovendien is het bij één brengen van de groep tijdens een duurlooptraining niet mogelijk, omdat er geen rustmomenten of wandelpauzes in zo'n training zijn ingebouwd. Het voordeel van een accommodatie in de vorm van een hardlooppaas is dat de trainer alle subgroepen binnen bereik heeft. De trainer kan dan aanwijzingen geven of het sociale aspect in de gaten houden, zodat er niet teveel lopers alleen komen te lopen. Onderstaande observatie beschrijft een situatie tijdens een langere intervaltraining, waarin de onderzoeker zich als één van de weinige keren in een andere subgroep bevindt:

Bij de eerste drie intervallen constateer ik dat de groep een lang gerekt lint vormt. Ver voorin zie ik nog net Edwin en Frits voorop meelopen. Ik bevind mij samen met de vrouw in het midden van de groep. In de rustpauzes wordt getracht om de groep weer bij elkaar te brengen door het einde en het begin naar elkaar toe te laten komen. Door de grote verschillen lukt dit niet helemaal. Aangezien ik en de vrouw in het midden lopen vragen wij ons af of wij naar voren dienen te lopen of juist naar achteren. We besluiten maar om gewoon te blijven staan om zowel de kop van de groep als de staart op te wachten.

De trainingsopkomst is erg wisselend. Het blijkt onmogelijk om te voorspellen hoeveel leden er voor een training komen opdagen. Er is slechts een kleine kern leden die voortdurend elke week twee keer in de week komt trainen. In deze groep bevinden zich onder andere een aantal bestuursleden. Deze kern met vaste gezichten vormt binnen de vereniging echter geen subgroep. De vaste kern is verspreid over verschillende subgroepjes:

“Het is ook een beetje verwarrend. De ene keer zie je die mensen en dan zie je die mensen. Niet iedereen komt heel constant. Er is wel een vaste groep. Dat merk ik wel. Een aantal vaste gezichten. Ik ken natuurlijk nog niet iedereen bij naam. Maar dan de ene keer dan sluiten die aan en dan sluiten weer anderen aan. En dan denk ik: ‘Ja, ben jij nou beginner of eehm... ben je gewoon al een maand niet meer geweest of zo.’ En dan kennen ze elkaar blijkbaar toch wel. Dan denk ik: ‘Ja, maar jij bent ook niet helemaal nieuw.”

Door de grote wisseling in de trainingsopkomst is voor leden ook lastig om binnen kleine subgroepjes duurzame sociale relaties op te bouwen. Het is maar de vraag of je loopmaatjes vanavond aanwezig zijn:

“Die zit denk ik een beetje bij mij op schema, maar ja, die heb ik nou al een paar keer niet meer gezien. Dus dan denk ik: ‘Ja, als je al die tijd niet meer gelopen hebt.’ Ik weet niet of ze zelf ook nog gelopen heeft. Anders valt ze misschien weer terug. Maar dat weet ik niet.”

Tot slot valt op dat de lopers zich ook erg bewust zijn van de subgroepen gezien hun taalgebruik. Er wordt tijdens trainingen regelmatig gesproken over *onze groep* en *de andere groep*. Evenals de termen *wij* (wanneer men over de eigen groep spreekt) en *zij* (wanneer men over een andere subgroep spreekt). De verschillen tussen de verschillende groepen worden als vanzelfsprekend ervaren, maar toch worden deze verschillen af en toe door een bepaalde woordkeuze benadrukt:

Daarna vertelt hij het programma voor de prestatielopers: ‘En voor de echte cracks, staat er zeven keer zes minuten op het programma. De intensiteit ligt alleen wat hoger. Dat zal het tempo zijn waarop de meesten van jullie geen woord meer uit kunnen brengen.’ Vanuit de groep wordt er lacherig gereageerd op zijn opmerking over cracks en de snelheid. Ik proef een soort houding van: ‘Laat die snelle lopers maar lekker hun gang gaan.’

Geconcludeerd kan worden dat er geen sprake is van één grote loopgroep. De loopgroep bestaat uit verschillende subgroepen. Belangrijkste ordeningsprincipe tijdens de training is daarbij het niveauverschil tussen de leden. Voorafgaand aan de trainingen kan het reeds hebben van sociale contacten buiten de loopgroep om daarnaast bepalend zijn voor de vorming van een subgroep. Tussen de verschillende subgroepen vind weinig sociale interactie plaats. Er is dan ook weinig sociale samenhang tussen de verschillende subgroepen. Een sterkere sociale samenhang vormt zich tussen de leden in een bepaalde subgroep. De leden in subgroepen ervaren een sterkere sociale binding met elkaar dan met de rest van de loopgroep.

9. ANALYSE

Na in het vorige hoofdstuk de resultaten gepresenteerd te hebben, zullen de resultaten in dit hoofdstuk aan een nadere analyse onderworpen worden. Er zal een koppeling tussen de resultaten en de verkende literatuur uit het theoretisch kader (hoofdstuk 7) plaats vinden.

De analyse zal plaatsvinden aan de hand van de volgende indeling. In de eerste paragraaf 9.1 zal de groeiende populariteit van de loopsport nader geanalyseerd worden. Paragraaf 9.2 zal ingaan op de overeenkomsten en de verschillen tussen de traditionele atletiekverenigingen en de anders-georganiseerde loopgroepen. Echter ook anders-georganiseerde loopgroepen ontwikkelen zich geleidelijk aan richting een formele organisatievorm. Een analyse van deze ontwikkeling staat in paragraaf 9.3 weergegeven. Daaropvolgend zal ingegaan worden op de verschillende aspecten van zowel zware sociale verbanden als lichte sociale verbanden die binnen een anders-georganiseerde loopgroep kunnen worden aangetroffen (§9.4). In paragraaf 9.5 zal de onevenwichtige balans tussen de individuele doelstellingen van de afzonderlijke leden en de collectieve doelstellingen van de loopgroep als geheel aan bod komen. Waarna in paragraaf 9.6 nagegaan zal worden of er sprake is van hoge of lage sociale cohesie binnen de loopgroep. In de op één na laatste paragraaf (§9.7) zal de veranderende rol van de Atletiekunie geanalyseerd worden. Tot slot zal in de allerlaatste paragraaf (§9.8) naar een beantwoording van de deelvragen en de centrale probleemstelling toegewerkt worden.

9.1 De loopsport nader geanalyseerd

De grote populariteit van de loopsport in het algemeen valt te verklaren door de flexibele wijze waarop de sport zich aangepast heeft aan veranderende behoeften, verwachtingen en waarden. De loopsport wordt gekenmerkt door een grote mate van zelfbeschikking en vrijheid. Lopers bepalen grotendeels zelf wanneer, waar, met wie, hoever ze zelf gaan lopen. Elke loper geeft op zijn/haar eigen manier betekenis aan het lopen. Individuen ontwikkelen hun eigen sportpatroon, los van de traditionele verenigingen en sportbonden.

Met de opkomst van het recreatieve lopen bepaalt iedereen zelf hoe men invulling geeft aan de loopsportbeoefening. Deze ontwikkeling staat haaks op het verleden, waarbij bij hardlopen vooral sprake was van een monocultuur. Hardlopen was lange tijd alleen voorbehouden aan elite runners actief in de collectief georganiseerde competitie in de atletieksport. Om tot de elite runners te behoren diende je een trainer te hebben, lid te zijn van een club en zeer regelmatig te trainen. Tegenwoordig zijn vooral het verbeteren van de gezondheid en fitheid belangrijke motieven om de sport te beoefenen. In bovenstaande ontwikkeling zijn de pluriformiseringsthesen en decollectivering zichtbaar (Duyvendak & Hurenkamp, 2006). Volgens de pluriformiseringsthesen zouden hardlopers steeds meer onderling verschillend gedrag vertonen en steeds meer verschillende meningen hebben. Daarnaast is er ook sprake van de decollectiveringsthesen. Wanneer deze thesen op hardlopers toegepast zou worden, dan zouden hardlopers zich veel onafhankelijker gaan gedragen en steeds minder van andere groepen aantrekken. Daarnaast bepalen sociale categorieën, zoals sekse, klasse en leeftijd niet meer op voorhand het sociale gedrag.

Op basis van bovenstaande beweringen zou verwacht mogen worden dat het hardlopen zich steeds meer tot een individuele sport gaat ontwikkelen. De traditionele verenigingen zouden leeg lopen. Niets blijkt echter minder waar. Atletiekverenigingen hebben het afgelopen decennium te maken

gehad met een groei in ledenaantallen. In 1996 telde het ledenbestand van de Atletiekunie nog 82.000 leden terwijl de teller in 2007 inmiddels op 127.000 leden stond. Ook het totale ledenaantal van de tien grootste sportbonden vertoont nog steeds een verdere stijging (Goossens e.a., 2008). De dinosaurusthese (Goodger, 1982), waarbij wordt voorspeld dat traditionele organisatievormen in de sport, zoals verenigingen en sportbonden, langzaam zouden afbrokkelen blijkt in deze zin niet van toepassing binnen de loopsport. Echter Van Bottenburg (2006) stelt dat de Atletiekunie slechts een beperkt deel van de loopsportmarkt bedient. Hij constateert dat steeds meer andere organisaties de loopsportmarkt betreden hebben. Eén van deze organisaties zijn de anders-georganiseerde loopgroepen.

Uit de inventarisatie van dit onderzoek blijkt dat er ongeveer 500 tot 600 anders-georganiseerde loopgroepen in Nederland actief zijn. Daarnaast zijn er nog een groot aantal niet-georganiseerde verbanden in de loopsport waar te nemen (de informele loopgroepen). De beoefening van de loopsport (op recreatieve wijze) in anders en niet-georganiseerd verband heeft flink aan populariteit gewonnen. In de volgende paragraaf zal besproken worden welke succesfactoren er te onderscheiden vallen in de diensten van een anders-georganiseerde loopgroep.

9.2 De diensten van een loopgroep

De loopsport heeft door de grote toename van het aantal beoefenaars te maken gekregen met nieuwe vormen van organiseren en groeperen. Veel van deze nieuwe organisatievormen hebben er voor gekozen om de beoefening van de loopsport niet plaats te laten vinden onder de vlag van de Atletiekunie. In deze paragraaf zal aan de hand van de door Stokvis (2006) vier onderscheide diensten van een sportvereniging geanalyseerd worden waarom ze geen lidmaatschap van de Atletiekunie zijn aangegaan.

De opkomst van anders-georganiseerde loopgroepen kan gezien worden als een vraag naar nieuwe sportmogelijkheden en veranderende behoeftes. Traditionele sportaanbieders als atletiekverenigingen hebben de plank in eerste instantie misgeslagen. Zij hebben de recreatieve loopsport lange tijd als oninteressant bestempeld. In dit gat zijn onder meer de commerciële sportaanbieders en de anders-georganiseerde loopgroepen gesprongen. Anders-georganiseerde loopgroepen onttrekken zich aan de vele verplichtingen en regels die een lidmaatschap van de Atletiekunie (voor verenigingen) met zich meebrengt. Deze formele regels zijn voornamelijk gericht op de beoefening van de wedstrijdathletiek. Voor het aanbieden van (recreatieve) looptrainingen en (recreatieve) loopevenementen is veel regelgeving niet van toepassing. Daar waar atletiekverenigingen zich richten op een breed aanbod aan onderdelen en disciplines voor verschillende doelgroepen, richten veel anders-georganiseerde loopgroepen zich alleen op het aanbieden van de looptrainingen. Het verzorgen van alleen looptrainingen vereist een veel minder formeel sociaal verband.

Toch bieden de anders-georganiseerde loopgroepen grotendeels dezelfde door Stokvis (2006) onderscheide type diensten van verenigingen aan, namelijk: het aanbod van accommodatie en faciliteiten, het aanbod van wedstrijden en toernooien, het aanbod van training en instructie en het aanbod van gezelligheid en groepsbinding. Het blijkt dat veel (recreatieve) loper geen of in mindere mate behoefte hebben aan een aantal van deze diensten, zoals bijvoorbeeld het aanbod van accommodatie en het aanbod van wedstrijden. Daarnaast zijn de lopers op zoek naar andere sociale

bindingsvormen. Aan de hand van de door Stokvis (2006) onderscheidde type diensten zal een schets worden gemaakt van de situatie bij een anders-georganiseerde loopgroep.

Allereerst is voor het beoefenen van de loopsport geen speciale accommodatie of faciliteiten vereist. Het beoefenen van de loopsport kan overal. De loopgroep maakt gebruik van openbare wegen, paden en bossen. Veel recreatieve lopers geven ook aan geen behoefte te hebben aan het trainen op een atletiekbaan. Zij waarderen juist de afwisseling door gebruik te maken van de verschillende mogelijkheden in vooral de eigen omgeving. De reisafstand naar de accommodatie dient derhalve gering te zijn. Daarnaast blijkt dat de behoefte om na afloop een consumptie te drinken gering is. Ook van de douche en omkleedgelegenheden wordt nauwelijks gebruik gemaakt. De lopers gaan na afloop van de training liever direct naar huis om daar van hun eigen badkamer gebruik te maken.

Daarnaast organiseert de loopgroep jaarlijks hun eigen loopevenement(en). Ook commerciële organisaties en andere non-profit organisaties hebben zich op het organiseren van evenementen gestort. Daar waar in het verleden de loopevenementen alleen open stonden voor leden van de Atletiekunie, kan tegenwoordig iedereen meedoen aan loopevenementen. De wedstrijdlicentie van de Atletiekunie heeft voor de recreatieve loper geen waarde. Er zijn steeds minder evenementen waarbij er een apart startvak is voor leden met een wedstrijdlicentie. Daarnaast blijken de meeste leden uit de loopgroep helemaal niet bezig te zijn met de deelname aan loopevenementen. Wel is men bereid mee te doen aan het jaarlijks door de loopgroep georganiseerde loopevenement. Maar dan houdt het voor de rest ook al snel weer op. Vooral bij recreatieve en beginnende lopers valt bovenstaande houding waar te nemen.

Ten derde kunnen leden voor het aanbod van trainingen en instructies terecht bij de anders-georganiseerde loopgroep. Iedereen kan een initiatief starten waarbij hij/zij training gaat geven aan een groep hardlopers. Om jezelf als trainer te profileren, is het niet vereist om in het bezit te zijn van een trainersdiploma. Binnen *Loopgroep Vooruit* heeft het merendeel van de trainers ook geen trainersdiploma. Door de leden wordt hieraan weinig waarde gehecht. De lopers zijn onbekend met loopscholingsoefeningen en trainingsprogramma's. Het is daardoor lastig om de kwaliteit van de trainingen te beoordelen. Vooral de 'fun' staat bij veel leden voorop. Het enthousiasme voor het lopen overbrengen kunnen brengen naar andere lopers blijkt voor een trainer veel belangrijker te zijn. Opvallend is dat trainers uit onvrede over de gang van zaken bij de eigen atletiekvereniging training gaan geven aan een zelf opgerichte loopgroep. Deze loopgroep kan ingericht worden volgens de eigen normen en waarden.

Tot slot onderscheidt Stokvis (2006) het aanbod van gezelligheid en groepsbinding. Veel lopers zouden volgens de theorie van Duyvenkamp en Hurenkamp (2004) en Soenen (2006) de last van zware sociale verbanden steeds meer uit de weg gaan. Individuen zouden een voorkeur hebben voor korte en informele ontmoetingen boven de zware sociale verbanden. De anders-georganiseerde loopgroepen kenmerken zich over het algemeen door minder regelgeving en structuur dan de traditionele vereniging. Veel recreatieve lopers voelen zich hier prettig bij. De loopgroep in de wijk is volgens hun perceptie makkelijker toegankelijk en kent veel minder verplichtingen. Er is meer vrijheid voor het individu. Dit past veel beter bij het profiel van de moderne loper die veel behoefte heeft aan vrijheid en zelfbeschikking.

Wanneer er naar de vier door Stokvis onderscheide diensten gekeken wordt, valt op dat anders-georganiseerde loopgroepen vrijwel dezelfde diensten aanbieden als traditionele atletiekverenigingen. Maar de anders-georganiseerde loopgroepen hebben als voorsprong dat zij veel beter in staat zijn geweest om in te spelen op veranderende behoeften. De diensten van de traditionele atletiekvereniging zijn aangepast aan de grote behoefte aan zelfbeschikking van de lopers. Anders-georganiseerde loopgroepen vertonen kenmerken van lichte gemeenschappen: dynamiek, flexibiliteit en een minimum aan gedragsregels. Daartegenover staat het beeld van een atletiekvereniging (zwaardere gemeenschappen): regels, geboden en verboden vragen veel loyaliteit van de leden, er is nauwelijks bereidheid tot vernieuwing en er heerst wantrouwen naar de buitenwereld toe. Toch vertonen de lichtere gemeenschappen wel degelijk kenmerken van zwaardere gemeenschappen en vertonen steeds meer zwaardere gemeenschappen ook kenmerken van lichtere gemeenschappen. Alvorens daar uitspraken over te doen zal eerst naar de ontwikkeling van de loopgroep nader onder de loep genomen worden.

9.3 Van informeel naar formeel

Een loopgroep is, evenals de beoefenaars van de loopsport, voortdurend in beweging. *Loopgroep Vooruit* ontwikkelde zich in de loop van de tijd van een informeel initiatief naar een steeds formelere organisatie. Aan de hand van de vijf fases van ontwikkeling van groepen (Moreland and Levine, 1982) zal in deze paragraaf de ontwikkeling van de informele groep naar een beter georganiseerde groep nader geanalyseerd worden.

In de eerste fase (*forming*) zijn de initiatiefnemers met elkaar in contact gekomen. Zij kenden elkaar al vanuit een vorige ter ziele gegane loopgroep. Een aantal personen uit deze vorige loopgroep, waaronder de initiatiefnemers, hebben nog een tijdje op informele wijze in groepsverband verder gelopen. Zij waren echter van mening dat het lopen in groepsverband weer nieuw leven in geblazen diende te worden. Na enkele brainstormende bijeenkomsten bleek het initiatief niet echt van de grond af te willen komen. Volgens Moreland and Levine (1982) is het van belang dat een leider in deze fase opstaat en structuur scheidt. Dit geschiedde, want één persoon besloot een toekomstvisiedocument op te stellen. Dit toekomstvisiedocument was het houvast waar de initiatiefnemers naar verlangden en zetten de oprichting van de loopgroep in een stroomversnelling. Er was sprake van een vorming van groepsidentiteit, want de initiatiefnemers bereikten gezamenlijk overeenstemming over de te varen koers.

Een ander onderdeel van de *forming* fase is dat de initiatiefnemers in eerste instantie aansluiting zochten bij de plaatselijke atletiekvereniging AV'77. Zij hoopten in hun eigen wijk een dependance van de vereniging te mogen openen. Door aansluiting te zoeken bij een reeds bestaande vereniging hoopte men gebruik maken van de bestaande expertise, structuur en regels. Alhoewel het bestuur van AV'77 aanvankelijk enthousiast reageerde, liep de aansluiting bij de vereniging op een mislukking uit. Een verklaring hiervoor valt te vinden binnen de verschillende normen en waarden van zowel de initiatiefnemers als de (leden van) AV'77. Door deze verschillen in betekenisgeving aan de loopsport worden de bewoners als een bedreiging gezien binnen de structuur van AV'77. Door een dependance te openen in de wijk *Runnerswijk* zou het 'wijk-gevoel' van AV'77 aangetast kunnen worden. Het bestuur van AV'77 stelde daarom voor dat de initiatiefnemers zich als gewoon lid moesten aanmelden en pas tijdens de algemene ledenvergadering zichzelf mochten profileren als zijnde

wijkbewoners uit *Runnerswijk*, die een eigen loopinitiatief wilde oprichten. De initiatiefnemers besloten dit aanbod af te slaan en dan maar hun eigen weg in te slaan.

De loopgroep ging van start zonder dat er veel formele normen opgesteld waren. In het begin was er nauwelijks sprake van enige structuur en organisatie. In de tweede fase (*storming*) doen de nieuwe leden hun intrede. Deze nieuwe leden brengen hun eigen normen en waarden mee. De lopers kennen elkaar maar nauwelijks en weten niet goed wat ze mogen verwachten. Behalve als er vooraf al duidelijke nadrukkelijke regels zijn opgesteld, zal er in veel gevallen een onduidelijke situatie ontstaan. Aangezien mensen van nature slecht tegen chaos kunnen en groepen in het leven geroepen zijn om wat te bereiken, gaat men zich langzamerhand beter organiseren. Er ontstonden omgangsvormen over wat wel en niet gepast is. Sommige leden gingen elkaar sympathiek vinden, terwijl anderen zich juist aan elkaar beginnen te irriteren. Hierdoor ontstaan er allerlei subgroepen en onderlinge communicatiepatronen.

In de derde fase (*norming*) ontstaat er weer een groepsidentiteit (Moreland and Levine, 1982). Ook binnen de loopgroep valt deze groepsidentiteit weer waar te nemen. Er is echter geen sprake van de vorming van één groepsidentiteit, maar van meerdere groepsidentiteiten binnen de verschillende subgroepen. De leden van een subgroep voelen zich tot elkaar aangetrokken, omdat ze een vergelijkbare sportbeleving lijken te hebben. Zo delen de beginners dat ze hun eerste stappen in de loopsport zetten, terwijl de prestatielopers voornamelijk trainen met als doel om snellere tijden te lopen. Door de vorming van de subgroepen blijkt de loopgroep makkelijker in evenwicht te houden. Er kan beter tegemoet gekomen worden aan de verschillende wensen, waarden en behoeftes van de diverse lopers. Subgroepen zijn daardoor niet schadelijk voor het functioneren van de loopgroep. De doelen van de subgroep dienen dan wel in overeenstemming te zijn met de doelen van de gehele groep. In paragraaf 8.6 zal verder ingegaan worden op de (on)evenwichtige balans tussen individuele doelen en collectieve doelen.

In de vierde fase (*performing*) is er sprake van een stabiele situatie, waarbij aandacht is voor het nastreven van de doelen van een groep. Een sleutelaspect van deze fase is de wederzijdse afhankelijkheid van de leden (Moreland and Levine, 1982). Deze fase heeft *Loopgroep Vooruit* nog niet bereikt. De loopgroep lijkt nog op zoek naar een stabiele situatie. Zo kon het gebeuren dat een beginnend lid een personal training van één van de trainers kreeg, omdat er op dat moment geen groep gelijkgestemden was. De loopgroep is nog zoekende naar een groepsindeling op basis van niveaueverschillen en verschillen aan betekenisgeving aan de loopsport. Er zal pas sprake zijn van een stabiele situatie als de groep (of de verschillende subgroepen) min of meer vaste structuren en patronen heeft ontwikkeld. Deze structuren en patronen liggen voor onbepaalde tijd vast, want in de loop van de tijd kunnen er weer allerlei verschuivingen optreden. Hierdoor kan de loopgroep weer in een vorige fase van *forming*, *storming* en *norming* belanden. Na mate de leden langer ondergedompeld worden, zullen ze de normen na verloop van tijd steeds vanzelfsprekender vinden of gaan betwisten. De heersende normen kunnen vooral ter discussie gesteld worden als nieuwe hardlopers hun intrede binnen de groep doen.

In de laatste fase (*adjourning*) is er sprake van ontbinding van de groep. Indien er sprake is van een groot gevoel van saamhorigheid en binding is het moeilijk voor individuen om de groep te verlaten (Moreland and Levine, 1982). Ontbinding van de loopgroep zal niet plaats vinden zolang de lopers

zich kunnen identificeren met de loopgroep (of met de subgroep). Er zal dan sprake zijn van *'loyalty'* (Hirschman, 1990), oftewel trouw aan de organisatie. Bovenstaande kenmerken zijn vooral van toepassing op gemeenschappen met zware sociale verbanden. Binnen *Loopgroep Vooruit* was er wel sprake van het verlaten van de gemeenschap, omdat de training niet aan de verwachtingen voldeed. Een beginnende loper liep bijvoorbeeld maar één vrijblijvende proeftraining mee. Hierna is hij op geen enkele training meer aanwezig geweest. De kans is groot dat dit komt doordat hij bij de eerste training voor de verkeerde groep gekozen had (half-gevorderden in plaats van de beginnersgroep). De beoefening van de loopsport in groepsverband voldeed daardoor niet aan zijn verwachtingen.

In dat laatste geval is er sprake van de door Hirschman (1990) onderscheide *'exit-optie'*. Een nieuw lid voelt nog geen dusdanig verbinding met de groep dat hij of zij ervoor kiest om zijn stem te laten horen om zijn of haar onvrede te uiten. In plaats daarvan wordt ervoor gekozen om de groep te verlaten. In een andere situatie was er wel sprake van het uitten van onvrede, oftewel het laten gelden van *'voice-optie'* (Hirschman, 1990). Een vrouwelijke loper gaf aan ontevreden te zijn met het huidige trainingsaanbod. Alhoewel ze op dat moment wegliep, was ze de volgende training gewoon weer aanwezig. De vrouw gaf een signaal af dat het trainingsaanbod niet aan haar verwachtingen voldeed. Het bestuur van de loopgroep reageerde zeer adequaat op dit signaal door bij de volgende training direct een opsplitsing te maken in de (half)gevorderdengroep.

De loopgroep ontwikkelde zich dus van een redelijk ongeorganiseerd en zonder enige vorm kennende entiteit tot een meer samenhangend geheel dat gekenmerkt wordt door meer structuur en organisatie. De vijf fases van Moreland and Levine (1982) zijn daarbij herkenbaar binnen deze ontwikkeling. Door de vorming van subgroepen blijft de loopgroep in evenwicht. Binnen de subgroepen bevinden zich individuen met een vergelijkbaar (prestatie)niveau en een vergelijkbare betekenisgeving aan sportbeoefening in groepsverband. De subgroepen in de loopgroep lijken de ideale omgeving om duurzamere sociale relaties tot stand te brengen.

9.4 Zware lichte gemeenschappen

In de hedendaagse samenleving zou de last van zware sociale verbanden steeds meer uit de weg worden gegaan. Individuen zouden daarbij de voorkeur hebben voor korte en informele ontmoetingen boven de zware sociale verbanden. Deze informele ontmoetingen zouden plaatsvinden binnen zogenaamde lichte gemeenschappen. Anders-georganiseerde loopgroepen lijken door een minimum aan regelgeving in vergelijking met een atletiekvereniging inderdaad te typeren als lichte gemeenschappen. Dat zou ook direct de populariteit van dergelijke loopgroepen verklaren. Echter in deze paragraaf zal blijken dat ook anders-georganiseerde loopgroepen wel degelijk kenmerken vertonen van gemeenschappen met zwaardere sociale verbanden, vandaar ook de titel van dit hoofdstuk: zware lichte gemeenschappen.

Uit het theoretisch kader is gebleken dat veel (traditionele) verenigingen zich gedragen als gulzige gemeenschappen: er bestaat nauwelijks bereidheid tot vernieuwing, er heerst wantrouwen naar de buitenwereld en regels, geboden en verboden vragen om veel loyaliteit van de leden. Tegenover deze gulzige gemeenschappen (ook wel zware gemeenschappen genoemd) staan de zogenoemde lichte gemeenschappen. Deze gemeenschappen kenmerken zich daarentegen door dynamiek en flexibiliteit, door vrijwillige verbintenis met op ieder moment de mogelijkheid om de groep te

verlaten, door openheid en nieuwsgierigheid naar de buitenwereld en een minimum aan gedragsregels. (Duyvendak en Hurenkamp, 2004)

Kijkend naar het organisatieverband van de loopgroep is er formeel gezien sprake van een vereniging. *Loopgroep Vooruit* vertoont echter allesbehalve kenmerken van een gulzige gemeenschap. De bestuursleden wensen zichzelf dan ook niet te associëren met het beeld van de traditionele vereniging. Men spreekt liever over ‘*de moderne vereniging*’ om het verschil met andere verenigingen te benadrukken. De loopgroep kent geen regelgeving in de zin van een reglement. Door het ontbreken van regelgeving is er meer vrijheid voor individuen om op hun eigen manier betekenis te geven aan de beoefening van de loopsport in groepsverband. Er is hierdoor veel meer vrijheid voor individuele variatie en verandering. De bestuursleden zijn daarom snel in staat om snel te handelen wanneer blijkt dat er onder leden andere behoeften, wensen of waarden spelen. Op het moment dat een lid boos wegliep van de training, werd er nog dezelfde avond naar het lid nagebeld om de redenen van haar besluit aan te horen. Een training daarop werd direct besloten om een nieuwe subgroep te creëren om zo aan de behoefte van haar en een aantal andere lopers tegemoet te komen. Bij een traditionele atletiekverenigingen was zo’n snelle verandering hoogstwaarschijnlijk niet mogelijk geweest. Binnen dergelijke verenigingen belemmert de formele structuur met veel regelgeving snel handelen.

Een andere aspect van lichtere gemeenschappen zou de verschuiving zijn van sociale ontmoetingen naar de virtuele wereld. Volgens Castells zouden er nieuwe vormen van solidariteit ontstaan binnen deze virtuele wereld (Castells, 2003). Binnen de loopgroep blijkt de behoefte aan deze nieuwe vormen van solidariteit niet of nauwelijks te bestaan. De leden hebben geen behoefte om zich te verenigen via online sociale media als Hyves of Twitter. Ze geven daarbij de voorkeur aan face-to-face ontmoetingen, want de sociale relaties via internet worden als oppervlakkig ervaren. Enerzijds laten de leden hier hun voorkeur blijken voor het aangaan van zwaardere sociale verbanden, maar anderzijds kan het afwijzen van nieuwe media ook geïnterpreteerd worden vanuit de behoefte aan lichte gemeenschappen. De lopers zouden vanuit dat perspectief geen behoefte hebben om naast de trainingsmomenten op andere manieren in contact te treden met andere leden.

Toch bezit de loopgroep ook kenmerken die niet thuishoren binnen een lichte gemeenschap. Een belangrijk kenmerk van een licht lidmaatschap is dat het lidmaatschap eenvoudig te beëindigen is. (Duyvendak en Hurenkamp, 2004). Bij *Loopgroep Vooruit* heeft een lid twee mogelijkheden om zijn/haar contributie te voldoen. Allereerst is daar de mogelijkheid om de contributie per jaar te voldoen, maar daarnaast is er ook een mogelijkheid om de contributie per kwartaal te voldoen. De laatste mogelijkheid is al vele malen flexibeler, maar zorgt er toch niet voor dat het lid de mogelijkheid heeft om op ieder gewenst moment de loopgroep te verlaten. Voor een lichte gemeenschap zou een ideale vorm voor het heffen van contributie de betaling per training zijn. Een ander kenmerk is dat het bestuur van de loopgroep stilletjes aan toch hoopt dat wat meer leden actief betrokken willen raken bij de loopgroep door het doen van vrijwilligerswerk. Zonder dat het bestuur dit wil opleggen, vraagt men toch meer loyaliteit naar de buitenwereld.

Wanneer de loopgroep in eerste instantie geobserveerd wordt, lijkt Loopgroep Vooruit binnen de typering van een lichte gemeenschap te vallen. Echter bij gedetailleerde observatie bevat de loopgroep wel degelijk enkele kenmerken van een zwaardere gemeenschap. Zoals in de vorige

paragraaf al reeds geduid zal de loopgroep zich hoogstwaarschijnlijk vanuit een informeel initiatief verder ontwikkelen naar een formelere organisatie. De kans is daarmee aanzienlijk dat de loopgroep meer kenmerken van een zwaardere gemeenschap gaat aannemen. Door deze ontwikkeling kan tevens een verschuiving optreden in de balans tussen het individu en het collectief, daarover in de volgende paragraaf meer.

9.5 De balans tussen het individu en het collectief

Uit de vorige paragraaf is gebleken dat een anders-georganiseerde loopgroep zowel kenmerken vertoont van een lichte gemeenschap, maar anderzijds ook de neiging heeft om zich door formalisering te ontwikkelen richting een zwaardere gemeenschap. Daarnaast is al gebleken dat er tussen de leden een verschil in betekenisgeving aan de loopsportbeoefening valt waar te nemen. Sommige leden komen alleen om een verantwoord loopje te halen, terwijl andere (bestuurs)leden meer belang hechten aan het groepsverband waarin de sportbeoefening plaats vindt. Deze verschillende verwachtingen zorgen voor een onevenwichtige balans tussen het individu en collectief. Op basis van de motieven en de behoeften van hardlopers valt deze balans te verklaren.

De belangrijkste redenen om te gaan hardlopen in een (anders-georganiseerde) loopgroep zijn voornamelijk toe te schrijven aan individuele motieven. Het belangrijkste individuele motief is dat het hardlopen in een groep motiveert. Doordat individuen zich aan een groep verbinden, ervaart men een druk om regelmatig op de trainingen te verschijnen. Dit is opmerkelijk genoeg geen sociale druk opgelegd door andere groepsleden, maar juist een aan zichzelf opgelegde druk. Door het voldoen van contributie en het inplannen van vaste trainingsavonden ervaren lopers dat het hardlopen onderdeel van hun leefpatroon gaat uitmaken. Het is voor lopers de spreekwoordelijke *'stok achter de deur'*. Andere motieven voorzien ook grotendeels in het nastreven van een individuele behoefte: goede begeleiding, veilig gevoel en flexibiliteit.

Bovenstaande motieven zijn voornamelijk op het individu zelf gericht en nauwelijks op een grotere gemeenschap. Voor het voortbestaan van een gemeenschap is het van belang dat een groepslid zich kan identificeren met het gemeenschappelijk belang. Voor dit gemeenschappelijk belang lijken veel leden minder oog te hebben. De bestuursleden hebben daarentegen wel oog voor het gemeenschappelijke belang. In het visiedocument spreken zij dat de wijk honger heeft naar verbinding. Zo hopen zij door middel van het oprichten van de loopgroep de sociale contacten in de wijk te bevorderen. Zij hanteren het principe *voor en door de leden*, terwijl veel lopers zich prettig voelen bij de slogan *voor de leden*.

De verschillen in betekenisgeving aan behoeftes veroorzaken een onevenwichtige balans in de loopgroep. Wanneer er teveel de nadruk op het groepsverband gelegd zal worden, zullen de leden de loopgroep verlaten. De leden zullen de (opgelegde) normen dan als te beknellend ervaren. Maar anderzijds dient individualiteit ook niet de boventoon te voeren, want in dat geval zal een loper liever voor zichzelf gaan lopen. De groep zal in stand gehouden worden zolang de leden zich blijven identificeren met het grotere geheel. Vooral bij de bestuursleden valt deze identificatie waar te nemen. Als er geen identificatie met de gemeenschap plaats vindt zal de loper zijn lidmaatschap opzeggen.

Wanneer de loopgroep op expansie is gericht zal ervoor gewaakt moeten worden dat niet teveel leden alleen maar oog hebben voor hun individuele behoeftes. Het bestuur dient op te passen dat

niet alle organisatorische zaken op hun schouders komen te liggen. Een trainer adviseerde met het oog op de toekomst om nu al werk te maken van het benaderen van vrijwilligers. De leden zijn best bereid om vrijwilligerswerk te verrichten, maar vinden niet dat dit door middel van regelgeving opgelegd dient te worden. Daarbij dient het doen van vrijwilligerswerk niet als formele norm gehanteerd te worden. Er dient juist eerder sprake te zijn van het ontstaan van een informele norm waarbij de leden een bijdrage leveren aan de gemeenschappelijke doelen als vanzelfsprekend gaan beschouwen.

9.6 Hoge of lage sociale cohesie?

De aard van de groepen, waaraan hardlopers zich verbinden is veranderd. Niet alleen binnen de loopsport ook binnen andere sporten kiest men steeds vaker voor de beoefening in een minder hecht sociaal verband (Putnam, 2000). De banden zijn daarbij losser geworden, toch nemen de *weak ties* niet bij voorbaat de plaats in van *strong ties*. Er zijn diffusere verbanden ontstaan, waarbij zowel sprake is van de vorming van *weak ties* als *strong ties* binnen één en dezelfde gemeenschap. Individuen binden zich niet meer op de dezelfde wijze en intensiteit als voorheen. De sociale cohesie bepaalt welke mate van verbondenheid en solidariteit er heerst binnen een groep. Om vast te stellen hoe het daadwerkelijk gesteld is met de sociale cohesie binnen de loopgroep, zullen aan de hand van de vier dimensies die de sterkte van de sociale cohesie op wijkniveau bepalen (Forrest en Kearns, 2001), de resultaten van Loopgroep Vooruit in hun context besproken worden.

De allereerste dimensie (*gemeenschappelijke normen en waarden*) kenmerkt zich binnen de anders-georganiseerde loopgroep door een grote diversiteit. De verschillende normen en waarden zorgen voor de vorming van subgroepen. Zo is daar binnen de loopgroep bijvoorbeeld het onderscheid tussen de beginnende, recreatieve en prestatieve loper. Vooral de recreatieve lopers zijn binnen de loopgroep in de meerderheid. Doordat iedere (type) loper een ander verwachtingspatroon heeft van de training is het lastig om daarbinnen gemeenschappelijke normen en waarden vast te stellen. Loopgroepen gericht op één type loper hebben het wat dat betreft gemakkelijker. Binnen deze groepen is er een veel grotere overeenkomst in gemeenschappelijke normen en waarden. Vooral bij informele loopgroepen zou dat het geval, want hier bindt het hardlopen niet de mensen, maar de reeds bestaande sociale relaties. Wanneer een loopgroep maar één gemeenschappelijk doel opgesteld heeft, is het voor de leden met verschillende referentiekaders moeilijker om zich te identificeren met dit gemeenschappelijke doel. Veel loopgroepen sluiten bij voorbaat niemand uit door geen expliciete doelstelling kenbaar te maken.

De tweede dimensie (*sociale controle*) is ten aanzien van aanwezigheid maar in zeer beperkte mate aanwezig binnen de loopgroep. Binnen de loopgroep is het geen norm dat een lid elke training aanwezig dient te zijn. Alhoewel het lopen in groepsverband voor veel leden een spreekwoordelijke stok achter de deur is, is het voor de meeste leden geen must om elke training bij te wonen. De meeste leden proberen minstens één keer in de week te trainen. Maar indien dit vanwege onvoorziene omstandigheden toch niet wil lukken, dan is het ook geen probleem om een training over te slaan. Er wordt dus niet raar van opgekeken wanneer een lid een keer niet komt trainen. Bovendien is het ook niet gebruikelijk om je bij de trainer af te melden voor de training. Door deze flexibele norm als het gaat om de trainingsopkomst is het lastig voor leden om een vorm van sociale controle toe te passen. Toch is er wel een vorm van sociale controle waar te nemen tussen de leden die elkaar ook in het dagelijks leven ontmoeten. Zij spreken elkaar af en toe aan, vanwege het feit

dat iemand niet op de training aanwezig was. Het merendeel van de leden heeft in het dagelijks leven echter geen contact met andere leden uit de loopgroep. De sociale controle ten aanzien van elkaars gedragingen binnen de loopgroep is door het jonge karakter van de loopgroep nog nauwelijks aanwezig. Er zijn nog geen duidelijke referentiekaders ontwikkeld van waaruit de sociale controle toegepast zou kunnen worden. Er is nog sprake van grote verschillen in betekenisgeving.

De derde dimensie (*sociale interactie*) vindt door de beoefening in groepsverband plaats. De sociale interactie vindt vooral voorafgaand en tijdens de training plaats. Na afloop van de training maken maar weinig leden van de mogelijkheid gebruik om een drankje te drinken. Doordat het niveau van de leden divers zijn ontstaan er tijdens de training bepaalde subgroepen. De interactie vindt voornamelijk plaats binnen deze subgroepen. Zo kan het gebeuren dat veel leden van de loopgroep alleen de namen van de leden uit hun eigen subgroep kennen. Met de leden uit andere subgroepen vindt relatief weinig interactie plaats. Uitzonderingen hierop vormen de leden die elkaar reeds kennen voorafgaand aan het lidmaatschap van de loopgroep. Vooral voorafgaand aan de training trekken zij naar elkaar toe.

Ten slotte is de laatste dimensie (*identificatie met de buurt*) binnen de anders-georganiseerde loopgroep volop aanwezig. Het merendeel van de leden is afkomstig uit de wijk. Doordat zij actief zijn in een vertrouwde omgeving, kunnen zij zich goed identificeren met hun eigen omgeving. De beoefening van de loopsport vindt plaats op een plek waar de leden ook in het dagelijks leven veel tijd doorbrengen. Volgens Forrest en Kearns (2001) zou dit een positieve invloed moeten hebben op de welwillendheid om deel te nemen in sociale netwerken. Deze positieve invloed valt waar te nemen doordat veel leden aangeven het als erg prettig te ervaren dat er binnen de eigen wijk de mogelijkheid bestaat om in groepsverband de loopsport te beoefenen. Door het aanbod van trainingen in de wijk wordt voorkomen dat leden naar andere delen van de stad moeten reizen en het voorkomt dat mensen helemaal niet actief zijn in groepsverband. Door het aanbod van trainingen is er in de wijk een hoger voorzieningenniveau ontstaan en dit vergroot de sociale contacten tussen de wijkbewoners. Deze sociale contacten blijven voor de meeste lopers beperkt tot binnen de loopgroep en kenmerken zich over het algemeen door oppervlakkigheid. Het is niet zo dat de door de ontmoetingen binnen de loopgroep de lopers elkaar ook opnemen in de sociale netwerken in hun dagelijks leven.

Wanneer de vier dimensies van Forrest en Kearns (2001) om de sociale cohesie op buurtniveau te analyseren toegepast worden binnen de loopgroep valt op dat de gehele loopgroep zich over het algemeen kenmerkt door een lage sociale cohesie. De individualiteit lijkt in eerste instantie te overheersen. Veel lopers werken op basis van hun niveau de training af en bemoeien zich daarbij nauwelijks met anderen. Na afloop van de training gaat het grootste gedeelte van de groep direct naar huis. Van de omkleedgelegenheid of de mogelijkheid om te douchen wordt geen gebruik gemaakt. Het merendeel van de groep zet zich daarnaast niet in voor de gemeenschappelijke doelstellingen van de loopgroep. Het bestuur ervaart dat maar weinig leden bereid zijn om de handen uit de mouwen te steken bij extra activiteiten. Bij het jaarlijkse loopevenement waren voornamelijk de bestuursleden actief als vrijwilligers en maakten de bestuursleden gebruik van externe vrijwilligers, zoals familieleden of CIOS leerlingen.

Toch zijn er binnen de loopgroep ook kenmerken waar te nemen die wijzen op het feit dat er juist sprake is van een grote sociale cohesie. Deze grotere sociale cohesie wordt vooral aangetroffen binnen de diverse subgroepen. Binnen deze subgroepen zijn vergelijkbare normen en waarden waarneembaar. Zo is het voor de beginners gebruikelijk om vrijwel elke training aanwezig te zijn, terwijl de recreatieve lopers regelmatig een training overslaan. Bij prestatieve lopers is de deelname aan evenementen veel meer het gespreksonderwerp dan bij de recreatieve lopers. Deze gedeelde normen en waarden maken het gemakkelijker om onderling sociale relaties aan te gaan. Ook de bestuursleden vallen te typeren als een groep met een hoge sociale cohesie. Hoewel ook binnen het bestuur sprake is van diversiteit in de loopsportbeoefening, streeft het bestuur gezamenlijk een gemeenschappelijk doel na. Het bestuur wil het hardlopen in de wijk op de kaart zetten. Tevens speelt een rol dat enkele bestuursleden buiten de loopgroep om een vriendschappelijke relatie hebben. Enerzijds lijkt er dus geen sprake te zijn van de vorming van sociale cohesie op het niveau van de groep, maar als er een niveau lager gekeken wordt lijkt er wel degelijk sprake te zijn van enige vorming van sociale cohesie.

Putnam (2000) onderscheidt twee vormen van sociaal kapitaal (*bonding and bridging social capital*) tussen verschillende verenigingen. Veel leden hebben een lidmaatschap bij een andere verenigingen. In eerste instantie lijkt er dus sprake te zijn van de vorming van *bridging social capital*. Door lidmaatschappen van andere verenigingen is er sprake van het naar buiten treden buiten de eigen loopgroep. Maar ook op microniveau vallen de begrippen *bonding and bridging social capital* toe te passen. Bij *Loopgroep Vooruit* is er sprake van de vorming van sociaal kapitaal binnen de diverse subgroepen. De sociale contacten blijven beperkt tot de eigen groep gelijkgestemden. Hierdoor wordt voornamelijk de binding en de groepsidentiteit van de eigen subgroep versterkt. Door de vorming van subgroepen op basis van niveau is er tijdens de training nauwelijks sprake van interactie tussen de verschillende groepen. Daardoor ontstaat wel het gevaar dat er grote verschillen tussen de groepen gaan ontstaan. Dit maakt de overgang van de ene groep naar de andere groep lastiger en kan tot conflicten leiden. Zo verliet een lid boos de training, omdat de training niet aan haar verwachtingen voldeed. De oefeningen en het trainingsprogramma waren voor haar veels te prestatief gericht. Zij kwam om het lopen als ontspanning te beleven. Het bestuur zal er voor moeten waken dat de subgroepen zich niet teveel gaan identificeren met hun eigen subgroep, maar dat ze zich blijven identificeren met de loopgroep als geheel. Gezien de verschillende belevingswerelden tussen enerzijds beginnend, prestatieve en recreatieve lopers is er veel minder sprake van *bridging social capital*. De prestatielopers begrijpen de normen en waarden van de recreanten minder en vice versa. Dit voorkomt dat het voor leden lastiger is om tijdens de training van groep te wisselen. De onderzoeker ervoer dit aan den levende lijve. Eenmaal geïntegreerd binnen de prestatiegroep was het lastig om met de beginnersgroep mee te lopen. Gezien de korte levensduur van de loopgroep (slechts 5 maanden) is het niet onmogelijk dat er nog *bridging social capital* gaat plaatsvinden. Volgens Verweel (2005) is *bonding* in zekere zin een voorwaarde voor *bridging*. De toekomst zal het leren....

9.7 De toekomst van een sportbond

In de voorgaande paragrafen is reeds de decollectiveringsthese en de pluriformiseringsthese aan een kritische noot onderworpen. Gebleken is onder andere dat hardlopen in (georganiseerd) groepsverband niet aan populariteit heeft ingeboet, maar dat de betekenisgeving van de hardlopers aan de beoefening in van de loopsport is veranderd. Volgens de decollectiveringsthese en

pluriformiseringstheorie zullen naast verenigingen ook sportbonden langzaam maar zeker afbrokkelen. Daar tegenover staat de visie van Breedveld (2008) dat bonden ook in de toekomst een belangrijke rol blijven spelen in het sportlandschap. De invulling van deze rol en de kerntaken zijn volgens hem nog ongewis en staan open voor discussie. In hoeverre zijn deze veronderstellingen van toepassing op de Atletiekunie? En wat voor acties kan een sportbond als de Atletiekunie ondernemen om het scenario van de decollectiveringstheorie en pluriformeringstheorie geen werkelijkheid te laten worden?

De leden verkeren in ongewisse of zij zich willen aansluiten bij de Atletiekunie. Veelal zien zij daar niet direct aanleiding toe. Het ontbreken van een beeld van de dienstverlening van de Atletiekunie is daar een belangrijke oorzaak van. Indien dit beeld wel aanwezig is, verkeren veel leden in de veronderstelling dat de Atletiekunie zich voornamelijk richt op professionele lopers (topsporters en wedstrijdathleten). In hun beeldvorming zijn er voor recreatieve lopers geen diensten aanwezig. Veel leden hebben een alternatief gevonden in het loopsportaanbod van de commerciële markt.

Het bovenstaande geschetste beeld vertoont kenmerken met de theorie van de zogenaamde gulzige gemeenschappen (Coser, 1974). Vooral zwaardere gemeenschappen hebben de neiging kenmerken te ontwikkelen van gulzige gemeenschappen. De Atletiekunie valt niet direct als een gulzige gemeenschap te typeren, maar bevat volgens de beeldvorming van de leden wel enkele kenmerken van gulzige gemeenschappen. Een belangrijk kenmerk van is onder andere dat zij intern gericht zijn en niet in staat zijn om zichzelf te kunnen vernieuwen. Deze kenmerken sluiten aan bij de beeldvorming van veel leden. De Atletiekunie lijkt met een imago-probleem te kampen, want er is wel degelijk een (groeps)lidmaatschapsvorm voor de recreatieve loper ontwikkeld (Dutch Runners). Dit lichtere lidmaatschap speelt in op de veranderende behoefte, verwachtingen en waarden van de recreatieve loper. Voor de Atletiekunie lijkt het zaak om de bekendheid van dit lichte lidmaatschap onder hardlopers te vergroten. Dat daar kansen liggen blijkt wel uit het feit dat lopers aangeven best bereid te zijn om een klein contributieverhoging te betalen als daar voldoende voordelen voor hen tegenover staan.

Opvallend bij bovenstaande betekenisgeving van de leden is het bevredigen van hun eigen individuele behoeften door het aangaan van een eventueel lidmaatschap van de Atletiekunie. De gedachte '*What's in for me?*' is daarbij leidend. Er is vrijwel geen oog voor het bevredigen van de gemeenschappelijke doelen van de loopgroep. Deze constatering sluit aan bij de eerder geconstateerde onevenwichtige balans tussen het nastreven van individuele doelen en gemeenschappelijke doelen binnen de loopgroep. In tegenstelling tot de leden geven de bestuursleden aan wel belang te hechten voor het nastreven van deze gemeenschappelijke doelen. Wanneer ze naar de diensten en producten van de Atletiekunie kijken, hanteren ze de slogan '*What's in for us?*' Daarbij blijkt onder andere behoefte te zijn aan een loopsportservicepunt en laagdrempelige trainingsopleidingen. Bij de bestuursleden en trainers heerst het beeld dat de Atletiekunie vooral professionele trainers opleidt. De drijvende krachten zullen niet uit zichzelf bij de sportbond aankloppen, want ook bij hen heerst het beeld dat de Atletiekunie er voornamelijk is voor atletiekverenigingen. De bestuursleden overwegen om pas contact te zoeken wanneer de loopgroep zich op het terrein van een atletiekvereniging gaat begeven door bijvoorbeeld de organisatie van jeugdactiviteiten. Het bestuur is van mening dat voor de organisatie van een 'simpele' activiteit als

hardlopen de expertise van een sportbond niet vereist is. Pas als de organisatie zich ontwikkelt naar een formelere organisatievorm overweegt men aan te kloppen bij de Atletiekunie.

Bij de transformatie van een informele naar een meer formele organisatievorm liggen er voor de Atletiekunie kansen. De initiatieven ontstaan vanachter de keukentafel en groeien vanuit een oorspronkelijk informeel initiatief in veel gevallen naar een steeds formelere organisatievorm. Het voldoen aan wettelijke verplichtingen en regelgeving, maar ook het voldoen aan de veranderende behoeften, verwachtingen en waarden van de lopers vereist expertise. De Atletiekunie dient de drijvende krachten van anders-georganiseerde loopgroepen hierin tegemoet te komen door het instellen van een loopsportservicepunt voor organisatorisch- en loopsportadvies. Daarbij dient maatwerk geleverd te worden, want elke vraag om ondersteuning is vanuit een bepaalde context gesteld. Tevens zal de Atletiekunie ook zichtbaar dienen te zijn en pro-actief de loopgroepen moeten benaderen. Een loopgroep zal in eerste instantie niet uit zichzelf naar de Atletiekunie toe stappen.

Een sportbond als de Atletiekunie zal in tegenstelling tot hetgeen de decollectiveringsthese en pluriformiseringsthese voorspellen niet langzaam afbrokkelen, maar zal zich wel moeten heroriënteren op de dienstverlening richting anders-georganiseerde loopgroepen. Bij zowel de lopers als bij de organisatoren van deze loopgroepen bestaan er andere behoeften, verwachtingen en waarden ten opzichte van de traditionele verenigingen. Het lichtere lidmaatschap voor loopgroepen (Dutch Runners) is momenteel nog geen enorm succes. De inhoud en de vorm van dit lidmaatschap dient kritisch onder de loep genomen te worden. Hierbij dient zowel aan de *What's in for me?* behoefte als aan de collectieve behoefte *What's in for us?* behoefte tegemoet gekomen te worden.

9.8 Naar een afronding

Met de analyse in het achterhoofd zal nu naar het slot van deze afstudeerscriptie toegewerkt worden. De centrale probleemstelling en de deelvragen zullen in het volgende hoofdstuk (de conclusie) beantwoord worden.

Uit de analyse is gebleken dat ook een anders-georganiseerde loopgroep niet op voorhand valt te typeren als een zware of lichte gemeenschap. Alhoewel vrijwel elke loopgroep vaak vanuit een informeel initiatief ontstaat (en op dat moment veel kenmerken aanneemt van een lichte gemeenschap), ontwikkelt de loopgroep zich in veel gevallen naar een formelere organisatie (met de daar bijhorende kenmerken van een zwaardere gemeenschap). Voor de Atletiekunie liggen er kansen wanneer de ontwikkeling van een informele groep naar een formele organisatievorm zich voltrekt. Om deze kansen te benutten zal de Atletiekunie maatwerk dienen te leveren door het instellen van een loopsportservicepunt. Door het voorzien in de vraag naar kennis, expertise en *good practises* kan de Atletiekunie de nu nog anders-georganiseerde loopgroepen mogelijk aan zich gaan binden.

10. CONCLUSIE

In dit hoofdstuk zullen de antwoorden op de deelvragen en de hoofdvraag centrale probleemstelling worden. De centrale probleemstelling luidde als volgt:

Welke betekenissen kennen loopsportbeoefenaars toe aan de werking, ontwikkeling en sociale binding van een anders-georganiseerde loopgroep? En op welke manieren kan de Atletiekunie in haar aanbod van lidmaatschapvormen op deze betekenisgeving inspelen, zodat meer anders-georganiseerde loopgroepen zich aan sluiten?

Voor het beantwoorden van de centrale probleemstelling is een aantal deelvragen opgesteld. Alvorens de hoofdvraag te beantwoorden zullen eerst de deelvragen beantwoord dienen te worden.

Welke motieven hanteren loopsporters om de loopsport binnen een anders-georganiseerde gemeenschap en niet binnen een traditionele atletiekvereniging te beoefenen?

De leden van *Loopgroep Vooruit* hanteren voornamelijk individuele motieven om te besluiten om tot beoefening van de loopsport in groepsverband over te gaan. Het lopen in groepsverband motiveert de leden om regelmatig de loopschoenen aan te trekken. Door een lidmaatschap van de loopgroep aan te gaan, voelen ze enerzijds 'de verplichting' om minstens één keer in de week te trainen. Anderzijds gaat het hier om een flexibele verplichting: wanneer een training niet gelegen komt, wordt er gerust een training overgeslagen. Een ander motief voor het lidmaatschap van de loopgroep is de beperkte reisafstand naar de accommodatie. De leden waarderen het enorm dat er in de wijk looptrainingen aangeboden worden. Hierdoor bespaart men veel reistijd naar een accommodatie van een loopgroep of een andere atletiekvereniging. Potentiële leden komen vaak niet uit eigen initiatief naar de loopgroep toe. Vooral vrienden/familie en kennissen blijken een belangrijke rol gespeeld te hebben in de beslissing om daadwerkelijk lid te worden van de loopgroep. Buurtbewoners met een groot sociaal netwerk zullen waarschijnlijk eerder lid worden van een loopgroep dan buurtbewoners met maar enkele sociale contacten. Vooral ouders met jonge kinderen hebben in de wijk een groot sociaal netwerk. Zij ontmoeten elkaar op het schoolplein of bij de sportclub van hun kinderen.

Welke normen en waarden gelden er binnen een anders-georganiseerde loopgroep?

Binnen Loopgroep Vooruit vallen er geen expliciete normen en waarden waar te nemen. Er zijn geen duidelijke reglementen opgesteld. De leden onderscheiden in eerste instantie ook geen duidelijke normen en waarden. Toch hebben de leden wel degelijk normen en waarden ontwikkeld gedurende het eerste half jaar. Deze normen en waarden zijn impliciet in plaats van expliciet. Zo is het kennen van elkaars namen niet tot een norm verheven. De bestuursleden en de trainers vinden het wel van belang om de leden bij naam te kennen. Er valt derhalve een discrepantie waar te nemen tussen de normen en waarden van de bestuursleden en de normen en waarden van de leden. De bestuursleden hanteren een perspectief waarbij de nadruk ligt op sociale cohesie, terwijl de leden een perspectief hanteren waarbij de nadruk veel minder ligt op sociale cohesie. De leden hebben veel meer oog voor de individuele doelstellingen dan voor de gemeenschappelijke doelstellingen van de gehele loopgroep.

Welke kenmerken zijn er binnen een anders-georganiseerde loopgroep aanwezig om te kunnen spreken van een zware of lichte gemeenschap?

Binnen de wijk lijkt er sprake van een zeer homogene groep. Vooral ouders met jonge kinderen, hoog opgeleide personen met werk, maar binnen die homogene groep zijn er toch verschillen. De verschillen uitten zich in subgroepen naar mate de groep groeit. In hoeverre treedt er binnen de totale club bonding op? En binnen de subgroepjes? En als er binnen de subgroepjes bonding is, dan is er ook weer de vraag is er bridging tussen de subgroepjes? En is er bridging tussen deze groep en andere verenigingen of hardloopgroepjes?

Het ontbreken van reglementen en een flexibele trainingsopkomst zijn kenmerken van een lichtere gemeenschap. *Loopgroep Vooruit* lijkt zich te kenmerken door het principe: vrijheid, blijheid. Maar anderzijds kent zij wel een officiële verenigingsvorm. Het bestuur vergelijkt zich liever in navolging daarop liever niet met de beeldvorming van een traditionele vereniging, maar spreekt veel liever over een ‘*moderne vereniging*’. Vooral binnen de verschillende subgroepen is er sprake van sterkere sociale banden. Terwijl de banden tussen de verschillende subgroepen zich juist weer kenmerken als relatief zwak. Het lidmaatschap van de loopgroep leidt niet direct tot nieuwe vriendschappen in het dagelijks leven. De vriendschappen tussen verschillende leden was al reeds voor het lidmaatschap van de loopgroep aanwezig tussen hen beiden.

Welke ontwikkelingen maakt een nieuw opgerichte anders-georganiseerde loopgroep gedurende een half jaar door?

Een loopgroep is voortdurend in beweging. *Loopgroep Vooruit* ontwikkelde zich van een informeel initiatief naar een steeds formele organisatievorm. Deze ontwikkeling voltrekt zich doordat een deelnemers groei meer structuur vereist. Een klein groep leden valt makkelijk te organiseren, maar zodra er nieuwe leden bijkomen zullen verschillende betekenissen aan sportbeoefening in groepsverband de heersende normen en waarden binnen de bestaande groep ter discussie stellen. Er zullen subgroepen ontstaan door verschillen in normen en waarden, betekenisgeving en in niveau. De subgroepen hanteren hun eigen groepsidentiteit. De leden binnen de subgroepen voelen zich tot elkaar aangetrokken, maar er vindt nauwelijks interactie plaats tussen de verschillende subgroepen. Er is dan ook voornamelijk sprake van de vorming van *bonding social capital*. Door de vorming van subgroepen blijft de loopgroep in evenwicht. Binnen de subgroepen bevinden zich individuen met een vergelijkbaar (prestatie)niveau en een vergelijkbare betekenisgeving aan sportbeoefening in groepsverband.

Hoe kan de Atletiekunie inspelen op de wensen en behoeften van anders-georganiseerde loopgroep?

De Atletiekunie zal zich moeten heroriënteren op de dienstverlening naar anders-georganiseerde loopgroepen. Alhoewel er onder de naam Dutch Runners reeds een lichtere lidmaatschapsvorm is voor zowel individuen als voor organisaties, slaat deze lidmaatschapsvorm nog niet voldoende aan. De Atletiekunie lijkt te kampen met een imagoprobleem. Bij veel potentiële leden heerst nog steeds het beeld dat de sportbond er alleen is voor topsporters en wedstrijdathleten. De Atletiekunie kan inspelen op de wensen en behoefte van anders-georganiseerde loopgroepen door meer maatwerk te leveren. De diverse contexten waarbinnen de verschillende loopgroepen actief zijn legitimeert het

aanbieden van een op maat gesneden loopsportmanagement. Bij het loopsportmanagement kunnen loopgroepen advies inwinnen op organisatorisch, trainingstechnisch en sociaal gebied. Daarnaast zal de Atletiekunie meer naar buiten dienen te treden met haar aanbod van diensten en producten. De anders-georganiseerde loopgroepen zullen vanuit hun informele karakter niet uit zichzelf naar de Atletiekunie toe stappen. Wanneer de loopgroep zich ontwikkelt naar een formelere organisatie ontstaat er meer behoefte aan expertise en kennis. Voor de Atletiekunie is dat het moment om in contact te komen met loopgroepen en hen mogelijk te interesseren voor een eventueel lidmaatschap.

Welke betekenissen kennen loopsportbeoefenaars toe aan de werking, ontwikkeling en sociale binding van een anders-georganiseerde loopgroep? En op welke manieren kan de Atletiekunie in haar aanbod van lidmaatschapvormen op deze betekenisgeving inspelen, zodat meer anders-georganiseerde loopgroepen zich aan sluiten?

De inventarisatie heeft aangetoond dat naast *Loopgroep Vooruit* er vele verschillende vormen van anders-georganiseerde loopgroepen bestaan. Geschat wordt dat ongeveer 500 tot 600 anders-georganiseerde loopgroepen actief zijn. Van een kleine 300 anders-georganiseerde loopgroepen zijn een aantal kenmerken achterhaald. Daaruit blijkt dat er verschillen bestaan in organisatievormen (verenigingsvorm, maar ook zonder enige organisatievorm), contributiebedragen (gratis tot €300 euro per jaar) en ledenaantalen (van enkele leden tot richting duizend leden). *Loopgroep Vooruit* is onderzocht om de dynamiek binnen een anders-georganiseerde loopgroep te begrijpen. Op inductieve wijze en door middel van exploratief onderzoek is inzichtelijk gemaakt dat bestaande theorieën over *small groups*, *informal groups* nauwelijks van toepassing zijn binnen de context van een anders-georganiseerde loopgroep. Dit onderzoek heeft bijgedragen aan de vorming van nieuwe theorieën.

De betekenissen die loopsporters toekennen aan de sociale binding binnen anders-georganiseerde loopgroepen zijn zeer divers. Daar waar het ene lid op zoek is naar sterke sociale binding, heeft het andere lid weer behoefte aan juist zwakkere sociale verbanden. Binnen een anders-georganiseerde loopgroep krijgen al deze diverse vormen van betekenisgeving een plek, doordat er over het algemeen weinig regels en verplichtingen zijn opgesteld. Hierdoor heeft het individu veel vrijheid binnen anders-georganiseerde loopgroepen. Anders-georganiseerde loopgroepen zijn (vooral in de beginfase) daardoor in staat om aan de wensen en behoeften van loopsporters te voldoen.

Dit onderzoek heeft aangetoond dat de in verscheidene literatuur veronderstelde dichotomie tussen lichte en zware gemeenschappen in de praktijk niet blijkt te bestaan. *Loopgroep Vooruit* heeft zowel kenmerken van een lichtere als een zwaardere gemeenschap. De loopgroep kent bijvoorbeeld enerzijds een verenigingsvorm, maar geeft anderzijds aan deze verenigingsvorm geen inhoud door het opstellen van reglementen en het opleggen aan verplichtingen aan de leden. Het bestuur schetst de loopgroep dan ook liever als '*een moderne vereniging*'. Ook vinden de leden het enerzijds niet bezwaarlijk om een training over te slaan, maar kunnen anderzijds niet per training betalen. De leden betalen een vast bedrag per kwartaal of per maand. Daarnaast verplicht het bestuur de leden enerzijds niet tot het verrichten van vrijwillige taken, maar verwacht men anderzijds toch dat leden zelf verantwoordelijkheid nemen tot het doen van vrijwilligerswerk.

Bij het ontstaan van de loopgroep valt er nog nauwelijks structuur waar te nemen, maar naar mate de tijd vordert worden er steeds meer structuren gecreëerd en ontwikkelt de loopgroep zich stap voor stap richting een formelere organisatievorm. Deze ontwikkeling doet zich voor, omdat individuen van nature slecht tegen chaos kunnen en groepen in het leven zijn geroepen om wat te bereiken. Doordat leden met verschillende sportbelevingen samenkomen binnen een groep ontstaan er subgroepen. Door de vorming van subgroepen blijft de loopgroep in evenwicht. Binnen de subgroepen bevinden zich individuen met een vergelijkbaar (prestatie)niveau en een vergelijkbare betekenisgeving aan sportbeoefening in groepsverband. Binnen deze groepen is er veelal sprake van de vorming van *bonding social capital*. Doordat er tussen de verschillende subgroepen tijdens de training nauwelijks contact is, is er veelal geen sprake van de vorming van *bridging social capital* binnen de loopgroep. Anderzijds doorkruisen de reeds bestaande vriendschappen buiten de loopgroep om, de verschillende groepen op hun beurt weer. Er is zowel sprake van *bonding* als van *bridging*.

De Atletiekunie kan lering trekken uit de resultaten van dit onderzoek in de omgang met andere anders-georganiseerde loopgroepen. De Atletiekunie kan mogelijk meer anders-georganiseerde loopgroepen aan zich binden door rekening te houden met de wensen van de verschillende organisatievormen. Het aanbieden van één lidmaatschapsvorm voor lichtere gemeenschappen en één traditioneel lidmaatschapsvorm voor zware gemeenschappen als traditionele verenigingen is niet voldoende. De loopgroepen ontwikkelen zich in verschillende fases van een informele initiatief richting een steeds formele organisatievorm. In deze fases is er behoefte aan expertise, ondersteuning en *best practises*. De Atletiekunie kan door het instellen van loopsportmanagement op deze behoefte aan kennis en informatie inspelen.

11. AANBEVELINGEN

Op basis van de resultaten en de analyse zullen in dit hoofdstuk enkele aanbevelingen gegeven worden. In paragraaf 11.1 zijn de aanbevelingen enerzijds op de loopgroep gericht en anderzijds ook op de Atletiekunie gericht. Aan de hand van de titel: *'De loopgroep van de toekomst'* zullen voor alle partijen relevante aanbevelingen gedaan worden. In paragraaf 11.2 zullen aanbevelingen voor verder onderzoek worden gedaan.

11.1 De loopgroep van de toekomst

Allereerst is uit dit onderzoek gebleken dat veel loopgroepen de neiging hebben om vanuit een informeel initiatief geleidelijk te groeien richting een steeds formelere organisatievorm. Daarom is het voor organisatoren van loopgroepen van belang om nu al met een schuin oog richting de toekomst te kijken. Deze initiatiefnemers dienen nu al goed na te denken over vragen als: voor wie zijn wij er? Wat willen we? Wat hebben wij momenteel te bieden en waar willen wij naar toe? Wanneer de ambitie uitgesproken wordt om verder te groeien, zal dit in veel gevallen een betere organisatie van de loopgroep vereisen. De Atletiekunie zou loopgroepen bij dit proces kunnen helpen door het aanbieden van gerichte ondersteuning in de vorm van loopsportmanagement. De medewerkers van de Atletiekunie zouden allereerst een analyse van de situatie dienen te maken door de loopgroepen een spiegel voor te houden. Op basis van deze analyse kunnen de loopgroepen een deskundige advies krijgen om zo met vertrouwen de toekomst tegemoet te zien.

Ten tweede is uit dit onderzoek gebleven dat veel loopsporters de sport in groepsverband beoefenen omdat het lopen in groepsverband hen motiveert. Door een lidmaatschap aan te gaan is er voor veel leden sprake van een spreekwoordelijke *stok achter de deur* om met enige regelmaat de loopschoenen aan te trekken. Echter mag de beoefening van de loopsport in groepsverband niet teveel tijd in beslag nemen. Het is daardoor van essentieel belang dat de reistijd en afstand naar de accommodatie (of het verzamelpunt) gering is. Daarnaast mogen de (groeps)activiteiten en het vrijwilligerswerk buiten de trainingen om niet teveel tijd vragen. Bestaande loopgroepen en/of atletiekverenigingen zullen hier op in dienen te spelen door meer laagdrempelig loopsportaanbod in de wijken te creëren. Dat betekent voor atletiekverenigingen een omschakeling in denken: er zullen niet alleen looptrainingen op hun eigen atletiekaccommodatie plaats dienen te vinden. Ze zullen ook de wijken in dienen te trekken. Een groot aantal (recreatieve) lopers lijkt geen behoefte aan beoefening van de loopsport op een atletiekbaan. Veel verenigingen zullen deze aanbeveling als een mogelijke bedreiging beschouwen, omdat het opsplitsen van de vereniging in verschillende locaties het 'wij-gevoel' van de vereniging zou kunnen aantasten. Echter binnen de hedendaagse vereniging is er door de vorming van subgroepen al geen sprake meer van één geheel. Om toch enige betrokkenheid met de vereniging te bewerkstelligen, zouden atletiekverenigingen voor recreatieve lopers één extra training in de week op de atletiekbaan aan kunnen bieden, terwijl de andere twee trainingen gewoon in de wijk plaatsvinden. Door de wijken in te trekken kan er eveneens gebruik worden gemaakt van reeds bestaande sociale netwerken binnen een wijk. Mond op mondreclame in bestaande sociale netwerken blijkt een zeer effectief wervingsmiddel voor nieuwe leden te zijn. De volgende alinea zal hiervoor een andere aanbeveling doen.

Daarnaast blijkt uit dit onderzoek blijkt dat veel nieuwe leden op aanraden van hun familie/vrienden of kennissen daadwerkelijk de stap nemen om tot een lidmaatschap van een loopgroep over te gaan. Nieuwe leden dienen vooral gezocht te worden binnen reeds bestaande sociale netwerken van

huidige leden. De organisatoren van een loopgroep dienen leden ervan bewust te maken dat zij een belangrijke rol kunnen vervullen als het gaat om het werven van nieuwe leden. Door regelmatig te benadrukken dat het geen probleem is om familie/vrienden of kennissen eens vrijblijvend mee te laten trainen, laat de loopgroep zien open te staan voor nieuwkomers. Aansluitend kan de Atletiekunie hier in ondersteunen door zich niet alleen te richten op ondersteunende communicatie om mensen te stimuleren om het lidmaatschap van een loopgroep aan te gaan. De Atletiekunie zal concepten dienen te ontwikkelen, waarbij bestaande leden van loopgroepen gestimuleerd worden om hun vrienden of kennissen kennis te laten maken met de loopgroep. Een kortingsregeling voor het aanbrengen van vrienden of kennissen of een (landelijke) 'Vriendendag' zijn voorbeelden van dergelijke concepten. Bij een 'Vriendendag' kunnen vrienden en kennissen gratis kennis maken met de loopgroep, zonder dat daar verdere verplichtingen aan verbonden zijn.

Daarnaast is uit dit onderzoek gebleken dat veel leden van de loopgroep nauwelijks oog hebben voor de gemeenschappelijke doelen van een loopgroep. De organisatie van de loopgroep dient een evenwichtige balans te vinden tussen de behoeftes van de individuele leden en de gemeenschappelijke doelen van de groep. Zodra de balans zoek is, zoals het geval is wanneer er teveel verplichtingen naar de leden worden opgedrongen, zullen de leden geneigd zijn om de gemeenschap te verlaten. Echter bij een te grote mate van individualiteit zullen de leden zich afvragen waarom zij de loopsport nog in groepsverband beoefenen. Het sociale verband zal in stand gehouden worden zolang de leden zich kunnen blijven identificeren met de groep. Het is van belang om enige mate van betrokkenheid te creëren, maar deze betrokkenheid zal niet vanuit hogere hand opgedrongen moeten worden. De loopgroep zal in veel gevallen blijven bestaan door de vrijwillige inzet van de leden. Gezien het feit dat leden best wel bereid zijn om vrijwilligerswerk te doen, maar dat dit niet al teveel tijd mag kosten en het niet teveel mag worden opgedrongen, kunnen de vrijwillige taken beter verdeeld worden over meerdere individuen dan slechts over enkele individuen. Dit maakt de loopgroep ook minder kwetsbaar bij het eventueel plotsklaps wegvallen van vrijwillige inzet.

De rol van een sportbond als de Atletiekunie lijkt in bovenstaande aanbevelingen in eerste instantie beperkt. Toch zal de Atletiekunie vooral achter de schermen richting de organisatoren van loopgroepen van enorme meerwaarde kunnen zijn. De Atletiekunie zal zich steeds meer dienen te ontpoppen tot een soort ANWB voor de loopsport (belangbehartiger en dienstverlener). Eén vorm van lidmaatschap lijkt daarbij niet voldoende. Elke loopgroep heeft haar specifieke problemen die enige ervaring vereisen bij de oplossing ervan. Vanwege het informele karakter waaruit veel loopgroepen ontstaan is deze ervaring bij de loopgroepen nauwelijks aanwezig. Deze ontwikkeling brengt nieuwe vragen met zich mee: hoe houdt je de groep bij elkaar? Hoe ga je om met nieuwkomers in de groep (beginners of wedstrijdlopers)? Hoe richt je de organisatie in? Hoe creëer je een goede balans tussen individuele doelen en groepsdoelen? Bij de Atletiekunie zou deze ervaring wel aanwezig dienen te zijn. Loopgroepen zouden uit deze ervaring kunnen putten door het inschakelen van medewerkers van Loopsportmanagement. Zij voorzien de loopgroep op diverse vlakken (organisatorisch, trainingstechnisch en/of sociaal) van advies. Daarbij zal er individueel maatwerk geleverd dienen te worden.

Het servicen van loopgroepen vereist intuïtie, inventiviteit, creativiteit en eigenzinnigheid om op deze manier tegemoet te komen aan de verschillende wensen uit de loopgroepen. Op deze wijze kan

de Atletiekunie recht doen aan haar missie om de loopsport verder te versterken en daarbij als een inspirerende coach te zijn. Oftewel in (loopsport) beeldspraak: *De Atletiekunie kan de gewenste betrouwbare coach zijn, maar zal de anders-georganiseerde loopgroepen wel de hulpinstrumenten, zoals een kompas en een globaal trainingsschema dienen te verschaffen. De uiteindelijke prestatie zal de loopgroep zelf moeten volbrengen. De Atletiekunie kan wel aangeven welke verschillende looproutes er zijn en ervoor zorgen dat met voldoende hulpinstrumenten op pad gegaan wordt. De loopgroep zelf zal echter de keuze voor een bepaalde route moeten maken.* Uiteindelijk zullen anders-georganiseerde loopgroepen ook zonder duidelijke doelen en keuzes ergens uitkomen, maar het is de vraag of zij op de gewenste plek uitkomen. Daarbij dient de wijze uitspraak van de ‘Kollumer Kat’ uit Alice in Wonderland (zie voorwoord) in het achterhoofd genomen te worden: *‘Je komt altijd ergens uit als je maar lang genoeg doorloopt’.*

11.2 Aanbevelingen voor verder onderzoek

Tot slot zijn een aantal aanbevelingen voor vervolgonderzoek geformuleerd. De combinatie van verschillende onderzoeksmethode (participerende observatie, diepte-interviews en deskresearch) is voor dit onderzoek een geschikte methode gebleken. Dit onderzoek heeft meer inzicht in de complexe wereld van een anders-georganiseerde loopgroep vanuit een andere invalshoek verschaft. Eerdere onderzoeken hebben voornamelijk kwantitatieve gegevens gebruikt om theorieën over deze groepen op te stellen. Dit onderzoeksrapport heeft een andere dataverzamelmethode gekozen en is nog vrij uniek in zijn soort. Op deze wijze is er in Nederland momenteel nog relatief weinig onderzoek gedaan. Hopelijk zullen er na dit onderzoek nog vele kwalitatieve onderzoeken volgen, want er zijn genoeg redenen om verder vervolgonderzoek uit te voeren.

Zo is situatie van *Loopgroep Vooruit* uniek en valt deze niet zomaar te genereren naar de situatie van andere anders-georganiseerde loopgroepen. Verder participerende onderzoeken zullen aan dienen te tonen dat binnen andere anders-georganiseerde loopgroepen vergelijkbaren zaken spelen. Het is aan te bevelen om in toekomstig onderzoek onderscheid te maken tussen de verschillende organisatievormen waarbinnen een loopgroep actief kan zijn. Het is niet ondenkbaar dat de organisatievorm (vereniging, stichting, eenmanszaak) van invloed zou kunnen zijn op de door de leden ervaren sociale binding binnen een loopgroep. Zo zouden lopers die binnen een loopgroep actief zijn die zich organiseert door een eenmanszaak, zich meer als een consument kunnen opstellen dan lopers die door middel van een vereniging de sport in groepsverband beoefenen. Bovenstaande hypothese zal door verder vervolgonderzoek getoetst dienen te worden.

Ander vervolgonderzoek zou zich kunnen richten op andere takken van sport waarin ook veel anders-georganiseerde traditionele sportaanbieders actief zijn, zoals bijvoorbeeld wielrennen en wandelen. Hierdoor ontstaat ook een beeld van de situatie in deze specifieke takken van sport. Deze takken van sport beschikken over andere kenmerken dan de loopsport. De kans is groot dat dit onderzoek zich kenmerkt als een sporttak specifiek onderzoek. Zodra bovengenoemde zaken nader onderzocht zijn zal er een completer beeld ontstaan van de anders-georganiseerde sportgemeenschappen. Maatschappelijke ontwikkelingen als individualisering, commercialisering en mondialisering zorgen voor een veranderde organisatie van het sportlandschap. Voor de vorming van toekomstig beleid van sportorganisaties (bonden, verenigingen en andere organisaties) kan dergelijke onderzoek als input dienen. De Atletiekunie met de resultaten van dit onderzoek aan de slag om ook anders-georganiseerde loopgroepen te gaan servicen.

12. REFLECTIE

Het allerlaatste hoofdstuk kijkt terug op het proces van de totstandkoming van deze afstudeerscriptie. In de afgelopen maanden is er hard gewerkt aan deze scriptie. Niet altijd verliep alles even voorspoedig. In dit hoofdstuk zal er teruggekeken worden op de totstandkoming van de scriptie door een aantal hoogtepunten en dieptepunten te benoemen.

Plezier is het belangrijkste in beoefening van de sport en ook het belangrijkste in het schrijven van deze scriptie geweest. Ik heb met erg veel plezier mijn data verzameld en deze scriptie geschreven. Dit plezier kwam vooral voort uit het feit dat ik zelf veel voldoening haal uit het zelf in de loopsport lichamelijk actief zijn en hierover te lezen en te schrijven. De participerende observatie door vijf maanden mee te trainen bij een loopgroep was voor mij dan ook een zegen. Twee keer in de week kon ik mijn favoriete sport beoefenen, terwijl ik ook nog eens bezig was met het doen van onderzoek.

Echter heb ik ook de nadelen van de participerende observatie ondervonden. Terwijl de meeste mensen normaliter sport beoefenen ter ontspanning, had ik veelal een dubbele agenda tijdens de trainingen. Enerzijds hoopte ik een stukje ontspanning uit de training te halen, maar anderzijds was ik ook voortdurend bezig om mijn data te verzamelen. In het begin zorgde dit voor een wat afwachtende houding, want ik was voornamelijk bezig met het observeren. Na verloop van tijd merkte ik dat ik me steeds meer binnen de loopgroep als een vis in het water voelde en ook gemakkelijker gesprekken met andere leden aanknoopte. Toch bleef het af en toe moeilijk om voortdurend toegespitst te zijn op interessant onderzoeksmateriaal, terwijl ik op dat moment juist even behoefte had aan ontspanning. Ook het uitwerken van alle observatiemomenten was een hele klus. Terwijl het observatiemoment maar maximaal anderhalf uur duurde, kostten het uitwerken van de observatieverslagen in veel gevallen meer dan het dubbele van die anderhalf uur. Met de juiste discipline ben ik er uiteindelijk toch in geslaagd om een omvangrijk boekwerk aan observatieverslagen te produceren.

Ook was het lastig om mijn eigen beleving als wedstrijdathleet niet teveel de boventoon te laten voeren. Door mee te trainen bij de loopgroep heb ik ervaren dat de betekenisgeving van wedstrijdathleten totaal verschillend is ten opzichte van de meeste leden uit de loopgroep. Ook hier had ik in eerste instantie tijd nodig om de omschakeling in belevingswerelden te maken. Vooral in het begin had ik hier moeite mee, aangezien ik op dat moment zelf ook nog actief was bij mijn eigen vereniging als wedstrijdathleet. Op het moment dat ik besloot om mijn eigen sportbeoefening even op een lager pitje te zetten, ervoer ik dat het gemakkelijker was om de betekenisgeving vanuit mijn wedstrijdathleet perspectief los te laten en meer ruimte te laten voor de betekenisgeving van de veelal recreatieve lopers uit de loopgroep. Bovenstaande constatering toont eveneens aan dat het voor beleidsmakers (binnen sportbonden) belangrijk is om zich in te kunnen leven in de belevingswereld van anderen. Wanneer het beleid opgesteld zal worden door werknemers met een totaal verschillende belevingswereld ten opzichte van de belevingswereld van degene waarvoor het beleid bestemd is, zal de kans groot zijn dat het beleid gedoemd is te mislukken.

Door het combineren van verschillende methoden van dataverzameling heb ik een reis gemaakt door de verschillende voor en nadelen van de methodes. De combinatie van verschillende dataverzamelingsmethoden en -technieken is uiteindelijk wel degelijk een verrijking geweest voor

mijn onderzoek. Door de participerende observaties was ik in staat om mee te voelen en mee te leven met de respondenten. Echter bij de weergave van de resultaten merkte ik dat ik moeite had om af en toe de benodigde afstand te nemen van mijn geobserveerde data. De quotes uit de diepte-interviews boden hierbij tegenwicht. Deze quotes maakten het mogelijk dat er betere interpretaties van mijn data plaats hebben gevonden. Tevens had de schriftelijke enquête ook nog interessante gegevens naar boven kunnen brengen om de waargenomen verschijnselen ook op grotere schaal te kunnen verklaren. Helaas was de tijd te kort om het maximale uit de analyse van deze schriftelijke gegevens te halen. Mijn gebrek aan vaardigheden binnen SPSS heeft een uitgebreide verwerking van de kwantitatieve gegevens in de weg gestaan. Het is echter niet zo dat er niks met de bijna twaalfhonderd ingevulde enquêtes gedaan zal worden. Wanneer ik SPSS onder de knie heb, zal ik deze gegevens nogmaals aan een nadere analyse onderwerpen. Mogelijk dat ik hier in de toekomst dus nog verdere actie mee onderneem.

Afsluitend is het onderzoeksproces voor mij een heuse sport gebleken. Het heeft veel regelmaat, rust en training gevraagd. In de eerste maanden had ik moeite om deze rust en regelmaat te vinden. In de laatste periode heb ik deze wel weten te vinden. Zonder deze regelmaat en rust had dit eindproduct nu niet voor u gelegen. Het doen van onderzoek was in de laatste periode een dergelijke zware belasting dat mijn eigen sportbeoefening er even heeft aan moeten geloven. Ik ben echter voornemens om na mijn scriptie mijn eigen sportbeoefening weer als vanouds op te pakken. De slogan die ik tijdens mijn gehele scriptie in mijn achterhoofd heb gehouden op momenten waarop het wat minder ging blijkt ook nu weer op te gaan: *Keep on Running!*

LITERATUURLIJST

- Agar, M. (1996), *The professional stranger: An informal introduction to ethnography*. New York: Academic Press.
- Arrow, H., J.E. McGrath & J.L. Berdahl (2000), *Small Groups as Complex Systems: Formation, Coordination, Development, and Adaption*. Thousand Oaks: Sage Publications Inc.
- Bauman, Z. (2007), *Consuming Life*. Cambridge: Polity Press
- Bolman, L.G. & T.E. Deal (2003), *Reframing organizations: artistry, choice and leadership*. San Francisco: John Wiley & Sons Inc.
- Bottenburg, M. van (2006), *De tweede loopgolf. Over groei en omvang van de loopsportmarkt en hoe de KNAU haar marktaandeel verder kan vergroten*. 's-Hertogenbosch: Mullier Instituut.
- Bottenburg, M. van & P. Hover (2009), *Evenementenlopers in beeld. Onderzoek naar de succesfactoren van loopevenementen op grond van de motivatie, beleving en waardering van de deelnemers*. Utrecht/'s-Hertogenbosch: Universiteit Utrecht/ W.J.H. Mulier Instituut.
- Bottenburg, M. van & K. Schuyt (1996), *De maatschappelijke betekenis van sport*. Arnhem: NOC*NSF.
- Breedveld, K. (2003), Sport en cohesie: de relatie tussen sportdeelname en sociaal kapitaal. In K. Breedveld (red.) *Rapportage Sport 2003*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, pag. 247-283.
- Breedveld K., C. Kamphuis & A. Tiessen-Raaphorst (2008) *Rapportage sport 2008*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau/WJH Mulier Instituut, 2008.
- Broek, van den, A. (red.) (2010 – nog te verschijnen) *Mogelijkheden tot kunstbeoefening*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau
- Buchanan, D. and Huczynski, A. (1997), *Organisational Behaviour: An Introductory Text*. London: Prentice-Hall.
- Bunt, G.G., van de, (1999), *Friends by Choice. An Actor-oriented Network Model for Friendships Networks through Time*. Amsterdam: Thesis Publishers
- Castells, M. (2003), *The Internet Galaxy: Reflections on the Internet, Business and Society*. Oxford: Oxford University Press.
- Chalmers, A. (1999), *Wat heet wetenschap?* Amsterdam: Boom.
- Cooper, K. (1969), *Aerobics*. New York: Bantam Books.
- Cooper, K. (1992), The 'visible hand' on the footrace: Fred Lebow and the marketing of the marathon. In: *Journal in Sport History*, jaargang 19, volume 3, pag. 244-256.
- De Castro, J.M. & E.M. Brewer (1991), The amount eaten in meals by humans is a power function of the number of people present. In: *Physiology and Behaviour*, volume 51, pag. 121-125.

Deetz, Stanley (2000), 'Describing Differences in Approaches to Organization Science', in: Peter J. Frost, A.Y. Lewin, R.L. Draft (eds.), *Talking about Organization Sciences*. Thousand Oaks (USA): Sage, pag. 123-152.

Delnoij, M. (2004), *Ze zijn gewoon niet te binden. Hardlopers, atletiekverenigingen en de opkomst van lichte gemeenschappen*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam; niet-gepubliceerde masterscriptie sociologie.(promotor: Prof. Dr. R. Stokvis; co-promotor: Prof. Dr. N.A. Wiltink).

Dubrovsky, V.J., S. Keisler & B.N Sethna, (1991), The equalization phenoma: status effects in computer-mediated and face-to-face decision-making groups. In: *Human Computer Interactions*, volume 6, pag. 119-146.

Duyvendak, J.W. & M. Hurenkamp, (2004), *Kiezen voor de kudde. Lichte gemeenschappen en de nieuwe meerderheid*. Amsterdam: Van Genneep.

Eekeren, F. van (2008), *Onderzoek naar de omvang van de anders georganiseerde sport*. Amersfoort: in opdracht van de Nederlandse Sport Alliantie.

Elchardus, M., & P. Heyvaert (1991), *Soepel, flexibel en ongebonden. Een vergelijking van twee laatmoderne generaties*. Brussel: VUB Press.

Florida, R. (2002), *The rise of the creative class*. Cambridge MA: Basic Books.

Forrest, R., & F. Kearns (2001), Social cohesion, social capital and the neighbourhood. In: *Urban studies*, jaargang 38, volume 12, pag. 2125-2143.

Ginkel, R., van (1997), Over poetsen en smeerpotsen: Schrobzucht en badvrees bij Nederlanders. In: Ginkel, R. (1997) *Notities over Nederlanders*. Amsterdam/Meppel: Boom, pag. 43-72.

Glesne, C. (2006), *Becoming qualitative researchers. An introduction*. Boston: Pearson Education.

Goodger, J.M. (1982), Theories of change in sport. Comments on some recent contributions. In: *International Review of Sport Sociology*, volume 17, pag. 99-109.

Goossens, R., C. Kamphuis & N. van Veldhoven (2008), Sportinfrastructuur: organisaties, accomodaties en vrijwilligers. In: Breedveld, K., C. Kamphuis & A. Tiessen-Raaphorst, *Rapportage Sport 2008*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau, p.126-161.

Hardman, K. (1997), Socialisation into physical and sporting activity in international and cross-cultural perspective: Reflections on past, present and future concepts and contexts. In: *Journal of Comparative Physical Education and Sport* 14. Volume 1, pag. 24-43.

Heere, A. & B. Kappenburg (2001), *1870-2000. 130 jaar atletiek in Nederland*. Nieuwegein: Stichting 130 jaar Atletiek in Nederland

Hirschman, A.O. (1990), *Exit, Voice and Loyalty: responses to decline of firms, organizations and states*. Cambridge: Harvard University Press

- Hoijtink, T.A.E & T.J.C. Berk, (2001), *De kracht van groepen: normen en rollen*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Kiesler, S. & L. Sproull (1992), Group decision-making and communication technology. *Organisational Behaviour and Human Decision-Making Processes*. volume 52, pag. 96-123.
- Lash, S.M. (2002), *Critique of information: Theory, Culture & Society*. London: Sage
- Levine, J.M. & L. Moreland (1995), Groups processes. In: Tesser, A., *Advanced Social Psychology*, New York: McGraw-Hill.
- Middleton, A., A. Murie & R. Groves (2005), Social Capital and Neighbourhoods that Work. In: *Urban Studies* 42, jaargang 10, pag. 1711-1738.
- Mullen, B. J., J. Chapman & E. Satas (1989), Effects of group composition: 'Lost in the crowd' or 'centre of attention'. In: *Basic and Applied Social Psychology*, volume 21, pag. 43-55.
- Napier, R. & M.K. Gershenfeld (1999), *Groups: Theory and Experience*. Boston, MA: Houghton Mifflin.
- Pennington, D.C. (2002), *The Social Psychology of Behaviour in Small Groups*. East Sussex: Psychology Press Ltd.
- Poel, H. van der (2002), Beweging wordt vrije keuze. In: *Vrijetijdstudies*, jaargang 20, nr. 1, pag. 55-61.
- Putnam, R. D. (1995), Bowling Alone: America's declining Social Capital. In: *Journal of Democracy*, jaargang 6, nr. 1, pag. 65-78.
- Putnam, R. D. (2000), *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- Rubin, H., & S. Rubin (2005), *Qualitative interviewing. The art of hearing data*. Londen: Sage Publications.
- Smith, S. (1989), Athletes, runners, and joggers: participant-group dynamics in a sport of 'individuals'. In: *Sociology of Sport Journal*, volume 15, pag. 174-192.
- Soenen, R. (2006), *Het kleine ontmoeten. Over het sociale karakter van de stad*. Antwerpen: Garant
- Stokvis, R. (1979), *Strijd over sport. Organisatorische en ideologische ontwikkelingen*. Deventer: Van Loghum Slaterus
- Stokvis, R. (1989), *De sportwereld. Een sociologische inleiding*. Alphen aan de Rijn: Samsom.
- Stokvis, R. (2003), Fitness. Nationale ambities en persoonlijke behoeften. In: *Amsterdams Sociologisch Tijdschrift*, jaargang 30, volume 4, pag. 443-462.
- Stokvis, R. (2005), De popularisering van het hardlopen. In: *Sociologie*, jaargang 1, volume 2, pag. 184-201.

Strauss, A. & J. Corbin (1997), *Basic of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. Thousand Oakes: Sage Publications.

Tuckman, B. (1965), Development sequences in small groups. In: *Psychological Bulletin*, volume 63, pag. 384-399.

Uslaner, E.M. (1999), Vrijwilligerswerk en sociaal kapitaal. Effecten van vertrouwen en religie op participatie in de Verenigde Staten. In: P. Dekker (ed.), *Vrijwilligerswerk vergeleken. Nederland in internationaal en historisch perspectief (Civil Society & Vrijwilligerswerk 3)*. Den Haag: Sociaal & Cultureel Planbureau, pag. 181-205.

Vancouver, J.B. & D.R. Ilgen (1989), Effects of interpersonal orientation and the sex-type of the task on choosing to work alone or in groups. In: *Journal of Applied Psychology*, volume 74, pag. 927-934.

Verweel, P., J. Janssens & C. Rocques (2005). Kleurrijke zuilen: over de ontwikkeling van sociaal kapitaal door allochtonen in eigen en gemengde sportverenigingen. In: *Vrijtijdsstudies*, jaargang 23, volume 4, pag. 7-22.

Vuori, I., P. Fentem, B. Svoboda, G. Patricksson, W. Andreff & W. Weber (1995), *The significance of sport for society; Health, socialisation, economy*. Haaksbergen: Council of Europe Press.

Wasserman, S. & K. Faust (1994), *Social Network Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press

Wilson, S., (1978), *Informal groups. An introduction*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.

Wuthnow, R. (1994), *Sharing the Journey: Support Groups and America's New Quest for Community*. New York: Free Press.

Zajonc, R.B., (1965), Social facilitation. In: *Science*, volume 149, pag. 269-274.

Geraadpleegde websites:

- www.saucony.nl - (geraadpleegd op 20 maart 2010)
- www.atletiekunie.nl – (geraadpleegd op 15 februari 2010)